

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta**

Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Bc. Veronika Knichalová, DiS.

*Dobrovolnictví – důvody k nevykonávání
dobrovolnických aktivit obyvateli města Olomouce*

Diplomová práce

vedoucí práce: Mgr. Pavlína Jurníčková, Ph.D.

2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 9.11.2017

Veronika Knichalová

Tato diplomová práce vznikla za podpory projektů IGA_CMTF_2016_015 Dobrovolnictví v sociálních službách prizmatem vědy o sociální práci a IGA_CMTF_2017_010 Profesionalizace a deprofesionalizace v praxi české sociální práce.

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především své vedoucí práce Mgr. Pavlíně Jurníčkové, PhD. za její podporu, čas a cenné připomínky při vedení této práce.

Mimo jiné velký dík patří mé rodině, přátelům a příteli, kteří mě podporovali a pomáhali v průběhu celého mého studia a při psaní této práce.

ÚVOD.....	7
1 Dobrovolnictví.....	9
1.1 Dobrovolnictví ve spojitosti se sociální prací.....	9
1.2 Dobrovolnictví jako součást občanské společnosti.....	10
1.3 Definice dobrovolnictví.....	12
1.4 Formální a neformální dobrovolnictví.....	15
1.4.1 Formální dobrovolnictví.....	15
1.4.2 Neformální dobrovolnictví.....	17
1.5 Dobrovolník.....	18
2 Přínosy dobrovolnictví a neúčast na něm.....	20
2.1 Přínos dobrovolnictví pro dobrovolníka.....	21
2.2 Přínos dobrovolnictví pro organizaci.....	23
2.3 Přínos dobrovolnictví pro společnost.....	25
2.4 Neúčast na dobrovolnictví.....	26
3 Motivace k dobrovolnictví.....	27
3.1 Rozdělení motivace.....	27
3.2 Výzkumy v oblasti motivace dobrovolnictví.....	29
3.3 Předpoklady ovlivňující vykonávání dobrovolnictví.....	31
3.3.1 Sociodemografické faktory.....	31
4 Bariéry v dobrovolnictví.....	35
4.1 Bariéry bránící lidem zapojit se do dobrovolnictví.....	35
4.1.1 Nedostatek času.....	35
4.1.2 Nedostatek informací o dobrovolnictví a možnostech zapojení.....	36
4.1.3 Nezájem o dobrovolnictví.....	37
4.1.4 Zdravotní stav.....	37
4.1.5 Preference věnování finančního daru než svého času.....	38
4.1.6 Formality odrazující možné dobrovolníky.....	38

4.2	Bariéry na straně lidí, kteří se do dobrovolnictví zapojili, ale následně s touto činností přestali	39
4.3	Výzkumy v oblasti bariér dobrovolnictví	40
5	Metodologie výzkumu	43
5.1	Cíl práce, výzkumné otázky a hypotézy	44
5.2	Metodologie kvantitativního výzkumu	47
5.3	Metodologie kvalitativního výzkumu	50
6	Analýza dat	53
6.1	Kvantitativní část	53
6.1.1	Deskripce zkoumané populace	53
6.1.2	Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel města Olomouce	57
6.1.3	Důvody, které brání obyvatelům, aby se zapojili do vykonávání dobrovolnických činností.....	59
6.1.4	Důvody ukončení dobrovolnictví u lidí, kteří tuto činnost vykonávali a následně ji ukončili	61
6.1.5	Výkon formálního dobrovolnictví u studentů Univerzity Palackého v Olomouci	63
6.2	Kvalitativní část	67
6.2.1	Nedostatek času	67
6.2.2	Nedostatek podnětů a nabídek	68
6.2.3	Negativní zkušenost s dobrovolnictvím.....	69
6.2.4	Osobní přesvědčení a názory na dobrovolnictví.....	70
6.2.5	Oblast dobrovolnických činností	71
6.2.6	Strach z ohrožení, neznáma a otázky hranic v pomáhajícím vztahu	72
6.2.7	Podmínka – dostatek času.....	73
6.2.8	Dostatek podnětů, nabídek a informací	74
6.2.9	Podmínka týkající se oblastí dobrovolnických činností	77
6.2.10	Bezpečné podmínky v rámci dobrovolnictví	79

6.2.11	Motivace, smysl činnosti a prospěšnost.....	80
6.2.12	Benefity.....	82
6.2.13	Vnímání zasaženosti	83
6.3	Shrnutí.....	84
7	Diskuze	87
	ZÁVĚR	92
	ZDROJE.....	94
	SEZNAM TABULEK	100
	SEZNAM GRAFŮ	101
	PŘÍLOHY	102

ÚVOD

Dobrovolnictví, kterému se ve své diplomové práci věnuji, je dle mého názoru výrazem nesobeckého altruistického jednání, vnímání potřebnosti a zasaženosti nouzí druhých. Povědomí o tom, že dobrovolnictví je velmi prospěšná činnost, je dle mého názoru v naší současné společnosti poměrně rozšířené. Nicméně je ještě stále spousta lidí, kteří se s dobrovolnictvím zatím osobně nesetkali, anebo o něm nevědí dostatek informací. Jsem proto přesvědčena o tom, že bychom více měli podněcovat a podporovat dobrovolnickou činnost, aby se tento fenomén stal součástí života pro stále větší množství populace.

Tato diplomová práce vznikla za podpory projektů IGA_CMTF_2016_015 Dobrovolnictví v sociálních službách prizmatem vědy o sociální práci a IGA_CMTF_2017_010 Profesionalizace a deprofesionalizace v praxi české sociální práce realizovaných Katedrou křesťanské sociální práce na Cyrilometodějské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Cílem práce je zjistit, z jakého důvodu obyvatelé Olomouce nevykonávají dobrovolnickou činnost, a proč ti, kteří dobrovolnictví vykonávali, již s touto činností skončili, a jaké jsou důvody tohoto ukončení.

Zaměření na bariéry v oblasti dobrovolnictví mě zaujaly především z hlediska toho, že bych svou prací chtěla upozornit na nejčastější bariéry v oblasti formálního dobrovolnictví. Zjištěné informace mohou být námětem pro to, jak přilákat více lidí coby dobrovolníků v rámci dobrovolnických organizací či univerzitního dobrovolnického centra (Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého).

Práce je členěna do několika kapitol a je složena z teoretické a empirické části. Skrze teoretickou část seznamuji čtenáře s jednotlivým vymezením pojmů. Nejprve představuji dobrovolnictví v kontextu sociální práce a také jako součást občanské společnosti. Dále popisuji formální dobrovolnictví, na které se při zkoumání zaměřuji, a odlišuji ho od neformálního. Následně uvádím přínosy dobrovolnictví prospěšné jak pro samotného dobrovolníka, tak pro organizaci, ve které je tato činnost vykonávána, a v neposlední řadě také pro naši celou společnost. Avšak i přesto se v této oblasti objevují i negativní názory, ne všichni jsou do dobrovolnictví zapojeni, proto pojednávám také o neúčasti na něm. Pozornost poté věnuji vymezení bariér, které rozdělují na bariéry bránící lidem zapojit se do dobrovolnictví a na bariéry na straně lidí, kteří se do dobrovolnictví zapojili, ale následně s touto činností přestali.

Druhá polovina diplomové práce zahrnuje empirickou část popisující metodologii a analýzu dat. Výzkumná část je vytvořena ze tří výzkumů a je rozdělena na tři části:

1. část se zaměřuje na výzkum dobrovolnictví u obyvatel města Olomouce, respektive na důvody, které brání obyvatelům, aby se zapojili do vykonávání dobrovolnických činností, a důvody ukončení dobrovolnictví u lidí, kteří tuto činnost vykonávali, ale následně ji ukončili.
2. část zkoumá studenty Univerzity Palackého v Olomouci, zejména jejich neúčast na dobrovolnictví (důvody).
3. část obsahuje interpretaci rozhovorů s deseti studenty VŠ, kteří mají trvalý pobyt v Olomouci, a nevykonávají dobrovolnickou činnost. Otázky se zaměřují na to, z jakého důvodu tito studenti nevykonávají dobrovolnické aktivity, a za jakých podmínek by se tato skutečnost dala změnit. Otázky se soustředí i na neformální dobrovolnictví a na to, za jakých podmínek by tento druh dobrovolnictví mohl přejít na formální.

Veškeré poznatky pak popisují v analýze. Závěrečná část diplomové práce pak patří diskuzi. V ní se zabývám srovnáním zjištěných výsledků z jednotlivých výzkumů.

1 Dobrovolnictví

První kapitolu bych chtěla věnovat tématu dobrovolnictví, kterým je má diplomová práce prostoupena. Nejprve se zaměřím na dobrovolnictví ve spojitosti se sociální prací, ve které hraje dobrovolnictví velkou roli, a následně s občanskou společností, jíž je součástí. Dále se zaměřím na definici dobrovolnictví a poté stručně popíši rozdělení dobrovolnictví, zejména formální a neformální, které nám pomůže odlišit jednotlivé pojmy. Než přejdu k samotné definici, je nutné vymezit tento pojem v širším kontextu. Nejprve jej uvedu v kontextu sociální práce, což považuji za žádoucí v souvislosti s mým studovaným oborem. A následně se budu věnovat dobrovolnictví jako součásti občanské společnosti, v níž hraje nezastupitelnou úlohu.

1.1 Dobrovolnictví ve spojitosti se sociální prací

V úvodu této kapitoly je nutné uvést souvislosti v rámci dobrovolnictví a sociální práce. Mnoho autorů se zabývá spojitostí sociální práce a dobrovolnictví a vnímají velkou důležitost dobrovolníků jakožto zdroje pomoci a podpory při řešení poměrů lidí, kteří se nacházejí ve složité situaci. Dobrovolnictví je se sociální prací neoddělitelně spojeno a počátky tohoto vztahu sahají do historie. Jejich činnost se vzájemně prolíná a ovlivňuje.

Toto tvrzení potvrzují slova A. Brozmanové Gregorové, která uvádí, že tento vztah je spojen jak historií, tak filozofickými, etickými východisky a oblastí, kde dobrovolnictví a sociální práce působí. A mimo jiné vnímá sociální práci jako jeden z nástrojů, které pomáhají naplňovat poslání sociální práce. (Brozmanová Gregorová, 2011, s. 50)

Dlouhodobé debaty ve spojitosti s důležitostí spolupráce sociální práce s dobrovolníky potvrzují i J. Brudney a L. Meijs. Dobrovolníci, dříve známí jako „přátelští návštěvníci“ měli vliv na rozvoj základů sociální práce. Postupem času tyto dobrovolníky nahradili profesionální odborníci, a role dobrovolníků byla v této oblasti spíše okrajová. (Brudney, Meijs, 2014, s. 298)

Sociální práce, a následně pak sociální služby, vytváří prostor pro realizaci a rozvoj dobrovolníků. Jak píše v článku v časopise Sociální práce I. Jirásek a M. Jirásková, na dobrovolnictví je v dnešní společnosti nahlíženo skrze sociální práci, anebo také prostřednictvím neziskových výchovných organizací a institucí. (Jirásek a Jirásková, 2011, s. 37)

Podobně se ke vztahu dobrovolnictví a sociální práce vyjadřuje B. J. Lough, který ve svém příspěvku, pojednávajícím o mezinárodních dobrovolnických službách v perspektivě sociální práce uvádí, že „(...) mezinárodní dobrovolníci tvrdí, že jsou zapojeni do sociální práce a tato profese může převzít větší roli k tomu, aby byly zajištěny hodnoty, etika a praktická profese by byli chápány a správně směřováni.“ (Lough, 2015, s. 1341 cit dle IASSW/IFSW, 2005). A vztah potvrzuje i následujícím tvrzením, kde uvádí, že sociální práce už od počátků převzala péči o dobrovolníky a nasměrování jejich potenciálu do činností založených na efektivních postupech. (Lough, 2015, s. 1341)

E. Novotná hovoří o dobrovolnictví jakožto o sociálním jevu tím, že spojuje jednotlivé aktéry, mezi nimiž probíhá vzájemná interakce. Vyskytuje se tedy vždy mezi lidmi. (Novotná, 2013, s. 42)

1.2 Dobrovolnictví jako součást občanské společnosti

Dobrovolnictví ve své podstatě je neoddělitelně spjata s občanskou společností, již je součástí. Skrze dobrovolnictví dochází k uplatňování hodnot, které jsou pro dnešní dobu důležité, lidé se mohou svobodně zapojovat do činností, které přispívají k rozvoji naší společnosti. V této práci je tedy proto důležité zahrnout i popis občanské společnosti.

Pojem dobrovolnictví, jakožto téma zasahující do mnoha disciplín, se pojí s občanskou participací, občanskou společností a neziskovými nebo nevládními dobrovolnickými organizacemi. (Pospíšilová, 2011 s. 888)

Dobrovolnictví pohledem přes občanskou společnost je vnímáno jako občanský aktivismus a především jako jedna z možností občanské participace. (Brozmanová Gregorová, 2011, s. 22)

Nejprve se však podívejme na pojem občanská společnost. V českém kontextu se o občanské společnosti ve spojitosti s dobrovolnictvím můžeme dočíst v několika publikacích. Hovoří o ní například Pavel Frič. Podle něj jde tedy o společnost, která zahrnuje občany, kteří mají zájem na účasti ve spravování věcí veřejných. Tito lidé se mohou zapojovat prostřednictvím občanských organizací do činnosti, které jsou kolektivně a formálně organizované. Takto se mohou lidé účastnit prostřednictvím dobrovolnictví, dárcovství, anebo mohou získat členství. (Frič, 2016, s. 13)

Níže uvedená tabulka popisuje kategorie občanské společnosti, z nichž poslední část zahrnuje členství a dobrovolnické aktivity, které tvoří účast občanů ve společnosti.

Tab. č. 1: Čtyři oblasti občanské společnosti (Frič, 2016, s. 14)

	Spontánní	Formálně organizovaná
Individuální	Sousedská výpomoc, aktivismus všedního dne, virtuální aktivismus	Účast ve volbách, účast na petiční akci, na zasedáních místního zastupitelstva...
Kolektivní	Veřejní shromáždění, ad hoc protestní akce, svolávané přes Internet	Formální členství, dárcovství a dobrovolnictví, struktura a aktivity občanských organizací.

Podle Marka Skovajsy se občanskou společností rozumí zejména oblast, kde se lidé sdružují neformálním či formálním způsobem, prostřednictvím různých hnutí a iniciativ, společností, spolků, asociací, svazů, církví, nadací a sborů a jiných subjektů, které se zaměřují na různorodé cíle. Občanská společnost skrze tyto subjekty projevuje lidskou svobodu a demokratické hodnoty. (Skovajsa, 2010, s. 63)

Občanská společnost je také podle něj oblast, ve které se skupiny organizující se samostatně, hnutí sociálního charakteru, a osoby, které nejsou poměrně závislé na státu, vytvářejí podmínky pro to, aby se mohli lidé sdružovat, uplatňovat hodnoty, solidaritu a hájit své zájmy. (Skovajsa, 2010, s. 77)

Z pohledu perspektivy občanské společnosti je dobrovolník brán jako agent sociální změny. Podněcuje a pomáhá řešit sociální problémy, zasazuje se o spravedlnost, humanitních ideálů a stojí na straně utlačovaných. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 15)

Nové sociální inovace, při nichž docházelo k nárůstu mnoha mimovládních organizací, rozvoj sdružování a dobrovolnických činností se začaly objevovat začátkem 20. století. Nešlo jen o Ameriku, ale organizace tohoto typu začaly vznikat téměř po celém světě. (Bútor, 1998, s. 159)

Výjimkou nebyla ani Česká republika. K rozmachu občanské společnosti zde dochází po roce 1989, kdy se v našem českém kontextu začíná podporovat větší výskyt dobrovolnických organizací – mimo jiné je tento rok spjat s počátkem fenoménu dobrovolnictví na našem území. K nízkému počtu dobrovolníků v postkomunistických zemích přispěla absence tradice skutečné dobrovolnické činnosti, stejně jako negativní postoj lidí k dobrovolnictví, neboť byl tento jev spojen s „dobrovolnou“ činností, kterou však lidé museli vykonávat povinně. Tato angažovanost však padla i s režimem a postupně se začíná objevovat nové, skutečné dobrovolnictví, o kterém hovoříme v souvislosti s občanskou společností. (Pospíšilová, 2011, s. 888)

Jak píše Pospíšilová, dle zahraniční studie se dobrovolnictví v podobě, jak jej známe dnes, před rokem 1989 v postkomunistických zemích nevyskytovalo. K rozmachu došlo až po výše uvedeném roce, který se nesl v duchu reformační představy občanské společnosti. (Pospíšilová, 2011, s. 889)

V dnešní době dobrovolnictví neznamena jen práci amatérů, jak tomu bylo dříve. Neziskové organizace se angažují v rozmanité podobě nadšeneckých skupin lidí dobrovolně pomáhajících v oblastech, které potřebují největší podporu, ale jedná se také o sehraný tým profesionálů, kteří se podílejí na vytváření různých možností koncepcí veřejné politiky a zabývají se lobováním či advokací. Neziskové organizace díky své činnosti odhalují mezery v sociální pomoci a aktivně odpovídají na potřeby společnosti, aby také při zvýšeném nárůstu určité potřeby nacházeli klienty, kteří jsou schopni za služby zaplatit. (Ondrušek, 1998, s. 11)

1.3 Definice dobrovolnictví

Co je to vlastně dobrovolnictví, tomu jsem se věnovala v textu výše. Nicméně považují za nutné vymezit a objasnit tento pojem přesněji. Dobrovolnická aktivita člověka doprovází od jeho počátků. V průběhu lidského věku se z ní stala profesionální činnost, která je vykonávána pod záštitou různých organizací.

Definic pojednávajících o dobrovolnictví lze v české literatuře najít nepřehledné množství. Nicméně v některých případech najdeme mezi nimi menší rozdíly.

Ačkoli se může zdát, že je dobrovolnictví v naší společnosti novým fenoménem, už od počátku věků pomáhali lidé jedem druhému. Pomoc založená na solidaritě přicházela od lidí s lepšími podmínkami k těm, kteří na tom byli hůře. Například nemocní, lidé s nedostatkem finančních prostředků, nebo takoví, co potřebovali pomoc při přírodních katastrofách. Od dřívějšího pojetí dobrovolnictví se dnešní liší tím, že se zde objevují jednotlivci a organizace, které dobrovolnictví realizují na profesionální úrovni. (Tošner, Sozanská, 2006, s. 23)

V zahraničním kontextu pak můžeme najít několik různých definic dobrovolnictví od různých autorů. J. Wilson definuje dobrovolnictví jako „*nějakou aktivitu, ve které je svobodně dáván čas ve prospěch další osoby, skupině, nebo organizaci.*“ (Wilson, 2000, s. 215)

Podle L. A. Pennera je dobrovolnictví definováno jako dlouhodobé, plánované prosociální chování, které prospívá jiným, a objevuje se v rámci organizačního uspořádání. (Penner, 2002, s. 448)

Obecně definice dobrovolnictví pojednávají o třech charakteristikách dobrovolnictví. Jak píše Alžbeta Brozmanová Gregorová, nejsou jednotlivé definice týkající se dobrovolnictví sjednoceny. Nicméně v jednotlivých definicích objevuje podobné prvky, které je spojují. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 10)

V českém kontextu nacházíme, jak už jsem zmínila, tři charakteristiky, *dobrovolnost, obecně prospěšná služba, bez nároku na odměnu*. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 9–10)

První, jak už z názvu pojmu vyplývá, je **dobrovolnost**, tedy dobrovolník vykonává dobrovolnickou aktivitu z vlastní vůle. (Gregorová, 2012, s. 13) Tento výrok by však mohl mylně znamenat jakoukoliv dobrovolnou pomoc druhým. L. Šormová nás vyvádí z této představy, a to na příkladu pomoci staré paní přejít přes přechod, anebo přispěním do klobouku člověku, který se nachází v nějaké tíživé situaci. Uvádí, že tyto činnosti vykonáváme bez vědomí výkonu dobrovolné činnosti, a tudíž je nemůžeme do této kategorie zařadit. (Šormová, 2006, s. 6)

Manual on the Measurement of Volunter Work ještě myšlenku dobrovolnosti chápe v absenci povinnosti stanovené zákonem nebo také jakékoli nutnosti takovéto činnosti učinit. Jako příklady uvádí soudně nařízenou či vojenskou povinnost. (Manual on the Measurement of Volunter Work, 2011, s 14)

Pojem dobrovolnost je v naší zemi negativně ovlivněn érou tzv. reálného socialismu v ČR, kdy se z dobrovolných aktivit stávaly nedobrovolné v rámci různých účastí na „dobrovolných brigádách“, případně jiných činnostech spojených s tehdejší ideologií, aby nevzbuzovaly přílišnou pozornost. (Šormová, 2006, s. 6)

Dobrovolnictví jakožto **službu vykonávanou ve prospěch druhých lidí**, anebo celkově společnosti, můžeme vnímat jako kritérium pro rozlišení jednotlivých dobrovolnických činností. Díky tomu můžeme dobrovolnictví odlišit od volnočasových aktivit zahrnujících například sportovní či rekreační aktivity (Brozmanová Gregorová 2012, s. 15) nebo také kulturní činnosti, kdy se v těchto případech jedná o vzájemnou prospěšnost příslušníků zájmových spolků. (Pospíšilová, Frič 2010, s. 10)

V této souvislosti hovoří autoři o vyloučení či zařazení rodinných příslušníků do kategorie příjemců pomoci. Pavol Frič, který vychází z myšlenky Luise A. Pennera, konstatuje, že pomoc v rámci rodinných vztahů je v rozporu s dobrovolníkovou svobodnou vůlí, a to díky pevným rodinným svazkům, které vytváří určitou (sankciovanou) povinnost pomoci. (Frič, Vávra, 2012, s. 28, podle Penner 2002)

J. Tošner a O. Sozanská označují rodinnou, sousedskou či příbuzenskou pomoc jako *občanskou výpomoc*, anebo také *sousedskou výpomoc*. A o činnosti vykonávané v rámci obecní komunity, farního společenství, sportovního klubu apod. hovoří jako o *vzájemně prospěšném dobrovolnictví*. Naproti tomu *veřejně prospěšné dobrovolnictví* je podle nich dobrovolnictví vykonávané v rámci neziskových organizací. (Tošner, Sozanská, 2006, s. 36)

Činnost **bez nároku na odměnu** je další charakteristikou dobrovolnictví. Dobrovolnická činnost je definována jako práce, kterou člověk vykonává bez nároku na mzdu nebo jinou finanční odměnu. (Manual on the Measurement of Volunter Work, 2011, s. 14)

Ačkoliv dobrovolník vykonává dobrovolnickou činnost bez nároků na odměnu, jak píše autoři, tak i tato podmínka v sobě zahrnuje určité výjimky.

Kupříkladu A. Brozmanová Gregorová uvádí, že dobrovolníci mohou dostávat za výkon své činnosti symbolické odměny, například nefinanční dary, jako jsou lístky do divadla, knihy, případně také mohou mít možnost bezplatně využívat prostory či služby v dané organizaci, anebo mohou být odměněni formou možnosti vzdělávat se, tedy mimo oblast týkající se výkonu dobrovolnické činnosti. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 10)

ILO manuál do možných forem odměňování dobrovolníků zahrnuje různé proplácení nákladů, které dobrovolníkovi vzniknou s výkonem jeho činnosti, například cestovní výlohy, nákup vybavení, stipendia, drobné upomínkové předměty. Dále uvádí nemateriální odměňování v podobě zlepšování dovedností dobrovolníků, rozšiřování si kontaktů případného zaměstnání, sociální profil a rozvoj vnímání vlastní hodnoty. (Manual on the Measurement of Volunter Work, 2011, s. 14)

Mimo jiné může být dobrovolníkovi velkou odměnou za jeho dobře odvedenou práci také poděkování. (Šormová, 2006, s. 6)

Činnost dobrovolníků se v České republice řídí zákonem č. 198/2002. Sb., o dobrovolnické službě. Dalším významným dokumentem vztahující se k této problematice je zákon č. 86/2014 Sb., kterým se mění výše uvedený zákon. (Ministerstvo vnitra české republiky).

V rámci definování dobrovolnictví bych se chtěla také zaměřit na rozdíly mezi ostatními typy chování, kde může dojít k záměně jednotlivých výkladů.

Je třeba rozlišovat mezi dobrovolnictvím a sociálním aktivismem. Dobrovolníci směřují k pomoci jednotlivci, zatímco sociální aktivisté ke změně sociální struktury

– jako je například zlepšování podmínek pro fungování v různých oblastech společnosti. Na rozdíl od dobrovolníků sociální aktivisté používají petice, stávky či demonstrace. (Mlčák, Záškodná, 2013, s. 14)

Rovněž je důležité uvést rozdíl mezi členstvím v organizaci a faktickým dobrovolnictvím. Účast na schůzích nebo organizace dobrovolnické činnosti, kterou vykonávají druzí, sama osobě neznamena vykonávání dobrovolnictví. (Mlčák, Záškodná, 2013, s. 14)

V některých případech se za dobrovolnictví považuje pouze pomoc, která je vykonávána jen ve spolupráci s nějakou (neziskovou, občanskou) organizací, nicméně můžeme nalézt i výjimky, které tuto formální organizovanou činnost nevyžadují. (Frič, Vávra, 2012, s. 27)

Tato myšlenka nás přivádí k vnímání dobrovolnictví v kontextu formálního a neformálního dobrovolnictví.

1.4 Formální a neformální dobrovolnictví

Jelikož se má práce zaměřuje především na výzkum formálního dobrovolnictví, je rovněž zapotřebí uvést rozdíly mezi formálním a neformálním dobrovolnictvím. Dobrovolnickou činnost lze rozdělit do dvou kategorií, a to v závislosti na prostředí, kde je dobrovolnictví vykonáváno.

1.4.1 Formální dobrovolnictví

Formální dobrovolnictví Marcia A. Finkelstein definuje jako: „(...) *neplacená práce realizována pod záštitou organizace*“ (Finkelstein, 2012, s. 1, cit podle Penner, 2002)

Podle popisu C. Rochester, A. E. Paynové a S. Howletta formální dobrovolnictví představuje „(...) *poskytovat neplacenou pomoc prostřednickým skupinám, organizacím, klubům ku prospěchu lidí nebo životnímu prostředí (...)*“ (Rochester, Payne, Howlett, 2010, s. 20)

Podle L. A. Pennera většina dobrovolníků vykonává dobrovolnictví v rámci organizace. (Penner 2002, s. 449) Formální dobrovolnictví je tím pádem snadno zaznamatelné, na rozdíl od neformálního. (Manual on the Measurement of Volunter Work, 2011, s. 5)

Paine, Hill a Rochester popisují klasifikace, které nahrazují dělení formálního a neformálního dobrovolnictví. V rámci dělení popisují dobrovolnictví jako

organizované, kolektivní, anebo individuální. Organizované dobrovolnictví je realizováno prostřednictvím určité organizace, u které se předpokládá trvalé nebo dlouhodobější fungování. V případě kolektivního dobrovolnictví se jedná o případ, kdy dochází ke shromažďování skupiny lidí – bez záštity nějaké organizace. Individuální dobrovolnictví vykonává jednotlivec, který nepatří ani do jedné z předchozích kategorií. (Paine, Hill, Rochester, 2010, s. 19)

Činnosti dobrovolníka realizované pod záštitou organizace lze snáze měřit, a to jak v rámci obsahu, tak i rozsahu. Dobrovolníkům v těchto činnostech určuje organizace náplň práce. Také se tyto činnosti pravidelně zaznamenávají. (Nový, 2013, s. 51)

V souvislosti s formálním dobrovolnictvím, které má určitou organizační strukturu, můžeme hovořit i o profesionalizaci dobrovolnictví. Dobrovolnictví již není jen jednoduchá pomoc lidem, životnímu prostředí apod., ale řídí se určitými pravidly. V dnešní době vzniká potřeba dobrovolníky profesionalizovat, aby nedocházelo k určitým negativním jevům, jak píše ve svém článku B. Balogová, A. Mračková, K. Repková. V rámci neuskutečněné koordinace může docházet k tomu, že organizace nemá mantinely, ve kterých se dobrovolník může pohybovat, chybí jí návaznost na kontakty s dobrovolníky, se kterými by mohla efektivněji a smysluplněji pracovat. Důležitost profesionalizace vidí zejména při práci s lidmi, které by mohla nekoordinovaná činnost nějakým způsobem dokonce poškodit. (Balogová, Mračková, Repková, 2011, s. 16)

Brozmanová Gregorová vysvětluje termín profesionalizace dobrovolníků jako způsob, jakým může organizace vést dobrovolníky. Jde o určení činností, které dobrovolníci vykonávají, zvyšování a zlepšování kvality v souvislosti s jejich působností. (Brozmanová Gregorová, 2013, s. 10–11)

Jedná se o to, aby jejich práce byla realizována na profesionální úrovni v rámci poskytnutí vědomostí a informací, které by eliminovaly možná rizika vznikající z práce vykonávané pouze na základě spontánnosti a intuice. Mimo jiné by tím došlo také k doplnění práce odborných pracovníků v organizaci (Balogová, Mračková, Repková, 2011, s. 16)

J. Tošner a O. Sozanská píše v této oblasti, že je důležité, aby dobrovolníci vykonávali svou činnost pod vedením organizace. Tím dochází k uskutečňování efektivní a trvalé pomoci, která je směřována žádoucím směrem, dobrovolník se tak stává součástí organizace a eliminuje se například možné nedorozumění, které vede ke zklamání ze

strany dobrovolníka vůči takové činnosti a organizace vůči němu. (Tošner, Sozanská, 2006, s. 70)

1.4.2 Neformální dobrovolnictví

P. Frič a T. Pospíšilová tvrdí, že neformální dobrovolnictví v porovnání s formálním dobrovolnictvím není tak široce popsáno. Velká pozornost při realizaci výzkumů se zaměřuje na formální dobrovolnictví, již méně však na neformální dobrovolnickou činnost. Nicméně i neformální dobrovolnictví hraje úlohu společně s formálním dobrovolnictvím v oblasti práce, respektive placené práce, a zajištění pomoci sobě a rodinným příslušníkům. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 11)

S neformálním dobrovolnictvím, jinými slovy občanskou výpomocí, se ve svém životě setkal snad téměř každý. Jde o práci, kterou vykonává člověk bez očekávání finanční či jiné odměny, například mezi sousedy. (Tošner, 2014, s. 6)

R. Trutnovská popisuje, že lidé, kteří vykonávají neformální dobrovolnictví, se nikde nesdružují a sami sebe nepovažují za dobrovolníky. (Trutnovská, 2016, s. 69)

J. Wilson se ve svém výzkumu vyhraňuje vůči péči o rodinné příslušníky či přátele v rámci dobrovolnictví na základě toho, že tato činnost s sebou přináší povinnost. (Wilson, 2000, s. 216)

Jak podotýkají P. Frič a T. Pospíšilová, opomíjením neformálního dobrovolnictví bychom nebrali v potaz práci lidí s nižším vzděláním. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 11)

Claire Mundle, Chris Naylor, David Buck se ve svém výzkumu, realizovaném v Anglii, zaměřili na dobrovolnictví především v oblasti zdravotnictví a sociální péče. Tento výzkum se snažil zmapovat velikost, úlohu, rozsah a hodnotu dobrovolnické činnosti. Data sbírali v průběhu deseti let. Autoři výzkumu popsali, že do formálního dobrovolnictví se zapojuje přibližně každý čtvrtý z populace. Co se týče neformálního dobrovolnictví, je zapojení menší. V této oblasti se zapojují tři z deseti. (Mundle, Naylor, Buck, 2012, s. 6)

1.5 Dobrovolník

V této podkapitole se zaměřím na dobrovolníka, respektive jeho důležitou roli, kterou hraje v dobrovolnictví. Přínos a úloha dobrovolníka jsou naprosto nepostradatelné věci. Svou činností přispívá k fungování organizace a k pomoci dalším lidem či jiné veřejně prospěšné věci. V rámci tohoto výzkumu tvoří dobrovolník klíčovou roli.

Dobrovolníka charakterizuje E. Křenková a R. Macků jako „(...) člověka, který se vědomě rozhodne vykonávat činnost a být tak prospěšný druhým lidem a přitom si za tuto práci nenárokovat finanční odměnu (tedy mzdu nebo plat).“ (Křenková, Macků, 2013, s. 34)

Podobně hovoří J. Tošner a O. Sozanská, „(...) poskytuje svůj čas, svou energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.“ (Tošner, Sozanská, 2006, s. 35)

Úloha jednotlivých dobrovolníků je koncipována tak, aby člověku, kterému je pomáháno, poskytovala ve sjednané oblasti oporu. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 36)

Činnost dobrovolníků je vymezena na určitou dobu a jejich kompetencemi. Dobrovolníci nemusí mít zkušenosti s prací, kterou pak v organizaci vykonávají. Měli by ale spolupracovat s profesionálními pracovníky a doplňovat jejich práci. (Manual on the Measurement of Volunter Work 2011, s. 4)

Úkolem dobrovolníka není, aby se z něj stal menší profesionál, a procházel tak řadou vzdělání a kurzů, které by mu k tomu měly dopomoci. Tato „poloprofessionalizace“ by nebyla prospěšná pro žádnou stranu. Docházelo by tím ke znevažování vzdělání profesionálů, ve smyslu, že by pracovník nemusel absolvovat víceleté vzdělání, ba k výkonu práce by mu stačil například měsíční seminář. Na straně dobrovolníka by se pak jednalo o posuzování podle měřítek kladených na odborníky (dobrovolník by znamenal úspornou podobu odborníka). Organizace se mají snažit, aby podporovaly specifický charakter dobrovolnictví, založený na „kompetenci každodennosti“, které organizace musí podporovat za pomoci poskytování znalostí, které pak dobrovolník uplatní při výkonu své činnosti. Dobrovolníci by měli přemýšlet nad svou činností, a to zejména: z jakých důvodů pomoc poskytují, jaký je cíl této pomoci, podle jakých postupů a v jaké formě přistupují k činnostem a pomoci. (Doležel, 2009, s. 80)

Svobodné a dobrovolné rozhodnutí ke konání něčeho, k pomoci, z dobrovolníka formuje člověka, který svým výkonem, tím, co dělá, může ovlivnit společnost. Dobrovolník jakožto nositel tvořivé energie může svou pomocí nalézat a využívat nové

zdroje různých řešení. Což vede k navázání spolupráce mezi státem, neziskovým a ziskovým sektorem. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 36)

Dobrovolníkem se v České republice může stát člověk po dovršení 15 let věku. (§ 3, zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě). S touto věkovou hranicí jsme počítali při realizaci tohoto výzkumu. Pro účely vykonávání dobrovolnictví v zahraničí je věková hranice zvýšena na 18 let. (§ 3, zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě)

Dobrovolník pod záštitou organizace má smluvně zaručené postavení, tedy je chráněn proti různým škodám na zdraví svém či jiných osob a majetku. Rovněž mu toto postavení zaručuje nárok na vzdělávání v oblasti vykonávání dobrovolnické činnosti. Nicméně s tímto kontraktem se pojí i omezení ve výkonu v rámci dobrovolnictví jakožto podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti či v pracovněprávním poměru v organizaci, kde je přijat. Je vázán dodržovat zákon o dobrovolnické službě a povinnosti stanovené v rámci smlouvy. (Janičková, Zmeškalová, 2011, s. 10)

Dobrovolníkem se může stát téměř kdokoli, nezáleží zde na věku či dosaženém vzdělání. Jde spíše o ochotu pomoci a věnovat svůj čas bez nároku na odměnu. (O dobrovolnictví, dobrovolník.cz)

2 Přínosy dobrovolnictví a neúčast na něm

To že je dobrovolnictví velmi prospěšné pro dobrovolníka, tak pro organizaci, ve které je dobrovolnictví vykonáváno, což se pojí i se s prospěšnou činností a také pro celou naši společnost je známý a jasný fakt. Tento jev v sobě zahrnuje spoustu přínosů, které pozitivně ovlivňují samotného dobrovolníka, jehož výkon činnosti přispívá k prospěchu organizace zaměřující se na veřejný zájem, což také následně ovlivňuje společnost.

Pomoc jednotlivých dobrovolníků je realizována především tam, tedy u lidí, kteří potřebují pomoc v různých oblastech života. Jsou jimi například senioři, lidé s postižením, sociálně znevýhodněné rodiny s dětmi, mladí lidé ohrožení různými patologickými jevy apod. Mimo jiné se však dobrovolnictví rozvíjí i jiných oblastech: například sportu, kultury či ochrany životního prostředí nebo péči o památky. (Trutnovská, 2016, s. 69)

Přesný výčet příjemců pomoci vymezuje zákon č. 198/2002. Sb., o dobrovolnické službě, který rozšiřuje výše uvedené skupiny.

V případě vykonávání dobrovolnické služby jde o:

- „pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácími násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo
- pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.“ (z. č. 198/2002. Sb., o dobrovolnické službě)

J. Wilson uvádí, že dobrovolnictví v sobě zahrnuje větší množství pomáhajícího chování, což s sebou nese větší závazek než pomoc vykonávaná spontánně, nicméně obnáší užší rozsah péče, kterou bychom poskytovali rodinným příslušníkům a přátelům. (Wilson, 2000, s. 215)

Dobrovolnictví je ve většině případů organizované za pomoci různých profesionálů, bez ztráty spontaneity. Zahrnuje v sobě mnoho pozitiv jak pro organizaci, která realizuje dobrovolnickou činnost, tak pro samotné dobrovolníky. V rámci

organizace jde o pomoc ze strany dobrovolníka. Dobrovolník na základě vykonávání této činnosti získá nové zkušenosti, zážitky i možný osobní růst. Dobrovolnictví nemá být vnímáno jako přinášení obětí, nýbrž jde o to, že se z jedince stává zralý občan, který pomáhá ostatním v nouzi a odnáší si z toho i možné benefity v podobě pocitu smysluplnosti, dovednosti a možnost obohacení sebe sama prostřednictvím navázaných vztahů. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 18, 37)

Dobrovolnictví může mít přínos pro samotného dobrovolníka, organizaci a společnost.

2.1 Přínos dobrovolnictví pro dobrovolníka

Význam dobrovolnictví je pro konkrétního dobrovolníka velmi důležitý v rámci jeho motivace zapojit se do takové činnosti. Je zajímavé zamyslet se nad tím, z jakého důvodu dobrovolník vykonává dobrovolnictví.

Z výkonu dobrovolnické činnosti vyplývají pro dobrovolníka mnohé přínosy. Ačkoli tuto činnost nevykonává za finanční ohodnocení, jak již bylo popsáno výše, má pro něj spoustu dalších, jiných, výhod. Přínosy rozděluje Hladká do dvou kategorií.

První kategorie se vztahuje k **profesnímu zaměření**, druhá kategorie zahrnuje **dobrovolníkův osobní – sociální postoj**. V rámci profesního zaměření navazuje dobrovolník nové kontakty, získává mnoho zkušeností, schopností a dovedností, které může následně uplatit při studiu nebo výkonu zaměstnání. Získává zkušenosti v oblasti řešení nekonvenčních problémů, rozvíjí si svou kreativitu, různorodost a operativnost. (Hladká, 2008, s. 24)

Lidé, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost, mohou získat cenné zkušenosti, které lze uplatnit ve svém profesním rozvoji – následně mohou zvýšit u dobrovolníků sebevědomí a pocit potřebnosti a důležitosti v rámci komunity. (McCabe, White, Obst, 2007, s. 10)

Druhá kategorie zahrnuje formování pohledu na svět a vnímavost k uplatňování demokratických postupů a přístupů v rámci občanské společnosti. Také podporuje entusiasmus a pomáhá k uspokojování dobrovolníkovy pocitu užitečnosti a uplatnění se v pomoci potřebným. (Hladká, 2008, s. 24)

Jedním z benefitů je zvýšení sebevědomí, celkové pohody a sociální angažovanosti. (Mundle, Naylor, Buck, 2012, s. 15)

Dobrovolníci, kteří se dostávají do kontaktu s lidmi, jimž pomáhají, mají možnost nahlédnout do jejich životních situací a různých problémů, které je obklopují, s nimiž se

potýkají, a díky tomu mohou v rámci této interakce rozvíjet své vlastní schopnosti a objevovat dosud neobjevené silné stránky. (McCabe, White, Obst, 2007, s. 10)

Mezi jednotnými dobrovolníky můžeme najít i lidi, kterým dobrovolnictví formuje jejich pohled na svět i postavení ve společnosti. Jde například o sociálně slabé občany, kteří se díky těmto činnostem zapojují do dění ve společnosti. V případě nezaměstnaných lidí se jedná o nabývání potřebných dovedností, znalostí, schopností, které pak mohou uplatnit v budoucím zaměstnání. Lidem se zdravotním postižením může dobrovolnictví nabídnout začlenění se do společnosti, a tak bránit sociálnímu vyloučení. Seniorům tato činnost může nabídnout nový smysl jejich života, lze tak předat cenné a významné životní zkušenosti, které v průběhu let nabyli, a poskytnout je mladším ročníkům. To, co však spojuje všechny možné kategorie dobrovolníků, je s největší pravděpodobností pocit užitečnosti. (Hladká, 2008, s. 24)

Dalším důležitým poznatkem je to, že naplnit potřebu sounáležitosti a navazování kontaktu s druhými v rámci dobrovolnictví mají ve zvýšené míře spíše senioři než mladší věkové skupiny, které si tuto naplňují v jiných oblastech života. (McCabe, White, Obst, 2007, s. 10)

V rámci dobrovolnictví jde také o nabídnutí sebe sama, pomoci jako člověk člověku nesené v duchu křesťanské lásky a setkání se Bohem prostřednictvím služby potřebným. Jak se píše v Markově evangeliu „(...) *cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratrů, mě jste učinili. (...) cokoli jste neučinili jednomu z těchto nepatrných, ani mně jste neučinili.*“ (Mt 25,40–45)

Papež Benedikt XVI. ve své encyklice *Deus Caritas est* vyzdvihuje činnost dobrovolníků a vnímá ji jako odhodlání mladých lidí, kteří se učí jednat na základě solidarity, a jsou ochotni nabídnout nejen něco, ale sami sebe. (Benedikt XVI. 2006, s. 45)

Na dobrovolníky bychom mohli nahlížet stejným způsobem, jakým papež Benedikt vnímá pomáhající pracovníky v organizacích skrze „formaci srdce“. U dobrovolníků jde rovněž o práci s lidmi, kde v rámci Benediktova pohledu nestačí pouze odborná způsobilost, ale jde o to přivést jednotlivé pracovníky k setkání s Kristem. Tento kontakt objevuje lásku a otevírá duši ostatním. Což vede k tomu, že pomáhající nevnímají pomoc druhému jako příkaz zvenčí, ale jako zvnitřněnou víru, která je realizována na základě lásky. (Benedikt XVI., 2006, s. 47)

Významnou úlohu ve vykonávání dobrovolnictví může hrát víra, což představuje pro dobrovolníka důležitý fakt, který ho ovlivňuje ve výkonu této činnosti. Dobrovolníci

tak svou činnost mohou vnímat jako službu Bohu či předávání Boží lásky – také v této pomoci vidí Boží poslání pro život. (Hynek, 2006, s. 6)

U lidí, kteří sami sebe vnímají jako nástroj pomoci potřebným, bez nároku na odměnu, ve výkonu dobrovolnictví vidí smysl života. Lidé, kteří dobrovolnickou činnost vykonávají delší dobu, ji dělají pravě proto, že jim přináší pocit, že dosáhli toho, co chtěli, a díky tomu docházejí ke smysluplnosti života. (Šípošová, 2011, s. 21.)

2.2 Přínos dobrovolnictví pro organizaci

Dobrovolnictví s sebou přináší velký význam, a to nejen pro samotného dobrovolníka, ale také pro organizaci, kde dobrovolník činnost vykonává. Jedním z hlavních přínosů pro organizaci, jak popisuje M. Hladká, je fakt, že dobrovolníci tvoří levný zdroj pracovní síly. Nicméně to, že organizace dobrovolníkům nevyplácí mzdu, neznamena, že na ně nevykládá žádné výlohy. Organizace zajišťuje například přípravu a realizaci práce s dobrovolníky. Což vyžaduje vynaložení určitých finančních prostředků. Nebo jde také o zajištění vhodných prostor a prostředí pro dobrovolníky či vedení aktivit dobrovolníků. (Hladká, 2008, s. 23)

Jan Nový se ve svém výzkumu zabývá hodnotou dobrovolnické práce. Pojednává o tom, že činnost dobrovolníka se od práce zaměstnance může lišit i v jeho motivech, které nemusí obnášet jen altruismus, ale mohou se zde objevovat entuziasmus, motivace, dobrovolníkově nadšení a nasazení, které pak ovlivňuje, jakým způsobem je činnost odvedena, zejména se jedná o kvalitu a provedení. Nový uvádí příklad, kdy vysvětluje nevyčísitelnost této činnosti. Nevyčísitelnou hodnotu má například práce dobrovolníka jednak díky jeho trpělivosti a láskyplnému přístupu s velkým osobním nasazením, které může nabídnout, jednak také právě díky tomu, že nevykonává tuto činnost dlouhodobě jako klasický zaměstnanec, jelikož by to bylo pro něho vyčerpávající. (Nový, 2013, s. 54,55)

Rozdíl mezi řízením zaměstnanců v běžné firmě, která se zaměřuje na zisk, a dobrovolníků není tak patrný. Nicméně díky tomu, že dobrovolníci za svou činnost, nezískávají finanční ohodnocení, je důležité brát v potaz poskytování možností, jak mzdu kompenzovat jinými formami motivace a vedením. (Hladká, 2008, s. 23)

Další výhodou je to, že k výkonu dobrovolnické činnosti jedinec nepotřebuje absolvovat náročnou přípravu, anebo mít vysokou kvalifikaci, jelikož se v této oblasti nehodnotí pomocí obvyklých měřítek – jak je tomu například na běžném pracovním trhu. (Slowík, 2011 s. 47)

Dobrovolníci působí svými aktivitami na poslání a činnost dané organizace. Je to dáno jejich pobýváním v organizaci, neboť v ideálním případě jejich přítomnost vede organizaci ke zlepšování a zkvalitňování služeb na základě hodnocení, kritiky či celkově zpětné vazbě ze strany lidí, kteří nejsou součástí organizace, a tudíž se mohou dívat na věci jiným pohledem. Právě díky lidem, kteří mají odlišný přístup, postoj, pohled, jsou ovlivněni různými jinými zkušenostmi, životem, hodnotami či vzděláním, má konkrétní organizace možnost rozvíjet se, pracovat s nedostatky a může být nástrojem pro rozhodování v oblasti managementu. (Hladká, 2008, s. 23)

Rovněž může být dobrovolník pro organizaci zdrojem různých nápadů, které mohou zde následně uplatnit. Díky energii, invenci, kterou má, může do organizace vnést na různou problematiku jiný pohled, který například zaměstnanci přes své povinnosti nevidí. (cernikone.cz)

V organizacích, které svou činnost zaměřují na pomoc lidem (zdravotní, humanitární, sociální apod.), jsou mnohdy aktivity náročné po psychické stránce. Může tedy dojít například k syndromu vyhoření. Naopak činností dobrovolníků lze pozitivně ovlivnit atmosféru organizace a vnést do ní vlnu nadšení, optimismu, nové energie a motivace. (Hladká, 2008, s. 23)

Dobrovolníci a jejich význam v organizaci jsou také ovlivněni výskytem takových lidí na současném trhu práce. V první řadě se jedná o rozvoj organizace prostřednictvím kontaktů ve stávajícím zaměstnání dobrovolníků, díky tomu se mohou stát spolupracujícími partnery. Dalším vlivem v rámci trhu práce je možnost se z dobrovolníka stát placeným zaměstnancem. Především díky tomu, že je takový člověk již seznámen s chodem zařízení, jeho klienty i pracovníky, naplní práce aj. Organizace pak již ví, jaké jsou dobrovolníkovy schopnosti, dovednosti a očekávání a nároky z jeho strany apod. (Hladká, 2008, s. 23)

Přínosem pro organizaci, který stojí za zmínku, je, že dobrovolnictví přináší do organizace přidanou hodnotu v podobě vykonání práce, kterou by stávající pracovníci v rámci svých pracovních povinností nemohli vykonávat. Takže se tak mohou věnovat důležitým úkolům, což vede k zvyšování kvality dané organizace. (Handy and Srinivasan, 2004; Holmes, 2009, podle Newton, Becker, Bell, 2014, s. 514)

Dobrovolnická činnost má pro organizaci velký význam v tom, jak píše J. Doležel ve svých skriptech, ve smyslu, že „*dobrovolnictví je přirozenou formou pomoci a základním projevem charity.*“ Neznamená to tedy, že veškerou pomoc budou zajišťovat jen profesionálové a pro dobrovolníky v organizaci nebude místo. (Doležel, 2009, s. 19)

Rovněž dobrovolník se může stát dobrým pomocníkem v propagaci organizace, prostřednictvím toho, že šíří povědomí o organizaci a zprostředkovává různé informace svým blízkým, díky čemuž se organizace prezentuje nepřímou formou. (cernikone.cz)

2.3 Přínos dobrovolnictví pro společnost

Dobrovolnictví nezahrnuje jen jednotlivce a organizace, ale svým působením ovlivňuje i širší společnost.

Dobrovolnictví z pohledu společnosti přináší pozitiva především v oblasti podpory občanské aktivity a podporuje lidi, k tomu, aby si utvářeli vlastní životní prostor, ve kterém by mohli nacházet řešení svých tíživých situací. (cernikone.cz)

Všeobecná deklarace o dobrovolnictví, přijatá v roce 2001, která je součástí rámce IAVE's advocacy efforts popisuje, že dobrovolnictví tvoří základ pro občanskou společnost. Vnáší mezi lidi nejušlechtlejší tužby, jimiž jsou svoboda, bezpečí, spravedlnost, příležitost a mír. Díky dobrovolnictví mohou lidé:

- Nacházet hodnoty člověka, touhu po pomoci, službě a péči o druhé.
- Uplatňovat svá práva a povinnosti, jakožto osoby, které jsou součástí komunity, a měly by mít prostor pro životní růst a uvědomit si své možnosti, jakožto lidské bytosti.
- Stírat rozdíly, které tvoří bariéry a brání lidem žít ve společenství, kde se všichni snaží spolupracovat a hledat nejlepší řešení, aby mohli společně tvořit společný životní úděl. (Všeobecná deklarace o dobrovolnictví 2001)

Díky dobrovolnictví se rozvíjí mezi lidmi solidarita a dochází k doplnění působení dalších odvětví. Přínos dobrovolnictví pro společnost se také nabízí v oblastech zaměřujících se na sociální začleňování, zejména nezaměstnaných a jinak sociálně vyloučených lidí. Mimo tyto skupiny dobrovolnictví zahrnuje i zaměstnance a OSVČ, kteří by se chtěli ve svém volném čase věnovat činnosti, která má pro ně nějaký smysl. Dobrovolnictví si klade jako stěžejní cíl podporu sociální koheze ve společnosti. Dobrovolná sociální angažovanost přispívá k vytváření sociálního rozměru, který tvoří nenahraditelný prvek. Dnešní společnost musí stavět na stabilním sociálním prostředí, bez něhož by nemohla přetrvávat. Z čehož vyplývá důležitost rozvoje této angažovanosti v rámci trendů, ve kterých se naše moderní společnost přebývá, a kam směřuje. (Šormová, 2006, s. 15)

2.4 Neúčast na dobrovolnictví

To, že někteří lidé nevykonávají dobrovolnictví, se pojí s postoji, které lidé vnímají v souvislosti s touto činností. Ačkoli je dobrovolnictví v mnoha ohledech prospěšné, můžeme se u některých lidí setkat s negativním postojem k dobrovolnictví, a také s faktem, že se mnoho lidí do dobrovolnictví nezapojuje. Jedním z důvodů negativního pohledu na dobrovolnictví a angažovanosti v této oblasti, je zkušenost lidí s vykonáváním „dobrovolných“ činností za socialismu.

Jak píše P. Frič a T. Pospíšilová, nese české dobrovolnictví hluboké známky po téměř půl stoleté vládě a následnému pádu socialistického režimu. (Frič, Pospíšilová, 2010 s. 34)

Další důvody představují celkové vnímání dobrovolnictví jakožto neplacené a dobrovolné aktivity vykonávané na základě silného přesvědčení.

Podle J. Tošnera a O. Sozanské se můžeme setkat s postoji lidí, kteří pohlížejí na dobrovolnictví jako na aktivity, jež jsou vykonávány na základě pevné ideologie a fanatického přesvědčení, které spojují zejména s činností ekologických aktivistů, anebo jsou ztotožňovány s náboženskou vírou. Také se můžeme setkat s názorem, který nepodporuje vykonávat činnost ve prospěch druhých lidí, aniž by za to dostal člověk finanční odměnu. (Tošner, Sozanská 2006, s. 50)

Dalšími možnými příčinami, které mají vliv na neúčasti lidí na dobrovolnictví, jsou bariéry, které se vyskytují u lidí v souvislosti s touto činností. Jednotlivým bariérám věnuji samostatnou kapitolu, v níž uvádím jejich konkrétnější popis. Zde bych předložila v literatuře nejčastěji zmiňovaný důvod, kterým je nedostatek času, což je způsobeno například vysokou vyčerpávaností v zaměstnání či škole. Tuto myšlenku zmiňují ve svém článku B. Hartnett, a R. Matan (2014, s. 4).

3 Motivace k dobrovolnictví

Ačkoli se výzkum v této práci zabývá převážně bariérami v oblasti dobrovolnictví, je potřeba také zmínit motivaci, která s bariérami souvisí. Hlavním hnacím motorem člověka pro to rozhodnutí stát se dobrovolníkem je jistá míra motivace. Na druhé straně nedostatečná motivace k takovéto činnosti je velkou bariérou.

Motivace u dobrovolníků představuje stěžejní faktor pro vykonávání dobrovolnictví, nebo naopak podněcuje k rozhodnutí tuto činnost ukončit. Za pomoci motivace lze zjistit, z jakých důvodů se dobrovolníci do této činnosti zapojují (Mlčák, Zášková, 2013, s. 80) a také proč u této činnosti setrvávají. (Frič, Vávra, 2012, s. 31)

Autoři různých výzkumů se snaží najít odpověď na otázku, co lidi motivuje, respektive, jaké jsou jejich důvody, potřeby, hodnoty či motivy, k tomu, aby vykonávali dobrovolnické činnosti. Také se snaží zkoumat jejich rozhodnutí uspokojit své potřeby prostřednictvím dobrovolnictví. (Matulayová, 2012, s. 79)

Motivace je vědecky zkonstruovaný proces, který pomáhá objasnit variabilitu cílů nebo příčin lidského jednání. Motivaci lze rozlišit pomocí dvou přístupů, které slouží také k objasnění motivace v rámci dobrovolnictví. Těmito přístupy jsou: **psychologický** a **sociologický**. V současné době bychom neměli vnímat tyto přístupy samostatně, ale jako kombinaci jednoho s druhým. Psychologická teorie předpokládá u lidí jejich psychické potřeby, jejichž naplnění dosahují prostřednictvím určitého jednání. Motivace je zde spojena s vnitřními podněty. Tyto teorie jsou pak doplněny sociologickými, které se zaměřují na sociální strukturu, díky níž lze vysvětlit motivaci jednotlivých dobrovolníků na základě uspokojení potřeb. (Matulayová, 2012, s. 79)

3.1 Rozdělení motivace

H. Zášková, A. Mojžíšová uvádí tři skupiny odměňujících motivů podle Gidrona. Patří zde osobní motivy dobrovolnictví, kterými je kupříkladu příležitost k seberealizaci. Další kategorie, pojednávající o sociálních motivech, zahrnuje možnost rozvíjet mezilidské vztahy. Následnou kategorií jsou nepřímé ekonomické motivy, jenž se týkají získávání praktických zkušeností, které pak člověk využívá ve své profesi. (Gidron 1997, podle Zášková, Mojžíšová, 2012, s. 64)

J. Tošner a O. Sozanská ve své publikaci sepsali tři základní deklarované motivace, které vedou k vykonávání dobrovolnictví. Jde o konvenční, reciproční a nerozvinuté. **Konvenční, neboli také normativní motivace** zahrnují morální normy, ať už se jedná

o ty, které přicházejí od nejbližšího okolí dobrovolníka, nebo obecná neformální pravidla, která určují chování člověka ve společnosti. Konvenční motivace vedou k tomu, že dobrovolníci jsou silně vedeni svým náboženským přesvědčením, a jsou ovlivněni příklady z jejich okolí. Lidé se v rámci této motivace stávají dobrovolníky z toho důvodu, že jim tato činnost připadá správná. **Reciproční motivace** má za následek to, že dobrovolník v rámci této činnosti nachází užitek i pro sebe. Jde o spojení toho, že vykonává smysluplnou činnost pro někoho (něco) jiného, ale také nezapomíná myslet i na sebe. Takový dobrovolník vykonává dobrovolnictví například z toho důvodu, že chce získat nové zkušenosti a schopnosti, navázat kontakty s druhými lidmi a udržovat se v kondici. Naopak **nerozvinuté motivace** se omezují na souhrn prvků, který mají vliv na to, jak se dobrovolník rozhodne. Těmito prvky se rozumí například důvěra v organizaci, ve které by se chtěl realizovat, ale také víra v to, že to, co koná, má smysl a že jeho činnost pomáhá v šíření dobré myšlenky. (Tošner, Sozanská, 2006, s. 46–47)

J. Esmond a P. Dunlop popisují deset kategorií, podle kterých posuzují dobrovolnickou motivaci. Původní strukturu převzali od E. G. Claryho, M. Snydera a A. Stukase.

1. Hodnoty – dobrovolník se pokouší vyjádřit své přesvědčení, nebo díky pevnému
2. přesvědčení jednat, jelikož je pro něj významná pomoc, kterou lidem poskytuje.
3. Reciprocita – dobrovolník koná na základě víry, že to, co člověk dělá, se mu vrátí. Při pomoci druhým očekává přínos a užitek i pro něj.
4. Ocenění – člověka vykonávajícího dobrovolnictví motivuje ocenění jeho schopností od druhých, a to, že se podílí na pomoci.
5. Porozumění – při dobrovolnických činnostech má přístup k novým informacím o světě, anebo si může procvičovat dovednosti, které běžně nevyužívá.
6. Sebeúcta – dobrovolník získává díky dobrovolnictví větší pocit vlastní hodnoty a sebeúcty.
7. Reaktivita – výkon dobrovolnictví člověka motivuje k řešení problémů, které měl či má.
8. Sociální funkce – díky dobrovolnictví člověk nalézá motivaci ve snaze přizpůsobení se normativnímu působení významných druhých lidí.

9. Protektivní funkce – dobrovolník se díky takovýmto činnostem snaží o minimalizování negativních pocitů, které se pojí s jeho vlastní osobou, anebo může vyřešit své vlastní problémy.
10. Sociální interakce – dobrovolnictví může pomoci vytvořit sociální síť a těšit se z nových kontaktů.
11. Kariérní vývoj – prostřednictvím dobrovolnictví se lidé snaží získat kontakt s jinými lidmi, nabývat zkušenosti a dovednosti pro výkon budoucí profese. (Esmond, Dunlop, 2004, s. 7,8)

3.2 Výzkumy v oblasti motivace dobrovolnictví

V českém kontextu byly realizovány výzkumy zabývající se motivací u dobrovolníků, například P. Frič s T. Pospíšilovou. V tomto výzkumu, který se zaměřoval na hodnoty dobrovolnictví, se snažili dělit motivaci do jednotlivých kategorií, a to z pohledu altruistické, normativní, egoistické a hédonické motivace. Mezi nejvýznamnější zjištění, co se týče motivace dobrovolníků, je nejpatrněji (89 %) zastoupen motiv vykonávat něco pro věc, která je pro dobrovolníky nějakým způsobem důležitá. Pak o něco méně (85 %) je pro ně motivačním prvkem to, že je tato činnost baví. Sami respondenti první odpověď uvedli v kategorii altruistických motivů, druhou pak do hédonistických motivů, popřípadě egoistických. Tyto dvě kategorie motivací, ještě s egoistickou, se zdály být stejně zastoupené. Poměrně nízké zastoupení mělo náboženské přesvědčení. Jedná se o normativní motiv. Jednotlivé kategorie se u dobrovolníků ovlivňují, ale navzájem se nevyklučují. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 90)

Podobně P. Frič tentokrát s M. Vávrou, zkoumali motivaci rovněž v rámci altruistické, normativní, egoistické a hédonické motivace. Výsledky tohoto výzkumu jsou srovnatelné s předchozím výzkumem. Při zkoumání formálního komunitního dobrovolnictví zjistili, že nejdůležitějšími motivy pro dobrovolníky je „*Možnost dělat něco pro věc, která je pro ně důležitá*“ (91 %) a následně „*Dělat dobrovolnickou práci, protože to člověka jednoduše baví*“ (89 %). Tato zjištění jsou stejná s výzkumem P. Friče a T. Pospíšilové, liší se pouze procentuální zastoupení. Stejně jako u předchozího výzkumu se jako málo významný se ukázal motiv náboženského přesvědčení, který ukazuje, že jen 35 % spadá do kategorie věřících. (Frič, Vávra, 2012, s. 82, 83)

Jako nejdůležitější faktor motivace považuje T. Matulayová v rámci výzkumu mapujícího dobrovolnictví na Slovensku hodnoty a hodnotové orientace. Motivací u dobrovolníků je v tomto případě pomoc druhým. Dalším významným motivačním

faktorem byla sociální interakce. Dobrovolníka těší společenská atmosféra, kterou díky dobrovolnictví pociťuje. A také mu poskytuje možnost navazovat sociální kontakty, utvářet sítě a seznámit se s novými lidmi a navazovat přátelství. I víra v tzv. „vyšší dobro“, což znamená, že dobrovolníci očekávají, že pomoc, kterou poskytují, se jim vrátí, se ukázala být významným motivačním faktorem. (Matulayová, 2012, s. 79, 83, 85)

V kontextu zahraničních výzkumů zabývajících se motivací uvádím například M. A. Finkelstiena, který rozdělil motivace do dvou kategorií. První zahrnuje vnitřní motivace a druhá se zaměřuje na vnější. Například motivace, která je poháněna kariérou, je vnější, ostatní motivace označuje jako vnitřní. Vychází z přesvědčení, že karierní motivy ke svému naplnění potřebují vnější výsledky, ke kterým člověk dojde jiným způsobem než skrze dobrovolnictví, zatímco ostatních motivací lze dosáhnout jejich prostřednictvím. (Finkelstien, 2009, s. 653–658)

Další analýzy z výzkumu realizovaném trojicí C. Newton, K. Becker a S. Bell, odhalily značné vlivy mezi možnostmi učení a dalšího rozvoje u dobrovolníků a jejich motivací k tomu, aby setrvali ve službě. Autoři objevili několik vlivů dokazujících to, že tyto předpoklady mohou mít podíl na jejich (dobrovolníků) setrvání ve službě, a to na základě motivace dobrovolníků. Například dobrovolníci, kteří byli motivováni snahou o posílení vlastní sebeúcty (motivů osobního zaujetí), chtěli s větší pravděpodobností v organizaci setrvat, a byli jí více oddaní. Naproti tomu ti, které motivoval karierní růst, vykazovali menší tendence zůstat v organizaci. Vysvětlují to na základě toho, že tito lidé pravděpodobně dosáhnou většího karierního růstu prostřednictvím zaměstnání. (Newtonem, Becker, Bell, 2014, s. 514, 526)

A. Shantz, T. Saksida, K. Alfes se rozhodli zkoumat to, proč dobrovolníci motivovaní altruistickými hodnotami vytrvají ve své dobrovolnické činnosti. Realizátoři výzkumu zjistili, že zapojení dobrovolníků zprostředkovává vztah mezi motivem hodnot a časem stráveným dobrovolnictvím. Vztah byl posílen v situaci, kdy byli dobrovolníci oddáni klientům, tedy příjemcům služeb. Tato zjištění tvoří novou perspektivu vztahu mezi motivací dobrovolníků a jejich aktivní dobrovolnickou prací. (Shantz, Saksida, Alfes, 2014, s. 672, 692)

3.3 Předpoklady ovlivňující vykonávání dobrovolnictví

V této části práce bych se chtěla věnovat faktorům, které ovlivňují vykonávání dobrovolnictví. Zejména bych akcentovala gender, vzdělání, věk, volný čas a zdravotní stav, které hrají důležitou roli v oblasti zapojení se do dobrovolnictví a souvisejí s možnými bariérami angažovanosti v dobrovolnických činnostech. K vymezení jsem použila kategorie podle autorů Z. Mlčák a H. Záškodná, kteří vycházejí od autorů M. A. Musick a H. Wilson. Autoři popisují sociodemografické faktory, prosociální osobnostní charakteristiky a sociální a organizační faktory. Já se ve své práci zaměřuji jen na sociodemografické faktory, které se vyskytují v našem dotazníku, a mohou tvořit překážky v zapojení se lidí do dobrovolnictví.

3.3.1 Sociodemografické faktory

Jedním z nevýznamnějších faktorů, který hraje významnou roli ve vykonávání dobrovolnictví, je **gender**. V rámci srovnání žen a mužů jde především o jednotlivé socializační charakteristiky, kdy jsou ženy brány jako více empatické a spíše tíhnoucí k pečovatelským záležitostem, což je způsobené jejich biologickými předpoklady a také postavením ženy při rozdělování práce v patriarchální společnosti. (Mlčák, Záškodná, 2013, s. 73)

Nicméně výzkumy ukazují, že mezi vykonáváním dobrovolnictví ženami a muži, není takový rozdíl, jak se dříve očekávalo. Z výzkumu realizovaného v roce 2009 P. Fričem a T. Pospíšilovou, zaměřeného na vzorce a hodnoty dobrovolnictví, můžeme vyčíst, že mezi formálními dobrovolníky je přibližně stejné zastoupení mužů a žen. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 60–63)

Rovněž P. Frič a M. Vávra zjistili v rámci formálního komunitního dobrovolnictví, že sociodemografické faktory nemají vliv na výkon této formy pomoci. Ve výzkumu se vyskytoval srovnatelný počet žen a mužů. Toto zjištění zahrnovalo i další faktory, jako je věk či ekonomický status apod. (Frič, Vávra, 2012, s. 72)

Nicméně, co se týče neformálního komunitního dobrovolnictví, zde autoři určité rozdíly mezi ženami a muži našli. Zatímco dobrovolnictví se věnují dvě pětiny žen (42 %) z celkového počtu respondentů, u mužů šlo o pouhou jednu třetinu (34 %). Vysvětlení se však neukázalo na základě rozdílné míry ekonomické aktivity, nýbrž na základě náboženského přesvědčení, jakožto pozitivně působícího faktoru podporujícího neformální dobrovolnictví. (Frič, Vávra, 2012, s. 50)

Tito autoři také zjistili určité odlišnosti v délce vykonávání dobrovolnické činnosti. Ženy jí podle nich věnují více času, zpravidla 8,8 hodin, oproti mužům, kteří se věnují neformálnímu dobrovolnictví průměrně 7,5 hodiny. (Frič, Vávra, 2012, s. 55)

V zahraničních výzkumech provedených například dvojicí M. Egerton, K. Mullan máme další zjištění, neboť autoři uvedli, že ve formálním dobrovolnictví jsou více aktivnější ženy než muži, to se týká i neformálního dobrovolnictví. (Egerton, Mullan, 2008, s. 159)

Ženy svůj výkon dobrovolnictví vnímají jako projev, který je součástí jejich osobnosti, naproti tomu muži tuto roli berou spíše jako prostředek k uskutečnění svých zájmů či provedení daných úkolů. Vnímají ji více z racionálního hlediska a více se zaměřují na spravedlnost. Což souvisí s odlišností na reakci dobrovolnictví, kdy v případě mužů jde spíše o výběr na základě vlastních potřeb, kdežto pomoc ženy vychází z altruismu – ženy jsou ovlivněné zásadami péče a výchovy. Muži se více zapojují v případě, kdy nedochází k jejich naplnění v zaměstnání, soucítí s lidmi v obtížných situacích. To u žen neplatí, spokojenost v práci roli nehraje. (Mlčák, Zášková, 2013, s. 74)

Očekávání odměny ve smyslu uznání či pozitivních prožitků je spíše na straně mužů. Ženy se zaměřují více na interpersonální vztahy. Pomoc je zde spíše na osobnější rovině. (Musick, Wilson, 2008, podle Mlčák, Zášková, 2013, s. 74)

Dalším faktorem ovlivňujícím úroveň dobrovolnictví je **věk**, jehož vliv zmapovali M. A. Musick a J. Wilson. Dle výzkumů vyplývá, že věk hraje roli v rozložení počtu dobrovolníků. V zemích, kde je patrné dobrovolnické angažmá, se nejvíce dobrovolníků vyskytuje ve středních letech, jejich množství pak se stoupajícími lety ubývá. Počet odpracovaných hodin však u lidí s vyšším věkem postupně stoupá. Věk také ovlivňuje oblast, ve které bude jedinec dobrovolnictví vykonávat. Mladí lidé si kupříkladu spíše volí sportovní a rekreační odvětví, lidé ve středním věku se zaměřují na oblast vzdělávání, politiky. Starší populace směřuje svou činnost spíše do sociálních služeb. Mladší lidé se více zapojují v rámci sociálního aktivismu, již méně se zajímají o dobrovolnictví, které souvisí s náboženskými organizacemi. (Musick, Wilson, 2008, podle Mlčák, Zášková, 2013, s. 74–75)

Z výzkumu P. Friče a T. Pospíšilové, přesněji rozdělení podle věku, vyplynulo to, že neaktivnější skupinou formálního dobrovolnictví byla mládež a dospělí, počet seniorů byl již o něco nižší. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 60–63)

Vávra a Frič popisují myšlenku autorů, která spočívá v šíření nového trendu dobrovolnictví, tedy založeného na zesílení dobrovolníků v krajních věkových skupinách, kteří se do dobrovolnictví angažují méně – mládeže a seniorů. Ve středu pomyslné zakřivené přímky pak najdeme kategorii zahrnující lidi ve středním věku – zde jsou nejaktivnější. Díky tomu dochází k stírání rozdílů v angažovanosti podle věku, a přímka se narovná. Nicméně v českém kontextu zatím k tomuto jevu v neformálním dobrovolnictví nedošlo. Mladší a nejstarší věkové kategorie představují stále nejméně angažovanou skupinu. (Frič, Vávra, 2012, s. 50)

Rovněž významným sociodemografickým faktorem, který se podílí na zapojení dobrovolníků, je **vzdělání**.

Vzdělání má podle Z. Mlčáka a H. Záškodné velký vliv na dobrovolnictví, a to dle realizovaných výzkumů zahraničních autorů, které konstatují fakt, že u zapojených dobrovolníků převažovala vyšší úroveň vzdělání. U lidí s nižším vzděláním docházelo k opačnému případu. Lidé s vyšším vzděláním vykazovali větší informovanost o sociálních problémech, byla u nich zjištěna větší empatie vůči lidem, kteří se nacházejí v obtížných životních situacích. (Mlčák, Záškodná, 2013, s. 77)

Podle výzkumu P. Friče a T. Pospíšilové v rámci vzdělání byli nejaktivnějšími formálními dobrovolníky ti z řad středoškoláků a vysokoškoláků. Podněcujícím faktorem pro vykonávání této činnosti je tedy vyšší vzdělání. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 60–63)

V zahraničních výzkumech pak máme tyto informace. Například Egerton a Mullan ve svém výzkumu potvrdili předpoklad, že se do formálního dobrovolnictví budou zapojovat převážně lidé s vyšším vzděláním. Naproti tomu lidé s nižším vzděláním se zapojovali spíše do dobrovolnických činností neformálního charakteru. (Egerton, Mullan, 2008, s. 159)

Vávra a P. Frič srovnávají vzdělání dobrovolníků prostřednictvím zapojení se do formálního a neformálního dobrovolnictví. Zjistili, že tento faktor v rámci neformálního razantní vliv nemá, což už se však nedá říci o formálním dobrovolnictví, které určité rozdíly vykazuje, právě zejména v oblasti vysokoškolsky vzdělaných lidí. (Frič, Vávra, 2012, s. 51)

Další proměnou je **volný čas**, který v hojné míře ovlivňuje zapojení dobrovolníků, a to především z důvodu, že k vykonávání takového druhu činnosti je potřeba, aby si našel člověk dostatek času. Když si lidé najdou volný čas, který by mohli věnovat dobré věci, neznamená to, že se stanou dobrovolníky. O tomto faktu se dočteme v několika realizovaných výzkumech. Ty jej však uvádí jako překážku, jenž brání lidem stát se

dobrovolníky. Mnoho lidí tento svůj volný čas věnuje spíše péči o rodinu, a tudíž čas, který by mohli nabídnout jakoby navíc, je buď velmi malý, nebo žádný. (Mlčák, Zášková, 2013, s. 79)

Posledním faktorem, o kterém ve své knize Mlčák a Zášková pojednávají, je **zdravotní stav**. Jelikož dobrovolnická činnost vyžaduje velké nasazení, klade se důraz na dobrý zdravotní stav. Stejně jako u volného času, i zde hraje zdravotní stav velkou úlohu coby bariéra, bránící lidem v dobrovolné angažovanosti. Jedná se zde především o špatný fyzický či psychický stav, zejména u starších respondentů, kteří odpovídali na otázky ohledně lidských bariér. (Mlčák, Zášková, 2013, s. 80)

4 Bariéry v dobrovolnictví

Jelikož se má práce věnuje tomu, z jakých důvodů se obyvatelé Olomouce nezapojují do dobrovolnictví, nebo s výkonem dobrovolnictví přestali, je na místě zabývat se možnými bariérami, které brání lidem v tom, aby se zapojili do dobrovolnictví.

V české literatuře nenajdeme přesný výčet a popis možných bariér, které brání lidem zapojit se do dobrovolnictví. Dosavadní výčet bariér je uveden v rámci výzkumů realizovaných různými autory.

Předtím, než se z člověka stane dobrovolník, musí překonat řadu, řekněme úskalí. Výkon dobrovolnické práce předpokládá vydání určitého pracovního úsilí a času, který člověk potřebuje k vykonávání těchto činností. Někteří však tyto překážky zdolat nedokáží, nemohou tedy dobrovolnictví poskytnout plně svůj čas a energii. Tato oblast je tvořena povahou a strukturou hodnot, ze kterých vychází rozhodnutí stát se dobrovolníkem v organizaci. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 31)

Překážky, které lidem brání v tom, aby se zapojili do dobrovolnictví, mohou mít vliv na odhalení jejich limitů, ale také ovlivňují širší kulturní a společenskou oblast, v níž dochází k rozmachu dobrovolnictví. Následně se pak mohou stát důležitým zdrojem informací, zabývajících se tím, jak mohou jednotlivé organizace přilákat co nejvíce dobrovolníků, kteří by se podíleli na jejich činnosti. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 89)

Možné překážky bránící v dobrovolnictví je zapotřebí rozdělit dle jednotlivých skupin lidí, na něž se ve své práci zaměřuji. První skupinou jsou lidé, kteří se do dobrovolnictví nikdy nezapojili, druhou skupinou jsou lidé, kteří s dobrovolnictvím mají zkušenost, tedy se ho již účastnili, avšak z určitých důvodů s touto činností skončili.

4.1 Bariéry bránící lidem zapojit se do dobrovolnictví

Mezi bariéry, které brání lidem v tom, aby se zapojili do dobrovolnictví, můžeme zahrnout nedostatek času, nedostatek informací o dobrovolnictví a možnostech zapojení se, zdravotní stav a preference finanční pomoci, tedy raději věnování peněžitého daru než času stráveného dobrovolnickou činností.

4.1.1 Nedostatek času

Jednou z nejčastějších překážek bránících někomu v tom, aby se zapojil do dobrovolnictví, je nedostatek volného času. (Wilson, 2000, s. 220–221)

To ostatně také potvrzuje výzkum, kde právě toto respondenti uvádí jako nejčastější důvod, který jim brání v tom, aby se stali dobrovolníky. (Low, Butt, Paine, Smith, 2007, s. 68)

B. Hartnett, a R. Matan hovoří o faktu, že lidé v současnosti tráví velké množství času v zaměstnání, kde jsou na ně kladeny velké nároky v podobě větší efektivity, což má také za následek skutečnost, že lidé věnují malé úsilí dobrovolnictví. (Hartnett, Matan, 2014, s. 4)

4.1.2 Nedostatek informací o dobrovolnictví a možnostech zapojení

Malá informovanost. Právě to je další nejčastější důvod bránící lidem v angažovanosti v oblasti dobrovolnictví.

A. Brozmanová Gregorová v rámci slovenského výzkumu uvádí, že nejčastějším důvodem, který brání lidem ve výkonu formálního dobrovolnictví je to, že respondenti nebyli požádáni o pomoc, nebyli informováni o možnosti zapojit se do takové činnosti. Tato zjištěná skutečnost se podle autorky pojí s informovaností lidí o dobrovolnictví a možnostech zapojení se a vnímá to tak, že lidé mají stále nízké povědomí o této oblasti. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 89–90)

Informovanost o formálním dobrovolnictví shledávají autoři výzkumu zaměřujícího se na dobrovolnictví na Slovensku za významnou proto, aby se z potencionálních zájemců stali dobrovolníci, kteří tuto činnost vykonávají aktivně. (Vavrinčíková, 2012, s. 75)

Autoři se zabývali přímými a nepřímými zdroji informací a následným porovnáním těchto dvou oblastí. Především se zaměřili na zdroje, které lidé využívají nejčastěji, ty, které v praxi převyšují. V rámci přímých zdrojů se dotazovali například na zjišťování informací od přátel, příbuzných, známých či od aktivních dobrovolníků apod. Nepřímé zdroje zahrnovaly například otázky týkající se informovanosti z internetu, propagačních materiálů, médií aj.

Z výzkumu vyplynulo, že přímé zdroje, zahrnující 87 % dotazovaných, jsou nejdominantnější. Největší procento lidí je zastoupeno v oblasti s přímým osobním kontaktem. O tom svědčí fakt, že 53,4 % odpovědělo kladně v případě získávání informací o dobrovolnictví od svých přátel, známých a blízkých. O něco nižší počet tvoří získávání či zprostředkování informací z přímého kontaktu s lidmi, kteří jsou aktivními dobrovolníky i od pracovníků daných organizací, kde již člověk vykonává neplacenou činnost. Naproti tomu nejméně zastoupená byla oblast týkající se informací získaných

z médií (televize, rádio, noviny, časopisy), což tvořilo méně než 1 %. (Vavrinčíková 2012, s.75–77)

N. Low, S. Butt, P. Ellis a D. Smith rovněž poukazují na jednu z nevýznamnějších bariér jejich výzkumu – tou je právě neinformovanost. Více jak jedna třetina dotazovaných uvedla, že neví, jak se mohou do dobrovolnictví zapojit. Tato skutečnost se ukázala být více zastoupena mladšími věkovými skupinami než staršími. (Low, Butt, Paine, Smith, 2007, s. 68).

4.1.3 Nezájem o dobrovolnictví

Další možným důvodem, překážkou, s níž se můžeme setkat, je nedostatek zájmu, nebo řekněme motivace k dobrovolnictví.

R. A. Sundeen, S. A. Raskoff, M. C. Garcia uvádějí, že lidem v brání v zapojení se do dobrovolnictví nedostatečný zájem o tuto aktivitu. (Sundeen, Raskoff, Garcia, 2007, s. 290)

Jedinci s nezájem zapojit se do dobrovolnictví mohou mít ke svému postoji různé důvody. Jde zejména o tyto: vnímání přínosů z dobrovolnictví pro ně samotné či jejich rodinu, snížený smysl pro občanskou participaci, nedůvěra v organizace. Také mohou mít pocit, že o jejich dobrovolnickou pomoc nikdo nestojí, případně preferují formální dobrovolnictví provedením zahrnujícím pomoc sousedům či příbuzným. (Sundeen, Raskoff, Garcia, 2007, s. 285)

4.1.4 Zdravotní stav

Také zdravotní stav může představovat jistou překážku, a to tehdy, když zhoršené zdraví ovlivní zapojení se do dobrovolnických činností a jejich vykonávání.

C. Farrel a W. Bryant ve výzkumu týkajícím se dobrovolnictví a sociálního začleňování lidí s duševním onemocněním zjistili, že se v rámci výkonu dobrovolnictví objevují pro lidi s postižením překážky, hlavně co se týče praktických záležitostí, ale i různé negativní postoje. Příležitosti těchto lidí k dobrovolnictví by tak mohly selhat. (Farrell, Bryant, 2009, s. 188–196).

Autoři K. Southby a J. South uvádějí, že postižení, kterým lidé trpí, představuje bariéru v angažovanosti v dobrovolnictví. Mohou se setkat s různými zastrahujícími postoji a stigmatizací, které jsou spojeny s postižením, s tím, že mají málo nabídek. A podpora někoho s postižením bude znamenat velké úsilí. (Southby, South, 2016, s. 5)

Oblast zdraví se týká i dobrovolníků s vyšším věkem. Jak píše autor, nejčastěji brání starším lidem ve vykonávání dobrovolnictví různá onemocnění. (Petriwskyj, Warburton, 2007, s. 5)

4.1.5 Preference věnování finančního daru než svého času

Do možných bariér, které brání lidem v tom, aby se zapojili do dobrovolnictví, bych zařadila i to, že někteří lidé preferují věnovat spíše finanční dar, než se aktivně zapojit do nějaké činnosti.

Rozdíl mezi dobrovolnictvím a dárcovstvím je především v tom, že dobrovolná činnost zahrnuje aktivní účast, naproti tomu peněžní dary představují další pasivní formu podpory. (Rodell, Breitsohl, Schröder, Keating, 2016, s. 57)

J. Wilson se zabýval tím, zda spolu souvisí dávání svého volného času a finančních prostředků. Tvrdí, že příjmy mají vliv na to, jak lidé mohou rozdělit své altruistické impulsy mezi časem a penězi. Podle něj by mohlo dojít k tomu, že pokud by příjem u těchto lidí stoupal, jejich čas by naopak klesal, a stával se proto více cennější. Mělo by to vliv na to, že by lidé preferovali spíše možnost poskytnout finanční prostředky. (Wilson, 2012, s. 187)

4.1.6 Formality odrazující možné dobrovolníky

N. Low, S. Butt, P. Ellis a D. Smith ukazují další významný důvod související s angažovaností v rámci dobrovolnictví, a tím je byrokracie, která odrazuje dotazované respondenty. V jejich výzkumu se jednalo o více jak 40 %. (Low, Butt, Paine, Smith, 2007, s. 68)

Zde jsem uvedla nejčastější uváděné důvody, které popisuje česká i zahraniční literatura. U lidí, kteří nevykonávají dobrovolnictví, se najdou i mnohé další důvody, proč se nechtějí do této činnosti zapojit, a jaké překážky jim v tom brání.

Má diplomová práce se zaměřuje na zjištění bariér a dalších možných překážek, které se vyskytují u obyvatel města Olomouce a u olomouckých studentů.

Z popisu bariér vyplývá, že je lze rozdělit do dvou kategorií. Ty, které se přímo týkají lidí, jako je například zdravotní stav či nezájem o dobrovolnictví. Další kategorie zahrnuje například nedostatečnou informovanost či formality spojené s výkonem dobrovolnictví, které jsou pro potenciální dobrovolníky zatěžující. Na tyto možné bariéry mohou reagovat například různé dobrovolnické organizace či jiné zainteresované subjekty. Přínos této diplomové práce zejména vidím v popisu bariér spojených

s výkonem formálního dobrovolnictví, které se u lidí vyskytují, a následný návrh možných kroků, jak u lidí dobrovolnictví více podnítit.

4.2 Bariéry na straně lidí, kteří se do dobrovolnictví zapojili, ale následně s touto činností přestali

Důvody, které brání lidem, aby se zapojili do dobrovolnictví, nebo naopak v něm pokračovali, jsou u těchto dvou skupin odlišné, ale v určitých oblastech dochází ke shodám. Jistá podobnost je v nedostatku času či zdravotnímu stavu, popřípadě z důvodu vyššího věku.

Ze zjištění autorů N. Low, S. Butt, P. Ellis a D. Smith, se bývalí dobrovolníci setkávají s řadou důvodů, které měly za následek, že s dobrovolnictvím skončili. Nejběžnějším důvodem je nedostatek času zapříčiněný měnícími se podmínkami doma a v práci. Jak dále autoři uvádí, důvodem je také to, že takovouto aktivitu již nebylo možné dlouhodobě vykonávat, ale také např. vyšší věk, zdravotní problémy nebo změna bydliště. (Low, Butt, Paine, Smith, 2007, s. 64)

Lidé, kteří s dobrovolnictvím skončili, se následně mohou setkat i s řadou dalších důvodů, které jsou spojené přímo s výkonem dobrovolnické činnosti.

S touto činností se totiž pojí různé bariéry, které pak dobrovolníkům komplikují jejich činnost. Jde například o rozpor mezi tím, co dobrovolník na začátku očekával, a jaká je skutečnost. Mohou se u něj objevit v některých případech pocity zbytečnosti, ale i to, že jej tato činnost nenaplňuje. V rámci organizací mohou nastat překážky v podobě neposkytnutí zpětné vazby dobrovolníkům, neocenění jejich aktivit, to, že je nepochválí, a že nedochází k dostatečné podpoře ze strany pracovníků. V některých případech může u dobrovolníků nastat pocit, že jejich činnost je rutinní a neposkytuje jim dostatečný prostor pro jejich osobní růst. Rovněž může dojít v rámci kontaktu s pracovníky k určitému napětí a podobně. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 55)

C. Mundle, Ch. Naylor, D. Buck uvádějí, že velkou roli v této oblasti hrají jednotlivé organizace, které ovlivňují to, zda se člověk zapojí do dobrovolnictví, setrvá v něm, nebo se naopak rozhodne tuto činnost ukončit. Své poznatky vztahují zejména k zdravotnickým zařízením a sociálním službám, kde se podle nich mohou vyskytnout nedorozumění a nejasnosti mezi pracovníky a dobrovolníky ohledně toho, jakou roli dobrovolníci v organizaci hrají, za jakým jsou zde účelem, což může mít vliv na dobrovolnickou činnost v organizaci a jeho setrvání u ní. (Mundle, Naylor, Buck, 2012, s. 12)

Jak jsem již uvedla výše, tato skupina se setkává s podobnými bariérami jako předchozí. U těchto lidí můžeme ale vidět také značné rozdíly v podobě zkušeností, které získali při výkonu dobrovolnictví, a které se pojí s danou organizací či činností. Zde nastává prostor pro spolupráci s danou organizací. Zlepšení zpětné vazby a zajišťování vhodného prostředí při výkonu dobrovolnictví a celkové spokojenosti dobrovolníků.

4.3 Výzkumy v oblasti bariér dobrovolnictví

V české literatuře můžeme najít několik výzkumů v oblasti dobrovolnictví pojednávajících mimo jiné o bariérách. Jedním z nejvýznamnějších je výzkum P. Friče a T. Pospíšilové publikovaný roku 2010. Od této doby se však další významné výzkumy nerealizovaly.

P. Frič a T. Pospíšilová se zaměřili ve svém výzkumu na možné bariéry v oblasti dobrovolnictví. Mimo jiné také popsali různé okolnosti, které jsou typické pro společnost, jež na lidi klade určité nároky. Vyžaduje se od nich pružnost, mobilita a velké nasazení i co se týče výkonu dobrovolnických činností. Dobrovolník se může nacházet v situaci, kdy se cítí být v zaměstnání či při jiných činnostech příliš zatížen, není schopen se bezproblémově někam dopravit, případně mu schází například hlídání pro děti. Mezi možné bariéry v této oblasti řadí i nezáměr jedince vykonávat dobrovolnictví. Jde podle nich o předpoklad, který člověk nevyjádřil, jelikož se dobrovolníkem stává člověk, který má zájem – nejde tedy o povinnost nebo normu, ale o jedincovu svobodnou volbu. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 31)

P. Frič a T. Pospíšilová zjištěné bariéry rozdělili podle tří faktorů. Nejsilnějším faktorem je **faktor sdílené kultury**, který zahrnuje takové okolnosti jako je nezáměr o dobrovolnictví, nepožádání o pomoc, pocity nezájmu ze strany společnosti či to, že lidé často nevědí, kde začít. Další je **faktor zaneprázdněnosti**, který, jak již z názvu vyplývá, popisuje situace související s časem, jenž dobrovolníci věnují jiným činnostem. Takže se setkávají s náročnými situacemi v zaměstnání, které s tímto souvisejí. Tyto bariéry se vyskytovaly především u lidí se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, dále u těch, kteří uváděli, že nejsou členy církve, nejsou tedy nábožensky aktivní. A naposledy u lidí s vyššími příjmy. Konečně třetí faktor, tedy **faktor neosobních limitů**, je takový, kam spadají záležitosti, které lze měnit jen s velkými obtížemi. Jsou to různé problémy, jako je dojíždění, zdravotní stav a hlídání dětí. Tento faktor byl zastoupen nejméně. (Frič, Pospíšilová, 2010, s. 138–139)

V rámci našich nejbližších sousedů, tedy Slovenska, je významný již zmiňovaný výzkum od kolektivu autorů A. Brozmanová Gregorová, T. Matulayová, A. Mračková, L. Vavrinčíková, J. Vlašičová a S. Koróny zacílený na dobrovolnictví na Slovensku a na úroveň v rámci současných zahraničních trendů. Součástí tohoto výzkumu je i zaměření se na možné bariéry v oblasti dobrovolnictví.

A. Brozmanová Gregorová uvádí výskyt odlišností mezi bariérami u dobrovolníků a u těch, kteří se této činnosti nevěnují. U dobrovolníků hrály největší roli bariéry týkající se nedostatku času, potíže spojené se zdravotním stavem a náročná situace v rodině či zaměstnání. Naproti tomu u druhé skupiny dotazovaných, tedy těch, kteří se do dobrovolnictví nezapojují, se vyskytovaly překážky v oblasti informovanosti – nedostatek informací o možnosti zapojit se a neoslovení těchto lidí. (Brozmanová Gregorová, 2012, s. 90–91)

V zahraničním kontextu můžeme najít výzkumy pojednávající o bariérách, ať zaměřené přímo na ně, nebo jako jejich součást. Níže uvádím některé z těch zaměřujících se přímo na zkoumání oblasti bariér, nikoli ty, které se této problematice jen okrajově dotýkají.

R. A. Sundeen, S. A. Raskoff, M. C. Garcia ve svém výzkumu zabývajícím se bariérami v dobrovolnictví uvádí, že nejčastější bariérou je nedostatek času, což uváděla téměř polovina dotazovaných (43 %). Dalšími bariérami je nedostatek zájmu (27 %) a špatný zdravotní stav (14 %). Mezi ostatními bariérami se vyskytoval nedostatek informací, péče o děti a špatná doprava. (Sundeen, Raskoff, Garcia, 2007, s. 290)

A. M. Petriwskyj a J. Warburton konstatují, že většina výzkumů zkoumá překážky dobrovolnictví z pohledu velké skupiny, nicméně poukazují na realizované výzkumy, jenž se zaměřovaly na jednotlivé kategorie dobrovolníků, které mohou mít odlišné překážky. Podle nich takovéto vnímání může odhalit značné rozdíly. (Petriwskyj, Warburton, 2007, s. 7)

K. Southby a J. South zjistili podle údajů, že nečastějšími důvody bránícími lidem zapojit se do dobrovolnictví, jsou pracovní povinnosti. Dalšími bariérami jsou péče o děti či staršího člena domácnosti a domácnost, studijní povinnosti a jiné aktivity. Někteří postrádají dobrovolnické příležitosti, anebo se nemohou zapojit kvůli zdravotnímu postižení či věku. Některé demografické aspekty jako je věk, zdravotní postižení a pohlaví se podle nich zdají být spojeny s řadou překážek. (Southby, Souths, 2016, s. 39)

Všechny zmiňované výzkumy zkoumají bariéry z různých pohledů. Každý do této problematiky přispěl významnými zjištěními. Jednotlivé výzkumy jsou v mnoha

ohledech jedinečné a každý přichází s jiným výstupem. Nicméně v těchto výzkumech se prakticky opakovaly nejčastější bariéry v podobě nedostatku volného času, který lidé věnují převážně zaměstnání či školním povinnostem, péči o domácnost nebo člena rodiny. Ale také problémy se zdravotním stavem.

5 Metodologie výzkumu

V této části diplomové práce je, jak již z názvu vyplývá, klíčová metodologie výzkumu. Zejména výzkumné otázky, jednotlivé hypotézy a metody výzkumu.

Tato diplomová práce, respektive výzkumná část, vznikla za podpory projektů realizovaných Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci. První projekt: Dobrovolnictví v sociálních službách prizmatem vědy o sociální práci, registrační číslo IGA_CMTF_2016_015, zjišťoval rozsah dobrovolnické angažovanosti občanů města Olomouce. Druhým souvisejícím projektem je Profesionalizace a deprofesionalizace v praxi české sociální práce, registrační číslo IGA_CMTF_2017_010, který mi byl nápomocný při zkoumání bariér u studentů.

Ve své práci se zaměřuji na obyvatele města Olomouce různých věkových kategorií a stupňů vzdělání. Takovéto zaměření a volba vychází z konkrétního zaměření spolupracujících projektů. Nicméně mě konkrétně angažovanost v dobrovolnictví u obyvatel města Olomouce zaujala především z hlediska velkého přínosu, který v této oblasti vnímám, jak pro společnost, tak pro samotné lidi.

Ačkoli se primárně zaměřuji na obyvatele města jako takové, do výzkumu jsem zahrnula i studenty Univerzity Palackého v Olomouci. Jedním z důvodů volby je, že Olomouc je univerzitním městem, které sdružuje velký počet vysokoškolských studentů, rozšířila jsem tedy svůj výzkum právě o jejich výpovědi a názory. Podle dat z českého statistického úřadu z období 2015/2016 čítá město Olomouc 20 360 studentů vysokých škol. (Český statistický úřad)

Mimo jiné tvoří lidé s vysokoškolským vzděláním jednu z nejpočetnějších skupin, která se věnuje dobrovolnictví. Volba této skupiny respondentů byla ovlivněna rovněž myšlenkou zbudovaného univerzitního dobrovolnického centra, které se zaměřuje přímo na studenty a jejich zapojení se do života univerzity, stejně jako službě společnosti. Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého je v současné době jediným dobrovolnickým centrem zřízeným univerzitou v České republice. (Romspido)

5.1 Cíl práce, výzkumné otázky a hypotézy

Cílem mé diplomové práce je zjistit, z jakého důvodu obyvatelé Olomouce nevykonávají dobrovolnickou činnost, a proč ti, kteří dobrovolnictví vykonávali, již s touto činností skončili a jaké jsou důvody ukončení.

Výzkumná část je složena ze tří výzkumů. První dvě části vychází z kvantitativních dat, zatímco třetí část je kvalitativní.

1. část: vychází z výzkumu dobrovolnictví u obyvatel města Olomouce, zaměřuje se na důvody, které brání obyvatelům, aby se zapojili do vykonávání dobrovolnických činností, ale také důvody ukončení dobrovolnictví u lidí, kteří tuto činnost vykonávali a následně ji ukončili.
2. část: se zaměřuje na studenty Univerzity Palackého v Olomouci, zejména na jejich důvody neúčasti v dobrovolnictví.
3. část: se zaměřuje na interpretaci rozhovorů s 10 studenty VŠ, kteří mají trvalý pobyt v Olomouci, ale nevykonávají dobrovolnickou činnost. Otázky kladené studentům se zaměřují na důvody nevykonávání dobrovolnických aktivit, plus to, za jakých podmínek by se tato skutečnost dala změnit.

Výzkumná otázka, na kterou se snažím ve své práci nalézt odpověď je:

- Z jakých důvodů se obyvatelé Olomouce a studenti Univerzity Palackého v Olomouci nezapojují do dobrovolnické činnosti a jaké jsou důvody ukončení u těch, kteří dobrovolnictví vykonávali?

Hlavní výzkumnou jsem rozdělila do čtyř vedlejších. První dva se týkají obyvatel Olomouce, další dva se zaměřují na vysokoškolské studenty Univerzity Palackého v Olomouci. Poslední cíl se zabývá zkoumáním bariér u studentů za pomoci kvalitativního výzkumu. Struktura cílů s jednotlivými hypotézami je následující:

VO1: Z jakého důvodu obyvatelé Olomouce nevykonávají dobrovolnickou činnost?

H1: Předpokládám, že většina oslovených obyvatel Olomouce se do formálního dobrovolnictví nezapojuje.

Hypotéza je zjišťována pomocí otázky č. 2, která selektovala respondenty na skupinu těch, kteří vykonávají dobrovolnictví, anebo jej naopak nevykonávají. Hypotéza

bude naplněna v případě, že více jak polovina respondentů uvede, že v posledních dvanácti měsících formální dobrovolnickou činnost nevykonávala.

H2: Předpokládám, že nejčastější příčinou toho, že se lidé nezapojují do dobrovolnických činností, je nedostatečná informovanost o možnostech zapojení se.

Hypotéza je zkoumána prostřednictvím otázky č. 16. Tato má domněnka vychází ze zjištění slovenského výzkumu, (viz text výše) který má nedostatek informací o možnostech zapojení se do dobrovolnictví jako jednu z nejčastějších bariér. Také já tedy vycházím z této teze a výzkumu, o který se má práce opírá. Neboť podle jiných zahraničních autorů je nejčastějším důvodem bránícím lidem v zapojení se do dobrovolnictví nedostatek volného času. Hypotéza bude naplněna v případě, že tento důvod (nedostatek informací) uvede největší počet oslovených respondentů.

H3: Předpokládám, že méně se zapojují do dobrovolnictví muži.

Hypotéza je určována za pomoci otázky č. 2 a 14 a dle pohlaví. Pohlaví spadá do kategorie nezávislých proměnných, míra zapojení se do dobrovolnické činnosti je pak závislá proměnná. Toto přesvědčení vychází z výzkumů v oblasti dobrovolnictví, které uvádí, že se do dobrovolnictví více zapojují ženy. Tento předpoklad se naplní v případě menšího zastoupení mužů než žen u jednotlivých otázek.

H4: Nejčastější skupinou těch, kteří nevykonávají dobrovolnictví, jsou lidé s nižším vzděláním, tedy se základním a s vyučením.

Vzdělání je nezávislou proměnnou, a jako u předchozí hypotézy, je míra angažovanosti nezávislá proměnná. Tomuto zjištění se věnují otázky č. 2 a 14. Potvrzení této hypotézy závisí na množství zapojení lidí v souvislosti se vzděláním.

VO2: Z jakého důvodu ti, kteří vykonávali dobrovolnickou činnost, s touto aktivitou skončili?

H5: Předpokládám, že lidem, kteří se v minulosti do dobrovolnictví zapojili, brání v pokračování vykonávání dobrovolnických činností nejčastěji nedostatek času.

Hypotéza se opírá o zjištění zahraničních výzkumů, které uvádí, že jedním nejčastějších důvodů bránícím lidem v zapojení se do dobrovolnictví, je nedostatek

volného času. K určení je zde nápomocná otázka č. 15. K naplnění dojde, pokud uvede největší počet respondentů jako důvod ukončení činností nedostatek času.

H6: Předpokládám, že nejčastěji ukončovali dobrovolnictví ženy.

Jelikož se dle autorů ženy více angažují v oblasti dobrovolnictví, předpokládám na základě tohoto zjištění, že tuto činnost také více ukončují. Ke stanovení odpovědi na tuto otázku je mi nápomocná otázka č. 14 a 15. K potvrzení domněnky dojde v případě, že se ukáže, že ženy v této oblasti mají větší zastoupení než muži.

VO3: Z jakého důvodu nevykonávají vysokoškolští studenti dobrovolnictví?

H7: Předpokládám, že většina studentů se do dobrovolnických činností nezapojují.

Hypotéza se opírá o celkové zjištění výzkumů, že stále převládá spíše nezájem lidí o výkon formálního dobrovolnictví. Jak píše ve svém výzkumu například Vávra a Frič, kteří uvádějí mladé lidi jako jednu z méně zastoupených skupin v dobrovolnické angažovanosti. (Frič, Vávra, 2012, s. 50)

Tato hypotéza bude naplněna v případě, že více jak polovina studentů uvede, že se v posledních 12 měsících do výkonu formálního dobrovolnictví nezapojili.

H8: Předpokládám, že největší bariérou u studentů je nedostatek volného času, který by mohli věnovat dobrovolnickým aktivitám.

Hypotéza vychází z výzkumů, které uvádějí, že nejčastější bariérou v oblasti výzkumu dobrovolnictví je nedostatek času. (Wilson, 2000, s. 220–221)

K naplnění dojde, pokud uvede největší počet respondentů důvod ukončení nedostatek času.

VO4: Za jakých podmínek by se studenti Univerzity Palackého v Olomouci zapojili do vykonávání dobrovolnických činností?

Tento cíl je zjišťován prostřednictvím kvalitativních rozhovorů s vysokoškolskými studenty Univerzity Palackého v Olomouci.

5.2 Metodologie kvantitativního výzkumu

V této části se zaměřím na popis metod využitých při sběru dat. Jak už jsem uvedla, má práce je založena na více kvalitativních výzkumech realizovaných za spolupráce výše jmenovaných projektů. Tyto projekty si jsou z části podobné, nicméně jsou zde samozřejmě odlišnosti, vztahující se ke konkrétně ke každému projektu. Proto první část metodologie popisuje současně oba projekty, individuální zaměření pak popisují zvlášť.

K naplnění stanovených prvních tři cílů jsou mi nápomocné dva kvantitativní výzkumy, realizované ve spolupráci s výše jmenovanými projekty.

Jak píše M. Disman, jde o ověřování hypotéz zaměřujících se na skupiny, nikoli na jednotlivce. Analýza se realizuje prostřednictvím nahromaděných dat o několika jednotlivcích a výsledky můžeme hromadit pouze v případě, jsou-li totožná. Podmínkou je, aby se stimuly, v tomto případě otázky, shodovaly. Cílem kvantitativního výzkumu je tedy ověřování hypotéz o sociálních skupinách. (Disman, 2002, s. 126)

Kvantitativní výzkum lze použít podle M. Dismana u takových problémů, „*kteřé je možno popsat v termínech vztahů mezi pozorovatelnými proměnnými.*“ (Disman, 2002, s. 77)

Data byly sesbírány prostřednictvím dotazníkového šetření, díky němuž, jak tvrdí M. Disman, lze pojmout větší počet jedinců v relativně nízkém čase a s malými úsporami. (Disman, 2002, s. 141)

Výzkumná technika vznikla ve spolupráci s projekty IGA, kde byly vytvořeny jednotlivé dotazníky, jenž vycházejí ze slovenského výzkumu zaměřujícího se na dobrovolnictví na Slovensku z roku 2012. Tento výzkum byl částečně popsán v teorii diplomové práce výše.

Autoři vycházeli z výzkumů realizovaných na Slovensku a v zahraničí v předešlých letech, z metodiky mezinárodního srovnávacího výzkumu neziskového sektoru (1996-2000) a Manuálu pro měření dobrovolnické práce (Manual on the Measurement of Volunteer Work, 2011). (Brozmanová Gregorová, Matulayová, Koróny, 2012, s. 31) Výzkumná technika byla přizpůsobena možnostem a cílům konkrétních projektů.

Výzkum zaměřený na obyvatele města Olomouce

Ve výzkumu, vytvořeném v rámci projektu IGA_CMTF_2016_015, zaměřeném na obyvatele Olomouce, byl použit záměrný výběr, díky němuž, jak popisuje P. Gavora, se určí příslušné znaky souboru, které jsou v našem výzkumu důležité. Tyto znaky vychází

z konkrétních teorie, výzkumu či zkušeností apod. Následně se vyhledávají nositelé konkrétního znaku. (Gavora, 2000, s. 64) V tomto případě šlo o místní příslušnost, věk, vzdělání a pohlaví.

Dotazník byl sestaven z uzavřených, ale také otevřených otázek, které se zaměřovaly na výzkumný vzorek zahrnující obyvatele starší 15 let, a to s trvalým pobytem ve městě Olomouci vybraném na základě kvótního výběru. M. Disman (2002, s. 94, 95) uvádí, že kvótní výběr napodobuje ve skladbě vzorku známé vlastnosti populace. Vzorek je vybrán na základě stejného procentuálního zastoupení složek, např. věk, pohlaví apod. Tento výběr lze uskutečnit pouze v případě, že máme dostatečné množství informací o populaci, abychom mohli použít její strukturu na skladbě vzorku.

Byl stanoven přesný počet lidí s konkrétním věkem, pohlavím a vzděláním. Pro lepší znázornění uvádím tabulku, která popisuje počet respondentů, jenž jsem v rámci dotazníkového šetření vyhledávala. Počet lidí v tabulce čítá 200 lidí, nicméně sběr realizovalo společně se mnou dalších pět studentek, což konkrétněji popisují níže. Celkový vzorek tedy čítal 1 200 účastníků.

Tab. č. 2: Kvóty využívané při sběru dat

Věk	Muži	Ženy	Vzdělání	Muži	Ženy
15-19	6	6	základní	11	18
20-34	28	28	středoškolské s vyuč.	30	25
35-49	24	24	středoškolské s mat.	31	42
50-64	22	25	vysokoškolské	22	21
65+	15	23			

Dotazník obsahoval 20 otázek, které byly jak uzavřené, tak i otevřené. Byl rozdělen na dvě části, z nichž první byla pro ty, kteří vykonávali v posledních 12 měsících formální dobrovolnickou činnost (13 otázek). Druhá část se zaměřovala na ty, kteří na otázku vykonávání dobrovolnické činnosti odpověděli záporně (7 otázek). Položky v dotazníku zjišťují fakta, motivaci a postoje.

V mé práci nejsou využity všechny uvedené otázky. Konkrétně se zaměřuji na otázky vztahující se k cíli práce:

- Vykonávali jste pro nějakou organizaci v posledních 12 měsících dobrovolnickou činnost? (č. 2)
- Vykonávali jste dobrovolnickou činnost před více než 12 měsíci? (č. 14)

- Mohl/a byste prosím ve stručnosti popsat svoji dobrovolnickou kariéru, tzn., kdy jste dobrovolničil/a, co jste dělal/a, kde, a z jakého/jakých důvodu/ů jste dobrovolničení přerušila? (č. 15)
- Z jakého důvodu jste dobrovolnickou činnost nikdy nevykonával/a? (č. 16)

Reflexe sběru dat

Celkem bylo sesbíráno 1 219 dotazníků. Sběr dat se uskutečnil v květnu roku 2016 ve městě Olomouci, konkrétně v centru města a přilehlých ulicích. Na sběru se podílelo včetně mé osoby 6 studentek zapojených do projektu IGA. Dotazníky byly vyhotoveny v papírové formě, jejich konkrétní podobu předkládám v přílohách. Každá z nás sesbírala více než 200 dotazníků. V této práci pracuji s celkovým počtem respondentů zahrnutých do výzkumu, nikoli jen s částí, s níž jsem vyplňovala dotazníky

Díky tomuto způsobu šetření jsem se dostala do přímého kontaktu s respondenty, kteří odpovídali na otázky uvedené v dotazníku. Tento přístup rovněž umožňoval případné vysvětlení pojmů, nejasností či nepochopení otázek ze strany respondentů.

Při šetření jsem postupovala v souladu se základními pravidly rozhovoru. V úvodu jsem se stručně představila sebe, svou diplomovou práci jako součást projektu IGA a ujistila respondenty na základě etiky výzkumu o anonymitě vyplněných dat. Po získání souhlasu s vyplněním jsem nejprve zjistila, zda účastník splňuje kritéria kvótního výběru. Oslovené, kteří splňovali požadavky pro uskutečnění dotazování, jsem pak seznámila s pojmy formální a neformální dobrovolnictví, aby byla zajištěna validita. Jednotlivé otázky jsem respondentům předčítala, a následně zaznamenávala do papírového dotazníku.

Sesbíraná data jsem následně převáděla do excelové tabulky. Zpracování výsledků proběhlo v programu SPSS.

Výzkum zaměřený na studenty Univerzity Palackého v Olomouci

Výzkum, který je součástí projektu IGA, (registrační číslo IGA_CMTF_2017_010) se zaměřoval na studenty a zaměstnance Univerzity Palackého. V rámci výběru vzorku oslovil všechny zmíněné skupiny. Pro svou diplomovou práci využívám jen data týkající se studentů, zejména data popisující jejich angažovanost v oblasti dobrovolnictví. Počet dotazovaných dosáhl čísla 1 052. Z toho je 874 studentů kombinované a prezenční formy studia, což je skupina, se kterou v rámci diplomové práce pracuji. Výzkumný vzorek

tvořili zaměstnanci a studenti všech fakult Univerzity Palackého v Olomouci. Výzkum proběhl rovněž prostřednictvím dotazníkového šetření.

Dotazník byl rozdělen, stejně jako u výše uvedeného výzkumu, na ty, kteří vykonávali v posledních 12 měsících formální dobrovolnickou činnost. Zatímco druhá část se zaměřovala na ty, kteří na tuto otázku odpověděli záporně.

Ve svém výzkumu jsem se zaměřovala především na ty, kteří nevykonávali v posledních 12 měsících formální dobrovolnickou činnost. Využila jsem otázky:

- Vykonávali jste formální dobrovolnickou činnost před více než 12 měsíci? (č. 16)
- Z jakého důvodu již formální dobrovolnickou činnost nevykonáváte, anebo jste ji nikdy nevykonával/a? (č. 17)

Reflexe sběru dat

Respondenti byli osloveni prostřednictvím e-mailu i pomocí oznámení na webových stránkách všech univerzitních fakult. Sběr dat proběhl přes Google Forms. Data byla sbírána v rozmezí listopadu 2015 dubna 2016, přičemž sběr probíhal mezi studenty a zaměstnanci na Cyrilometodějské teologické fakultě, (jednalo o první vlnu sběru). Druhá vlna se realizovala v období února až dubna 2016, kdy se sběr dat uskutečnil i na ostatních fakultách Univerzity Palackého v Olomouci. Sesbíraná data se následně zpracovávala prostřednictvím programu SPSS.

5.3 Metodologie kvalitativního výzkumu

V této části se zaměřuji na popis metody kvalitativního výzkumu. Výzkum se zaměřuje na studenty Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci výzkumného šetření jsem si zvolila polostrukturované interview, zejména pro předem stanovené okruhy, na něž jsem se zaměřovala. Jednalo se o oblast: **bariéry, které brání studentům v tom, aby se zapojili do vykonávání formálního dobrovolnictví**. Další oblastí jsou pak **podmínky, za kterých by se do dobrovolnictví zapojili**.

Tato metoda má předem stanovenou strukturu, zejména oblast otázek, s jejichž pomocí zjišťujeme odpovědi respondentů. Oblasti otázek, a jejich sled, můžeme přizpůsobovat v průběhu konkrétního rozhovoru tak, abychom došli k co největšímu zisku. V průběhu rozhovoru se ujišťujeme, zda jsme odpovědi respondenta správně pochopili a interpretovali, a to prostřednictvím doplňujících otázek a podrobnějším

zkoumáním oblastí rozhovoru, které se k naší výzkumné otázce vztahují. (Miovský 2006, s. 159–160)

V konkrétních rozhovorech jsem se ptala na tyto otázky:

- Z jakého důvodu nevykonáváš formální dobrovolnickou činnost?
- Za jakých podmínek by ses do formálního dobrovolnictví zapojila?
- Vykonáváš nějakou neformální dobrovolnickou činnost?
- Za jakých podmínek by se neformální činnost, kterou vykonáváš, dala změnit na to, že by ses zapojil/a do vykonávání formální dobrovolnické činnosti?

Dle výběru účastníků výzkumu jsem nejprve použila metodu záměrného výběru popsanou výše. Výzkumný vzorek tvořilo 10 studentů Univerzity Palackého v Olomouci. Mým prvotním záměrem bylo zacílit na studenty s trvalým pobytem v Olomouci, ale pro nedostatek studentů, kteří by byli ochotni vést se mnou rozhovor, jsem do výzkumu následně zapojila i ty, kteří v Olomouci bydlí přechodně. Jednalo se o respondenty z různých fakult, které jsem oslovovala prostřednictvím sociálních sítí sdružujících studenty Univerzity Palackého v Olomouci. Také jsem cíleně oslovovala studenty, s nimiž jsem rozhovory již vedla. A ti mi také mi pomohli zprostředkovat další část respondentů. Podle Miovského se tento postup výběru nazývá metoda sněhové koule. (Miovský 2006, s. 131–132)

Informace o jednotlivých studentech uvádím v následující tabulce.

Tab. č. 3: Struktura respondentů

Respondent	Pohlaví	Věk	Fakulta
R1	žena	26	Filozofická fakulta
R2	muž	26	Přírodovědecká fakulta
R3	žena	25	Filozofická fakulta
R4	žena	24	Filozofická fakulta
R5	muž	25	Pedagogická fakulta
R6	žena	23	Fakulta zdravotních věd
R7	žena	23	Fakulta zdravotních věd
R8	žena	24	Přírodovědecká fakulta
R9	žena	24	Filozofická fakulta
R10	žena	25	Cyrilometodějská teologická fakulta

V rámci analýzy rozhovorů se inspiroji metodou zakotvené teorie. Následně využívám otevřené kódování.

Miovský o zakotvené teorii píše: „Zakotvená teorie je induktivně odvozená z procesu zkoumání jevu, který reprezentuje.“ (Miovský, 2006, s. 226)

Tato metoda spočívá v tom, že analyzované výsledky se drží teorie o jevu, který zkoumáme. Na začátku výzkumník uvede zkoumanou oblast, posléze mu začnou vyvstávat důležité oblasti, aniž by je předem znal či pojmenovával. (Miovský, 2006, s. 226)

Otevřeným kódováním se označují pojmy, které jsou následně rozděleny do jednotlivých kategorií. Informace jsou rozděleny do jednotlivých okruhů a důkladně prozkoumány. Poté se zjišťuje, zda v jednotlivých kategoriích dochází ke shodě, anebo jsou tyto rozdílné. V průběhu zkoumání studujeme své dohady, rovněž ale i dohady ostatních respondentů. Výsledkem je nový objev. (Strauss, Corbinová, 1999, s. 43)

Reflexe sběru dat

Nejprve jsem se tedy, jak bylo popsáno výše, při hledání respondentů zaměřila na studenty, kteří trvale žijí v Olomouci. Oslovila jsem je prostřednictvím sociální sítě Facebook, kde mě zajímaly skupiny sdružující studenty Univerzity Palackého v Olomouci. Nicméně po opakovaných žádostech a oslovování se mi podařilo najít pouze dva ochotné respondenty, kteří v Olomouci trvale žijí. Proto jsem následně rozšířila okruh i o studenty, kteří zde nemají trvalý pobyt, čímž se množství respondentů navýšilo na celkové množství 10 studentů. Rozhovory se uskutečnily v červnu roku 2017, probíhaly ve veřejných prostorech, nejčastěji v olomouckých kavárnách či v univerzitní budově, Zbrojnici. Všichni respondenti byli, tak jako v předchozím šetření, předem obeznámeni s anonymním zacházením se získanými daty. Po jejich souhlasu s nahráváním rozhovorů jsem následně přešla k otázkám uvedeným výše. Jednalo se o krátké rozhovory, maximálně 15 minutové.

6 Analýza dat

Tato kapitola je rozdělena do dvou částí, z nichž jedna se zaměřuje na kvantitativní zkoumání dat a druhá na kvalitativní. Kvantitativní část analyzuje dotazníky posbírané od obyvatel Olomouce a dotazníkové šetření studentů Univerzity Palackého v Olomouci. Kvalitativní část se následně zabývá rozborem rozhovorů se studenty a popisuje jednotlivé kategorie, které vzešly během zkoumání.

6.1 Kvantitativní část

V této části se zaměřím na kvantitativní data. Jednotlivě popsané výsledky následně uvádím pro lepší přehlednost v grafech a tabulkách. Nejprve zacílím na deskripci zkoumané populace, v tomto případě obyvatele Olomouce. Následně se budu zabývat rozborem dat z výzkumu zaměřeného na obyvatele města, poté přejdu na studenty.

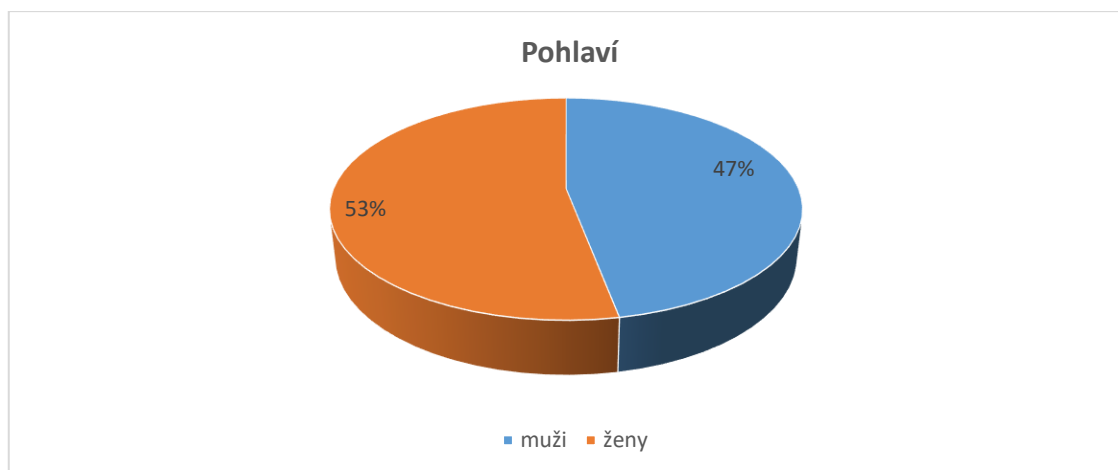
6.1.1 Deskripce zkoumané populace

Následující popis se zaměřuje na obyvatele města Olomouce od 15 do 65 let a více. Rovněž zahrnuje i všechny stupně vzdělání a vyznání. Jednalo se celkem o 1 219 respondentů. V tomto popisu se zaměřuji pouze na obyvatele, kteří dobrovolnictví nikdy nevykonávali, což je 799 respondentů.

Zastoupení podle pohlaví

Z výsledků vyplynulo, že zastoupení mužů a žen neukazuje počet, který jsem očekávala. Protože se ukázal přesný opak. A to takový, že je větší počet žen, které nevykonávají dobrovolnictví. Na tuto otázku odpovědělo 423 žen, jedná se tedy o 53 %, těch, co nevykonávají dobrovolnictví. Počet mužů je 374, což také tvoří o něco menší procento, tedy číselně vyjádřeno 47 %.

Graf č. 1: Pohlaví

N=797

Tab. č. 4: Pohlaví (zastoupení)

Pohlaví	N	%
muži	374	47
ženy	423	53
celkem	797	100

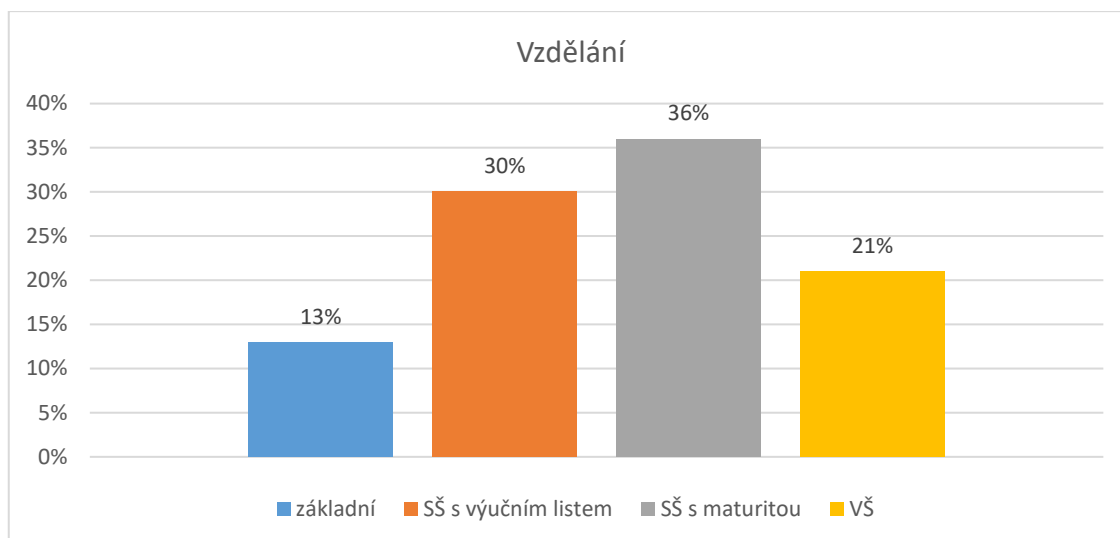
N=797

Zastoupení podle vzdělání

Z výsledků můžeme vidět, že nejméně zastoupenou skupinou lidí, kteří nevykonávají dobrovolnictví, jsou lidé se základním vzděláním. Jedná se o 13 % z celkového počtu. Což jednak zahrnuje nízký počet, ale jde také o překvapivý výsledek, který není v souladu s ostatními výzkumy, které poukazují na fakt, že lidé s nižším vzděláním se dobrovolnictví ve větší míře neúčastní. Jak píše například Frič a Pospíšilová (Frič, Pospíšilová, 2010)

Další malé zastoupení je u lidí s vysokoškolským vzděláním, a to 21 %. Nejvyšší počet lidí, kteří nevykonávají dobrovolnictví, je pak překvapivě u lidí se středoškolským vzděláním. Tito pak s 36 % tvoří překvapivý výsledek, kdy podle mého očekávání měli být společně s vysokoškoly méně zastoupenou skupinou.

S 30 % se ukázal vyšší počet respondentů s výučním listem, kteří tvoří druhou nejpočetnější skupinu lidí – nedobrovolníků.

Graf č. 2: Vzdělání**Tab. č. 4: Vzdělání**

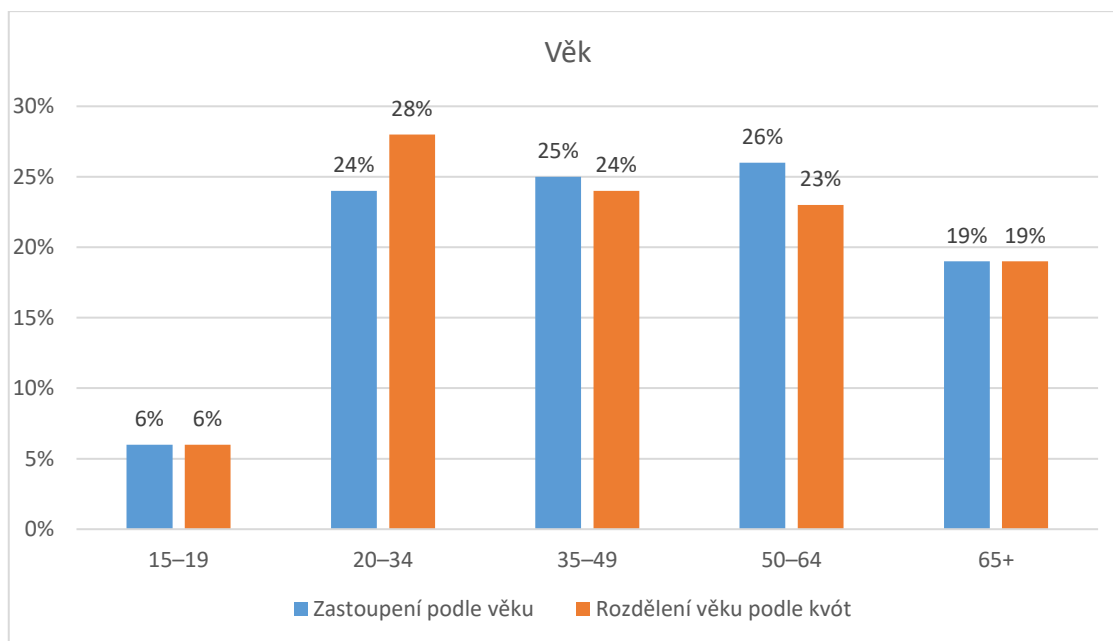
Vzdělání	N	%
základní	103	13
SŠ s výučním listem	236	30
SŠ s maturitou	290	36
VŠ	170	21
celkem	799	100

N=799

Zastoupení podle věku

Obyvatelé ve věku od 15–19 tvoří 6 % zastoupení těch, co nevykonávají dobrovolnictví. Věková kategorie 20–34 zahrnuje 24 %. Respondenti od 35 do 49 let představují 25 %. Nejvyšší počet lidí, nevykonávající dobrovolnictví udává kategorie 50–64 let. Respondenti 65 a více let se nezapojují v 19 %.

V porovnání se zastoupením věkových skupin podle kvót je patrné, že největší skupinou lidí, kteří se nezapojují do dobrovolnictví, jsou lidé ve věku od 50 do 60 let, jejich počet ve výzkumu přesahuje stanovené procentuální zastoupení o 3 %. Druhou skupinou jsou respondenti od 35–49 let, kteří přesahují 1 %. S menším počtem výskytu nedobrovolníků se ukázala skupina od 20–34 let, tvořící 25 %. Věkové kategorie od 15–19 a 65+ ukázaly s 19 % shodné výsledky.

Graf č. 3: Zastoupení podle věku**Tab. č. 6: Zastoupení podle věku**

Věk	N	%
15-19	51	6
20-34	190	24
35-49	197	25
50-64	207	26
65+	154	19

N=799

Tab. č. 7: Rozdělení věku podle kvót

Věk	%
15-19	6
20-34	28
35-49	24
50-64	23
65+	19

6.1.2 Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel města Olomouce

Výzkumu se zúčastnilo celkem 1 219 respondentů. Angažovanost olomouckých obyvatel ve vykonávání dobrovolnických aktivit je velmi nízká. Překvapivý je vysoký počet lidí, kteří se formálního dobrovolnictví neúčastní. Ten je daleko vyšší než mé předchozí očekávání. Jedná se o 81 %, což tvoří většinu všech dotazovaných. Počet dobrovolníků mezi obyvateli Olomouce dosahuje nízkých 19 %.

Graf č. 4: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel

N=1219

Tab. č. 8: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel

Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel	N	%
ano	229	19
ne	990	81
celkem	1219	100

N=1219

I když je mezi obyvateli velký počet lidí, kteří nevykonávají formální dobrovolnictví, stejně jako u studentů i zde můžeme nalézt i ty, kteří dobrovolnictví vykonávali před více než rokem. Počet těch, kteří se v minulých letech zapojili do vykonávání dobrovolnictví, dosahuje 19 %. Procentuální zastoupení je totožné jako u předchozího zjištění, avšak čísla jsou jiná. Ti, kteří se nikdy nesetkali s dobrovolnictvím, tvoří většinu dotazovaných (81 %).

Graf č. 5|: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel před více než rokem

N=990

Tab. č 9: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel před více než rokem

Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel před více než rokem	N	%
ano	191	19
ne	799	81
celkem	990	100

N=990

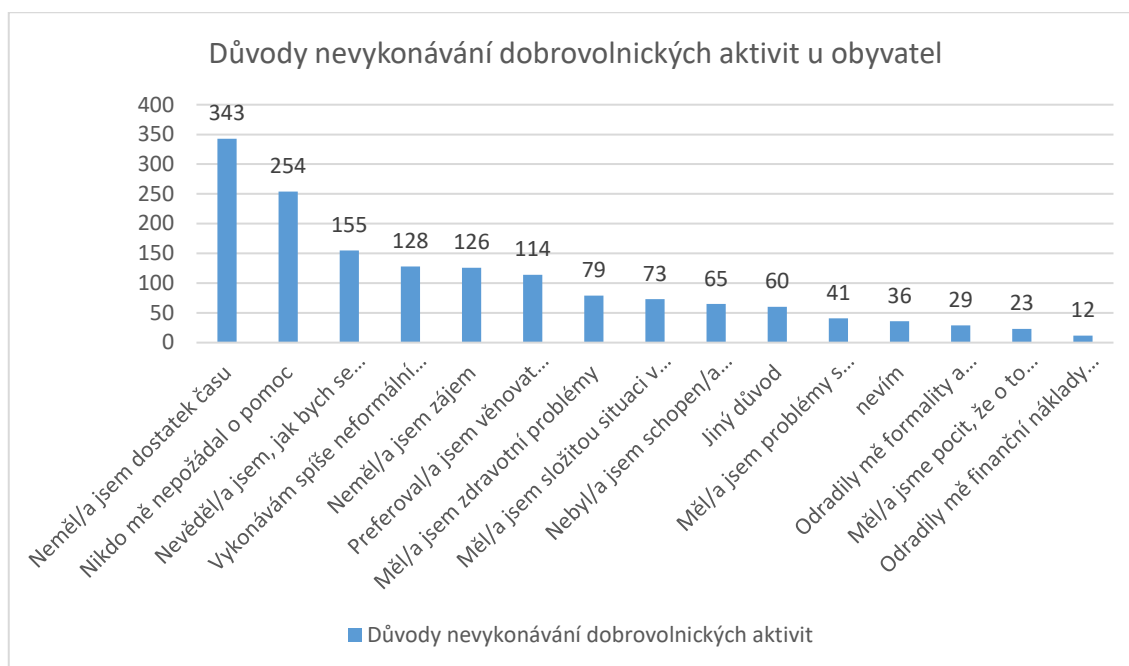
6.1.3 Důvody, které brání obyvatelům, aby se zapojili do vykonávání dobrovolnických činností

Nyní se zaměřím na výsledky týkající se důvodů, jaké respondenti uvádějí coby bariéry v zapojení se do vykonávání formálního dobrovolnictví. Bariéry, které respondenti uvádějí, bych pomyslně rozdělila do dvou kategorií. První kategorie zahrnuje bariéry, na které můžeme nějakým způsobem reagovat a ovlivnit je. Jedná se například o to, že nevěděli, jak se do dobrovolnictví zapojit, případně to, že je nikdo nepožádal o pomoc. Další kategorii tvoří bariéry hlavně na straně respondentů. Jimi je například nedostatek času, nezájem o dobrovolnictví, pomoc v podobě finanční podpory spíše než dar v podobě osobního volného času, případně další osobní důvody jako je složitá situace v práci, zdravotní problémy apod.

V předkládaných hypotézách předpokládám nejčastější důvod, jímž je nedostatečná informovanost, která zapříčiňuje nedostatečné zapojení občanů do dobrovolnických aktivit. Jak už jsem zmínila výše, vycházela jsem ze slovenského výzkumu. Jak je však patrné z výsledků tohoto výzkumu, tento předpoklad se nepotvrdil. Nejčastějším důvodem je totiž **nedostatek času**. Tento důvod zvolilo celkem 343 respondentů. Druhou nejvíce vyskytující se odpovědí na tuto otázku se ukázala ta, že **občany nikdo nepožádal o pomoc**. Jednalo se o 254 respondentů. Dalším důvodem, který uvedlo 155 respondentů, bylo, že **nevěděli, jakým způsobem by se do dobrovolnictví zapojili**. Často se také u nich vyskytoval důvod, který udával, že se **nezapojují do formálního dobrovolnictví z důvodu vykonávání neformálního dobrovolnictví**, což zahrnuje 128 dotazovaných. Také se mezi obyvateli ukázal **nezájem o dobrovolnické aktivity**. Ten uvedlo 126 lidí. Mezi dalšími důvody se objevoval výrok u 114 respondentů, že **preferují spíše věnovat finanční dar než svůj čas**. S menšími čísly než předchozí se ukázaly osobní důvody. Jednalo se zejména o **zdravotní problémy**, jakožto překážku v angažovanosti, což uvedlo 79 respondentů. Dále 73 lidí se potýkalo se **složitou situací v rodině či práci** a 65 respondentů zdůvodnilo neúčast **nemožností přijmout dlouhodobější závazek**. Jiné **důvody** uvedlo 60 lidí. Tyto důvody byly velmi individuální, nicméně v 5 případech došlo ke shodě v tom, že preferují **placenou práci před výkonem dobrovolnické činnosti**. **Problémy s dojížděním** uvedlo 41 lidí. Také 36 účastníků **neví, z jakého důvodu se nezapojují**. **Formality a pravidla, které by se musely dodržovat**, odradily od dobrovolnictví 29 respondentů. Méně častou překážkou, se 23 odpověďmi, se pak ukázal důvod, při němž **měli pocit, že o to nikdo nestojí**. S nejmenším počtem výpovědí

se ukázal argument, že respondenty **odradily finanční náklady spojené s dobrovolnickou činností**.

Graf č. 6: Důvody nevykonávání dobrovolnických aktivit u obyvatel

Tab. č. 10: Důvody nevykonávání dobrovolnických aktivit u obyvatel

Důvody nevykonávání dobrovolnických aktivit	N
Neměl/a jsem dostatek času	343
Nikdo mě nepožádal o pomoc	254
Nevěděl/a jsem, jak bych se mohl/a do dobrovolnictví zapojit	155
Vykonávám spíše neformální dobrovolnickou činnost	128
Neměl/a jsem zájem	126
Preferoval/a jsem věnovat spíše finanční dar než čas	114
Měl/a jsem zdravotní problémy	79
Měl/a jsem složitou situaci v rodině/práci	73
Nebyl/a jsem schopen/a přijmout dlouhodobější závazek	65
Jiný důvod	60
Měl/a jsem problémy s docházením/dojížděním	41
nevím	36
Odradily mě formality a pravidla, které by se musely dodržovat	29
Měl/a jsem pocit, že o to nikdo nestojí	23
Odradily mě finanční náklady spojené s dobrovolnickou činností	12

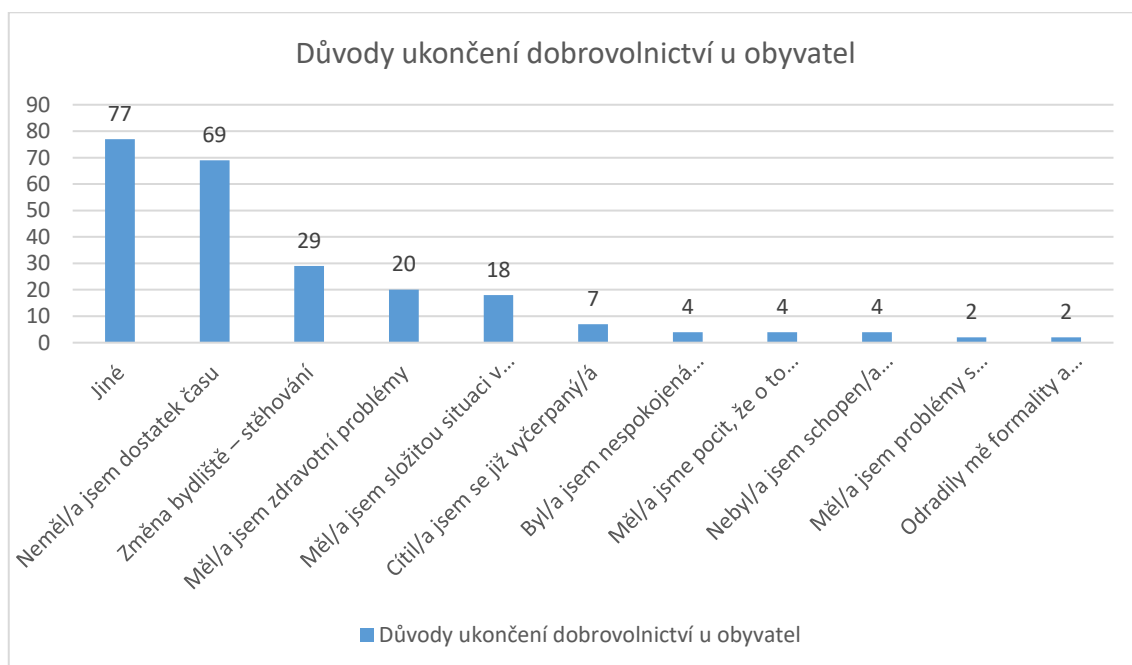
6.1.4 Důvody ukončení dobrovolnictví u lidí, kteří tuto činnost vykonávali a následně ji ukončili

Jak jsem již uvedla výše, dobrovolnictví vykonávalo před více než rokem 191 respondentů. Pojďme se tedy podívat na důvody vysvětlující ukončení dobrovolnictví.

Nejčastěji obyvatelé uváděli jiné důvody. Tuto možnost zvolilo 77 lidí. Nicméně podrobnější popisy těchto jiných důvodů nebyly součástí zkoumání.

Nejčastějším jasným důvodem je tedy **nedostatek času**. Tento dosáhl čísla 69. Ostatní argumenty byly o poznání nižší. Ukončení dobrovolnictví z důvodu **stěhování či změny bydliště** uvedlo 29 respondentů. Se **zdravotními problémy** se potýkalo 20 účastníků. O 2 respondenty méně, tedy 18 lidí uvedlo, že se potýkali se **složitou situací v rodině, práci či škole**. 7 lidí se **cítilo již vyčerpaných**. Shodně stejný počet respondentů, tedy 4, reagoval na důvody: **Byl/a jsem nespokojen/a s předchozí dobrovolnickou zkušeností, Měl/a jsme pocit, že o to nikdo nestojí a Nebyl/a jsem schopen/a dodržet dlouhodobější závazek**. Na tyto důvody: **Měl/a jsem problémy s docházením/dojížděním, Odradily mě formality a pravidla, které se musely dodržovat**, reagovali u vždy 2 respondenti.

Graf č. 7: Důvody ukončení dobrovolnictví u obyvatel

Tab. č. 11: Důvody ukončení dobrovolnictví u obyvatel

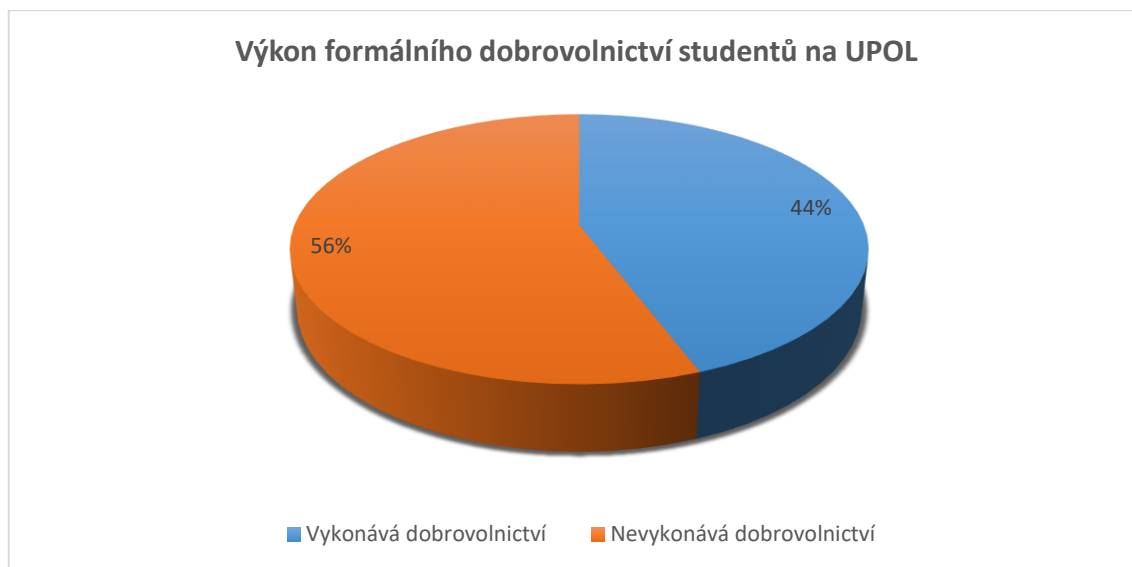
Důvody ukončení dobrovolnictví u obyvatel	N
Jiné	77
Neměl/a jsem dostatek času	69
Změna bydliště – stěhování	29
Měl/a jsem zdravotní problémy	20
Měl/a jsem složitou situaci v rodině/práci/škole	18
Cítil/a jsem se již vyčerpaný/á	7
Byl/a jsem nespokojená dobrovolnickou zkušeností	4
Měl/a jsem pocit, že o to nikdo nestojí	4
Nebyl/a jsem schopen/a dodržet dlouhodobější závazek	4
Měl/a jsem problémy s docházením/dojížděním	2
Odradily mě formality a pravidla, které se musely dodržovat	2

6.1.5 Výkon formálního dobrovolnictví u studentů Univerzity Palackého v Olomouci

Výzkumu zaměřující se na studenty a zaměstnance Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL) se zúčastnilo celkem 1 052 respondentů. Z toho počtu je 874 studentů kombinované a prezenční formy studia, na něž se zaměřuje tato část mé práce.

Celkový počet studentů, kteří se účastnili výzkumu ohledně formálního dobrovolnictví na Univerzitě Palackého v Olomouci, je 874. Z výsledků vyplynulo, že z celkového počtu respondentů se účastnilo v posledním roce formálního dobrovolnictví 43 %. O něco větší procento tvoří ti, kteří se do formálního dobrovolnictví nezapojují. Jde o 56 %. Zde se tedy potvrdila hypotéza, že se větší počet studentů do dobrovolnictví nezapojuje.

Graf č. 8: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů

N=874

Tab. č. 12: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů

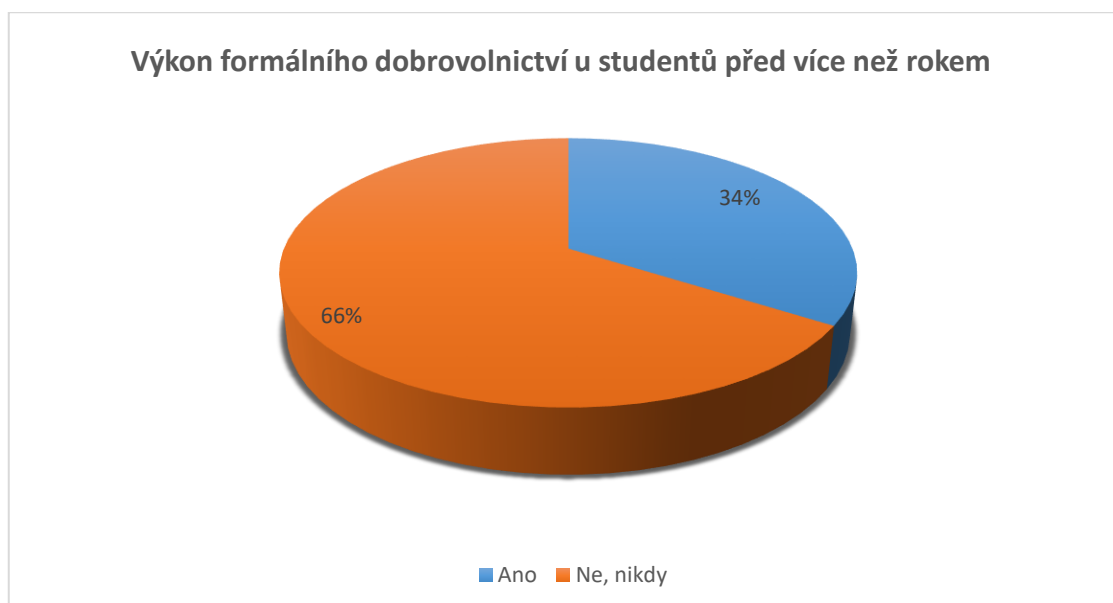
Výkon formálního dobrovolnictví u studentů	N	%
vykonává dobrovolnictví	387	43
nevykonává dobrovolnictví	487	56
celkem	874	100

N=874

Ačkoli nadpoloviční většina studentů se v posledním roce do výkonu dobrovolnictví nezapojila, z výzkumu vyplynulo, stejně jako u obyvatel, že se malá část

studentů věnovala dobrovolnictví v předchozích letech. Z celkového počtu lidí, kteří na tuto otázku odpověděli, se jednalo o 34 % studentů.

Graf č. 9: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů před více než rokem

N=416

Tab. č. 13: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů před více než rokem

Výkon formálního dobrovolnictví u studentů před více než rokem	N	%
ano	142	34
ne, nikdy	274	66
celkem	416	100

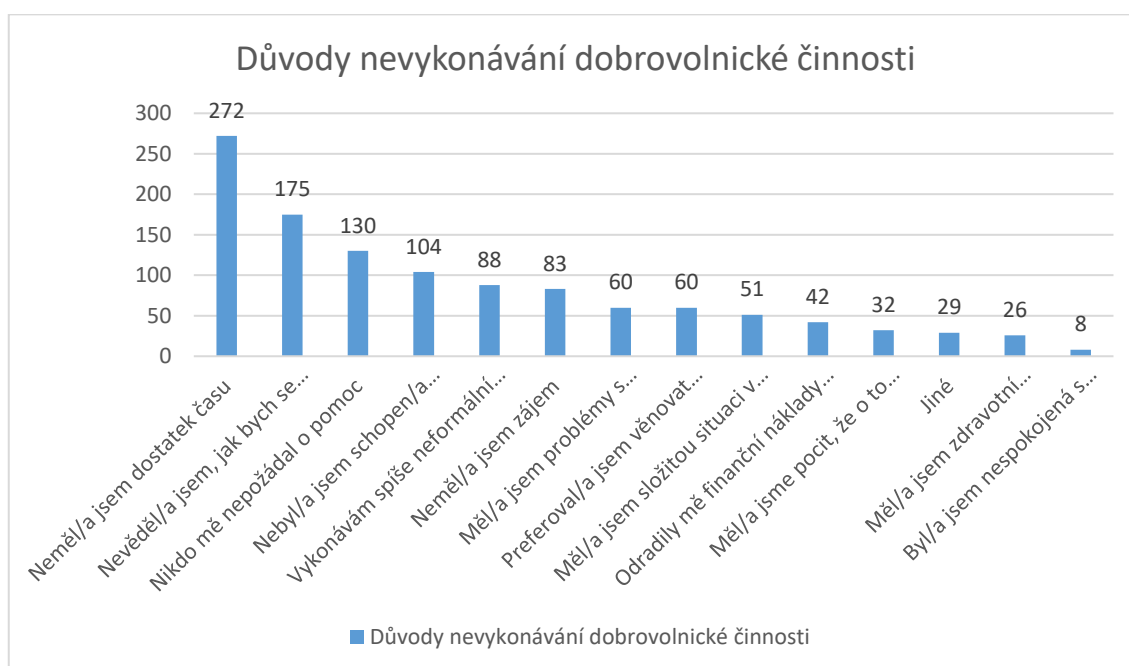
N=416

Nyní se zaměřím na bariéry, které nejčastěji brání studentům v tom, aby se zapojili do dobrovolnictví. Jednotlivé bariéry jsem seřadila podle počtu odpovědí.

Mezi nejčastější důvody u studentů, kteří se nikdy do dobrovolnictví nezapojili, patří **nedostatek času**, který jim znemožňuje zapojit se do těchto prospěšných aktivit. Jednalo se o 272 studentů. Druhou nejčastější bariérou, kterou uvádí 175 respondentů, je fakt, že studenti **nevědí, jak se do dobrovolnictví zapojit**. Rovněž poměrně vysoké zastoupení má výrok, že je **nikdo nepožádal o pomoc** s celkovým počtem 130 odpovědí. Poslední otázka, zahrnující více jak sto odpovědí, je důvod, že **nebyli schopni přijmout dlouhodobý závazek** (104 účastníků). **Výkon neformální dobrovolnické činnosti** uvádí 88 respondentů. 83 lidí uvedlo, že **neměli zájem**. Se stejným počtem se ukázaly důvody:

Měl/a jsem problémy s docházením/dojížděním a Preferoval/a jsem věnovat spíše finanční dar než čas. Jednalo se o 60 odpovědí. S celkovým počtem 51 odpovědí se ukázala bariéra v podobě **složité situace v rodině či práci**. 42 respondentů odradily od dobrovolnictví **finanční náklady spojené s výkonem této činnosti**. 32 studentů uvedlo, že **měli pocit, že o to, aby se zapojili do těchto aktivit, nikdo nestojí**. Jiné důvody mělo 29 účastníků. Se **zdravotními problémy** se potýkalo 26 lidí a se **špatnou dobrovolnickou zkušeností** se potkalo 8 studentů.

Graf č. 10: Důvody nevykonávání dobrovolnické činnosti

Tab. č. 14: Důvody nevykonávání dobrovolnické činnosti

Důvody nevykonávání dobrovolnické činnosti	N
Neměl/a jsem dostatek času	272
Nevěděl/a jsem, jak bych se mohl/a do dobrovolnictví zapojit	175
Nikdo mě nepožádal o pomoc	130
Nebyl/a jsem schopen/a přijmout dlouhodobější závazek	104
Vykonávám spíše neformální dobrovolnickou činnost	88
Neměl/a jsem zájem	83
Měl/a jsem problémy s docházením/dojížděním	60
Preferoval/a jsem věnovat spíše finanční dar než čas	60
Měl/a jsem složitou situaci v rodině/práci	51
Odradily mě finanční náklady spojené s dobrovolnickou činností	42

Měl/a jsem pocit, že o to nikdo nestojí	32
Jiné	29
Měl/a jsem zdravotní problémy	26
Byl/a jsem nespokojená s předchozí dobrovolnickou zkušeností	8

Stejně jako u obyvatel můžeme i u studentů rozdělit bariéry do dvou skupin. Větší počet odpovědí je v kategorii, která zahrnuje bariéry na straně studentů. Jedná se například o výroky: Neměl/a jsem dostatek času, Nebyl/a jsem schopen/a přijmout dlouhodobější závazek, Neměl/a jsem zájem apod. Nicméně je zde i velký počet odpovědí v oblastech, na které můžeme reagovat a učinit konkrétní kroky k podpoře dobrovolnictví. Jedná se o odpovědi: Nevěděl/a jsem, jak bych se do dobrovolnictví zapojil/a, Nikdo mě nepožádal o pomoc, Odradily mě finanční náklady spojené s dobrovolnickou činností, a Měl/a jsem pocit, že o to nikdo nestojí.

6.2 Kvalitativní část

V této části se budu zabývat rozbořem kvalitativních dat, které jsem získala prostřednictvím rozhovorů se studenty Univerzity Palackého v Olomouci.

Z rozhovorů se studenty vyplynuly jednotlivé kategorie popisující bariéry, které jim brání v tom, aby se zapojili do vykonávání formálního dobrovolnictví. Ale i to, za jakých podmínek by se do dobrovolnictví zapojili. Tyto jednotlivé oblasti se vzájemně doplňují a ovlivňují, avšak uvádím je pro přehlednost zvlášť. Nejprve předkládám kategorii jednotlivých překážek, následně pak podmínky. Některé oblasti podmínek, za kterých by se studenti angažovali v rámci dobrovolnictví, vychází přímo z odstranění jmenovaných překážek. Z rozhovorů s respondenty však vyplynuly i další kategorie. Jmenovitě: Motivace, smysl činnosti a prospěšnost, Benefity a Vnímání zasaženosti.

Na základě jednotlivých výpovědí se také objevily kategorie překážek: **Nedostatek času, Nedostatek podnětů a nabídek, Negativní zkušenost s dobrovolnictvím, Osobní přesvědčení a názory na dobrovolnictví, Oblast dobrovolnických činností a Strach z ohrožení, neznáma a Otázky hranic v pomáhajícím vztahu.** Jejich popis uvádím níže.

6.2.1 Nedostatek času

Mezi nejčastějšími bariérami, které se u studentů vyskytly, byl nedostatek volného času, což má souvislost s tvrzením J. Wilsona, který rovněž uvádí čas jako nejčastější překážku dobrovolnictví (Wilson, 2000, s. 220–221)

Většině dotazovaných studentů brání v zapojení se do dobrovolnictví převážně jejich školní povinnosti, pracovní vytížení, nebo to, že se věnují jiným zájmům a aktivitám, které jim zabírají většinu času.

Někteří dotazovaní uváděli, že nevykonávají dobrovolnictví z důvodu časových možností, neboť se soustředí převážně na své koníčky a na jiné další mimoškolní aktivity. Přijetí, vykonávání, další činnosti by pro takové studenty představovalo zátěž.

„Těch důvodů je asi víc. Asi první z toho je, že mám kolem sebe řadu různých aktivit. Já dělám strašně moc věcí kromě školy a věnuju každé té činnosti dost času, takže si nedokážu představit, že bych si měla ještě přiložit starost ještě něčím dalším.“ (R3)

Mimo jiné zájmy a koníčky se objevoval v odpovědích i nedostatek času z důvodu mnoha povinností ve škole, časová náročnost studia, která vyžaduje plnou pozornost a nasazení.

„Protože mám časově náročnou školu. Máme praxe i normální školu, takže máme semestr vždycky zkrácenej, a tím pádem mám předměty namrskaný od ráda do večera přes týden, a pak máme určitej úsek, od 5 do 8 týdnů praxi, chodím na dvanáctky.“ (R6)

Jiní uváděli, že čas strávený ve škole pokrývá téměř celý týden, volné dny či chvíle využívají k tomu, aby si přivydělávali na brigádách, a zbytek času, který mají převážně o víkendech, využívají k tomu, aby se věnovali doma své rodině či jiným zájmům, které jsou pro ně důležité.

„No hlavní důvod byla ta škola, protože jsme měli školu od pondělí do čtvrtka, do toho jsem chodila ještě do práce, a jsem v Olomouci, takže jezdím domů hlavně na víkend, a nebyla možnost se dobrovolnictví nějakým způsobem věnovat. Takže, když jsem nebyla v práci, byla jsem ve škole, a naopak, takže nebyl čas, i když jsem chtěla.“ (R10)

Důvodem, který nabízí pohled jedné studentky je, to, že samo vykonávání dobrovolnictví je časově náročné a vyžaduje jistou vyšší míru angažovanosti. Kvůli povinnostem by se mu nemohla věnovat tak, jak by chtěla, a nevykonávala by ho případně kvalitně.

„Nevykonávám dobrovolnictví kvůli tomu, že bych do toho nemohla dát tolik, kolik bych chtěla, a ten čas hlavně není.“ (R10)

6.2.2 Nedostatek podnětů a nabídek

Druhým nejčastějším důvodem u studentů je nedostatek podnětů a nabídek, díky nimž by se zapojili do vykonávání dobrovolnických aktivit. Z rozhovorů vyplynulo, že studenti by uvítali, aby je někdo oslovil s konkrétní potřebou pomoci, s možností dostatečného množství různých variant činností, které by směřovaly přímo k nim samotným. Uvítali by nabídky, které je by zaujaly a poskytly jim prvotní podnět k tomu, aby se angažovali v dobrovolnictví.

„Asi jsem k tomu neměla dostatek příležitostí, nebo jsem k tomu nebyla přímo ponouknuta.“ (R1)

Studenti spíše preferují nabídky ze strany různých organizací či konkrétních lidí, než aby se sami stali aktivními v rámci hledání možností pomoci a zapojení se do dobrovolnictví.

„Nějak jsem se k tomu po pravdě ani nedostal, abych dostal nabídku, ať to jdu dělat. Ale sám pro to nejsem nějak aktivní, jakože bych to hledal. A nějak se to ke mně nedostalo.“ (R2)

Podobně hovoří i druhá studentka, která by se ráda věnovala dobrovolnické činnosti, díky níž by mohla pomáhat, nicméně jedním z důvodů bránícím jí v této angažovanosti, je nedostatek podnětů a možných nabídek, které by ji motivovaly k tomu stát se dobrovolníkem.

„Protože jsem se k ničemu takhle zatím nedostala, ne že bych nechtěla, ale zatím se ke mně, ještě tak nic nedostalo, že by se někde něco dalo dělat.“ (R4)

6.2.3 Negativní zkušenost s dobrovolnictvím

U některých respondentů se mimo uvedené překážky objevovala i negativní zkušenost s dobrovolnickou činností. Tito studenti se v minulosti setkali s dobrovolnictvím, sami tyto aktivity po nějakou dobu vykonávali. Nicméně kvůli nespokojenosti či negativním zážitkům s činností formálního dobrovolnictví skončili.

Nadšenost z dobrovolnické činnosti, která byla spojena s pozitivními zážitky a uspokojením, kvůli negativním zkušenostem opadáva, dokonce je až demotivující. Mimo jiné také nedostatečné zázemí a nejrůznější podmínky ze strany organizace rovněž hrají roli v angažovanosti lidí v rámci dobrovolnictví. Počáteční nadšení a spolupráce vlivem špatné organizace ze strany organizátora dobrovolnické činnosti, ale i nedostatečného zapojení a zájmu dalších lidí, způsobuje zátěž a nechť pokračovat v činnosti.

„A vždycky jsme si užívali, že jdeme takhle spolu, a potom postupně ty lidi přestali chodit, a já jsem chodil sám. A už jsem to obcházel sám kolikrát, anebo nějak už se všichni rozutekli. A mě už to samotného pak nebavilo. A bylo tam takové okýnko, kdy to viselo na mě a na pár lidech, a mě to přestalo asi trošku bavit, to tak dělat. Nikdo jiný o to neměl zájem, a ono to bylo vždycky během zkouškového, a ty tříkrálovské sbírky jsou vždycky koncem ledna. Tak když se člověk učí na zkoušky, a nikdo jinej není ochotný pro to něco udělat a v zimě obházet, (město) tak to jako...“ (R2)

Negativní pohled je způsoben rovněž dobrovolničením u konkrétní skupiny lidí, která nemusí vždy člověku takzvaně sedět. Jak dokazuje příklad dotazované studentky, která si neporozuměla v rámci spolupráce a vzájemného obohacení. Setkala se s lidmi, v tomto případě se seniory, s nimiž se jí dobře nespolupracovalo, což jí osobně nenaplňovalo. Výkon činnosti a pomoc této konkrétně skupině následně vnímala spíše jako zatěžující než obohacující a smysluplnou.

„Já jsem chodila do Maltézké pomoci, a to mě moc nebavilo, asi se totiž neumím bavit se starýma lidma, a nemám tu trpělivost. (...) Jako znám ve svém okolí hodně lidí, co

chodí i za těma seniorama, a mají u mě docela obdiv, protože já jsem to nedávala, ale já jsem si s nima neměla co říct, ale spíš jsem to brala jako zátěž, než by mě to posouvalo.“
(R6)

Negativní zkušenosti s dobrovolnictvím se dotýkají i osobních přesvědčení jednotlivých dotazovaných. U těchto studentů se již však nejedná o osobní zkušenost s výkonem dobrovolnictví, ale s jejich vlastními názory. Nebo případně jejich přesvědčení, postoj, ovlivnili jiní lidé. Proto tuto kategorii uvádím samostatně.

6.2.4 Osobní přesvědčení a názory na dobrovolnictví

Jak jsem již uvedla výše, u některých dotazovaných se objevovaly osobní přesvědčení či názory na dobrovolnictví, které ovlivňují postoj k dobrovolnictví, ale následně nepodporují angažovanost do těchto činností. Ne všichni respondenti mají k výkonu dobrovolnictví kladný postoj. Jde například o obraz dobrovolnictví, který člověk vnímá a který si spojuje s názorem a představami na pomoc určité cílové skupině, s níž se pojí různé předsudky. Tento pohled je ovlivněn jak postojem respondentů samotných, ale také názory a zkušenostmi lidí z jejich okolí, kteří se v dobrovolnictví angažují, tedy pomáhají tam, kde lidé potřebují pomoc a podporu v tíživých situacích.

V tomto případě jde o pomoc lidem bez domova, jejichž obraz ve společnosti studentka nevnímá pozitivně. Osobní negativní zkušenost s touto skupinou lidí, a její postoj k nim, následně ovlivňuje její názor na dobrovolnictví. Stejně tak rovněž ovlivňuje motivaci zapojit se do výkonu dobrovolnických činností.

„A druhej důvod, i kdybych ten čas měla, tak já bych do toho asi nešla, protože já si pod pojmem dobrovolnictví představuju podporu lidí bez domova. A kolem mě jsou lidi, kteří se angažují tady takhle. Třeba chodí mazat chleby nebo takhle, nebo nosí oblečení na charitu, anebo takové věci, a mě to teda přijde jako strašně hloupej přístup těch lidí, protože pokud budou tady tyhle lidi takhle podporovat, třeba zrovna jako ty bezdomovce... Třeba matky s dětma, který mají nějaký neštěstí, tak je to něco jináčího. Ale tím, že já jsem v kontaktu s těma bezdomovcema, a nejen s lidma, kteří jim pomáhají, ale i s nima samotnýma, tak mě to strašně odrazuje. Protože mě na tom vadí, že to ti lidi vzdali a nadávají na to, jak chtěou strašně vstoupit do systému, a přitom jsou jen přítěží pro ty lidi, kteří bojují a snaží se. Tak mi přijde úplně nesmyslný to takhle podporovat a pak se na ně dívat po ulicích, a já nevím, kde podobně. Třeba v zahraničí, kde jsem byla, tak tam není tak hrozný jako u nás, mi přijde. Byla jsem ve spoustu zemí v Evropě, které jsou na tom asi líp. A přijde mi, že to tak o něčem vypovídá, o nějaké úrovni. A

z toho důvodu já se nebudu v tady tomhle angažovat. A moc nepodporuju tady tyhle činnosti.“ (R3)

Rovněž se objevily názory týkající se osobního přesvědčení, které poukazují na angažovanost studentů ve společnosti a veřejně prospěšnou činnost jiným způsobem, než je účast na dobrovolnictví. Mimo jiné se tento názor dotýká i vlastní osobní motivace, naplnění a rozhodnutí dobrovolnickou činností vykonávat.

„Já si myslím, že pomáhám docela dost, že té společnosti přispívám. No já si myslím, že když člověk to tak chce dělat, tak ho to musí naplňovat, a já bych tohle asi úplně nepociťovala.“ (R7)

Každý student, člověk, je velice individuální a jeho možný zájem pomoci se liší podle jeho osobnostních předpokladů, možností, schopností, zájmu, osobních přesvědčení a názorů, čehož se dotýkají i možné volby typu dobrovolnické činnosti.

6.2.5 Oblast dobrovolnických činností

Bariéry v oblasti volby typu dobrovolnické činnosti, jsou pevně spjaty s podmínkami, za kterých by se studenti v dobrovolnictví angažovali. Proto v této kategorii uvádím pouze část výroků. Jejich další část pak zpracovávám podrobněji v kategorii podmínek.

Jednou z možných bariér v rámci zapojení studentů do dobrovolnických aktivit jsou i oblasti dobrovolnických činností. Každý student má totiž jiné priority. Takže je přirozené, že by např. některý nechtěl pracovat s určitou skupinou lidí, jiný zase ano. Jejich preference jsou velmi individuální a jsou ovlivněny řadou faktorů. Kupříkladu dobrovolnictví s lidmi bez domova či lidmi trpící závislostí, se zdají být pro některé studenty neatraktivní a spíše zatěžující, jak dokazují tyto výroky.

„Ale je taky pravda, že ne s každou cílovou skupinou bych chtěla v rámci dobrovolnictví pracovat. Třeba s lidmi bez domova bych nechtěla pracovat. Jo, není to taková ta moje cílová skupina v rámci dobrovolnictví. Takže bych si i v rámci tohoto vybírala.“ (R1)

„Určitě bych pomáhala raději dětem a starým lidem než třeba na těch charitách těm lidem, kteří si toho třeba neváží, ve smyslu, že pijí dál alkohol, nebo nevím, jak to přesně definovat.“ (R9)

Volba oblasti dobrovolnictví, především při pomoci lidem z různých skupin, pak u studentů velmi souvisí s pocitem vlastního ohrožení, strachu či s otázkou hranic, bezpečných podmínek, které vnímají jako možnou bariéru při dobrovolnictví s lidmi.

6.2.6 Strach z ohrožení, neznáma a otázky hranic v pomáhajícím vztahu

Z vyprávění studentů vyplynulo, že mají obavy z výkonu dobrovolnictví, které souvisí s pomocí lidem v tíživých situacích či v těžkých onemocněních. Zejména v případech, kdy se jedná o nemocné děti, což zasahuje lidské vnímání a emoce. Obávají se především psychické náročnosti, se kterou by se potýkali při práci s těmito skupinami. Takovou pomoc vnímají jako velmi psychicky náročnou, tu, která by jim způsobila zátěž, což by ve výsledku znamenalo, že by sami nemohli být dostatečnou podporou a oporou lidem, kteří to potřebují.

„Já nevím, jestli bych to zvládla, protože to asi nebude úplně lehká práce, třeba s úplně nemocnými dětmi, ještě když to jsou děti, protože přece jen je to takový citlivý, a úplně si nejsem jistá, jestli bych to tady zvládla emočně. To by pro mě asi bylo ne, že nepřijemný, ale že bych asi těžko mohla být podpora pro někoho, koho bych litovala.“ (R3)

Podobně hovoří i další studentka, která rovněž vnímá limity svých schopností. Pociťuje obavy jak z psychické, tak i fyzické náročnosti takových aktivit. A sama sebe vnímá, že by ji taková dobrovolnická činnost negativně ovlivňovala a zasáhla její city.

„A pak bych se určitě nehrnula do něčeho hodně fyzicky náročného, nebo psychicky. Kdybych se setkávala s hodně nemocnými lidmi, tak nevím, jestli jsem taková povaha, aby mě to neovlivňovalo negativně, že by mi jich bylo líto. Jenom na tohle asi člověk musí mít povahu. Možná, že člověk otupí, a pak si na to zvykne, ale ze začátku bych do toho nešla. (...) Asi ze začátku bych nebrala nějaké hodně nemocné děti, to bych měla strach, že to nedám psychicky.“ (R8)

Další oblasti ohrožení, které vyskytly u studentek, se dotýkají otázek hranic ve vztahu s potřebnými.

Otázku hranic vnímají jako důležitou pro svou vlastní ochranu. Obávají se toho, že by nějaký člověk využíval jejich pomoc, případně je samotné, což vyplývá z jejich individuálních osobnostních charakteristik, vlastních limitů a předchozích zkušeností. Dalším aspektem je, jak vyplývá z výroku studentky uvedeného níže, že ona samotná by nedokázala rozlišit hranici pomoci potřebným a využívání z jejich strany. Popřípadě kdyby k takové situaci došlo, se obává se toho, že by tuto skutečnost nemohla změnit či zastavit.

„A já bych asi nebyla úplně pro, kdyby po mě někdo šlapal, nebo aby mě někdo využíval, protože u mě by asi dlouho trvalo, než bych řekla ne. Mě je to vždycky blbý vůči těm lidem a nějak se snažím jim vyjít vstříc, i když je to na úkor mě, a vím, že v tom bych nebyla asi

úplně skálopevná a dovolila bych opět, aby mi to ubližovalo. (...) I proto bych do toho nešla, protože mám strach, že bych nedokázala rozlišit tu hranici, kdy pomáhám a kdy by mě někdo jako zneužíval v tomhle. A kdybych už tu hranici třeba rozlišila, tak už bych ji nezastavila.“ (R3)

Druhá studentka pocítuje obavu ze syndromu vyhoření, který by u ní případně nastal důsledkem nastavení vlastních limitů, které by mohly být překonány, neboť by jí práce dobrovolníka mohla časem i zahltit.

„Protože já, kdybych to tak dělala, já bych si zakládala na syndrom vyhoření, a pak bych dospěla do fáze, kdyby se mi ty lidi ozývali pozdě večer a ptali se, co tam má být napsáno a tak. To si každý musí podle své povahy zařídit.“ (R1)

Později se k tomuto tématu vrací a vnímá jako jasnou a nutnou potřebu nastavit si ve vztahu s lidmi jasné hranice, které by byly stanoveny konkrétně na určitou skupinu či člověka.

„Je tam taky potřeba si hlídat hranice, záleží, s kým pracuješ. Anebo nějaký ten syndrom vyhoření u mě nenastal.“ (R1)

Mezi obavami uvedenými výše se vyskytl i strach z něčeho neznámého a nejistoty pramenící z dobrovolnictví, které by člověk vykonával sám. Kupříkladu dobrovolnictví v zahraničí, které vyžaduje množství odvahy a dobrodružné osobnosti.

„Já bych nešel do ničeho, co neznám, jo. A myslím si, že jsem srab na to, abych jel třeba do té Ghany sám.“ (R5)

Jednotlivé překážky souvisejí přímo s podmínkami, za kterých by studenti vykonávali dobrovolnické činnosti. Některé z nich vychází přímo odstranění příčiny. Nicméně, jak jsem již uvedla výše, se u studentů objevily i další kategorie, kterým se nyní budu věnovat.

6.2.7 Podmínka – dostatek času

Na překážky týkající se nedostatku času, které brání ve vykonávání dobrovolnictví, navazují i podmínky, za kterých by se studenti do těchto činností angažovali.

U některých studentů se objevovaly názory, že při dostatku času by se rádi do dobrovolnictví zapojili. Například nabídka pomoci určité skupině lidí je pro ně zajímavá. Volba typu dobrovolnické činnosti pak záleží na individuálních preferencích každého studenta.

„Jinak bych asi možná vykonával, protože vždycky jsem se..., že jsem chtěl zkusit to zahraniční pomáhání dětem. Musel bych ale mít na to ten čas.“ (R5)

U jiných se objevovaly, mimo času, i možné úvahy a varianty, které by jim v rámci dobrovolnictví vyhovovaly. Někde se to byly individuální podmínky v životě týkající se nastavení stálého časového harmonogramu. Tedy moci si (lépe) naplánovat čas, v němž by si, mimo své školní a následně pracovní povinnosti, našli prostor pro dobrovolnictví. *„No za podmínek nějaké pravidelnosti v životě, že třeba budu vědět, že pracuju od do, které dny, a tak a pak bych si určila, kolik času tomu chci věnovat a kdy. Spíš za takových podmínek by mi to vyhovovalo, týká se to té pravidelnosti.“ (R8)*

Jiné úvahy jsou o možnostech a formách dobrovolnictví, které by mohli studenti využít a realizovat i při svých školních povinnostech, neboť právě povinnosti studia jim zabírají většinu času. Studenti by uvítali možnost, kdy by dobrovolnictví nevykonávali pravidelně. Nevytvářeli by si tak často nespílitelné závazky týkající se například místa konání, pevně stanovené doby činnosti, konkrétní osoby. Uvítali by dobrovolnictví, jež by bylo třeba formou jednorázových aktivit, do kterých by se mohli zapojit v době, která by jim vyhovovala. Například jednou za měsíc, případně jako možnost využití volných víkendů.

„Když by to dobrovolnictví nebylo pravidelné, ale bylo by nárazové. Kdyby se jednalo o výpomoc třeba na různých akcích. Prostě, aby to nebylo pravidelné a nezasahovalo by to tolik do toho časového harmonogramu, a bylo by to třeba pouze jednou za měsíc jít takhle někam pomoci ... A bylo by to třeba o víkendu.“ (R10)

V případě, kdy by měli studenti dostatek času, by jim v zapojení se do dobrovolnictví pomohlo mít dostatek podnětů a možných nabídek toho, jak a kde pomoci.

6.2.8 Dostatek podnětů, nabídek a informací

Nabídky by měly být rozmanité a pojímat široké spektrum oblastí dobrovolnictví, které by pro studenty byly zajímavé z hlediska jejich preferencí.

Všeobecně by studenti uvítali nabídky s dostatkem informací, které by je podněcovaly k tomu, aby se mohli zapojit do dobrovolnictví. Neboť z rozhovorů se studenty vyplynulo, že potřebují počáteční podnět či konkrétní cílenou nabídku, informaci, o možnosti zapojení se do dobrovolnictví a pomoci, na kterou by mohli reagovat a v případě zájmu ji přijmout.

„Pak by mi pomohlo určitě, kdybych měla nějakou nabídku. Protože kdybych o něčem věděla, že takhle něco je, tak bych určitě chtěla pomoci. Protože je blbý nepomoci, já to

tak prostě mám. Mě přijde blbý, když někdo poprosí o pomoc, tak je mi to blbý ho odmítnout.“ (R4)

Nejvítanější formou se ukázal kontakt s konkrétní důvěryhodnou osobou, která je zapojena do dobrovolnictví, a mohla by zprostředkovat relevantní informace o činnostech, do nichž je zapojena apod. Díky tomu by se mohly odstranit počáteční obavy z nedostatku informací. Což by studenty snad více motivovalo k dobrovolnické činnosti.

„A asi by tam byl důležitý pro mě ten aspekt, jak jsem řekla, abych se to dověděla od někoho konkrétního, a ke komu mám důvěru. Nemusela by to být přímo kamarádka, ale i nějaká formální osoba, zkrátka důvěryhodná. Anebo třeba v rámci zapojení se do nějakého projektu, i to je vlastně dobrovolnictví, dalo by se říct. Takže v tom případě bych rozhodně nebyla proti.“ (R1)

Studenti by rovněž uvítali, kdyby měli informace přímo od pověřených osob, které pracují pro organizaci, která dobrovolnictví zajišťuje. Díky těmto relevantním informacím by získali důvěru a jistotu o potřebě pomoci a její konkrétní využitelnosti.

„Předpokládám, že u těch organizací říkají, že je to na pomoc lidem konkrétně. Tak ti lidi, když to řeknu lidově, nebalamutí, tak bych brala i informace od někoho, kdo tam pracuje, kdo se v tom orientuje a vyzná.“ (R9)

Podobný názor sdílí i další studentka. Ta by uvítala nabídku s konkrétními požadavky či potřebami ze strany organizace. Což by byl pro ni podnět k tomu, aby se zapojila do pomoci v rámci dobrovolnictví.

„Kdyby za mnou někdo přišel s nabídkou, hele je tady taková organizace, máme takovou akci, je potřeba... Tak jo, pomůžu, není problém. Potřebuju spíš takový podnět, než abych si jako sama něco našla. Anebo, kdy někdo řekne, tady to je špatně, potřebujeme s tím pomoci, tak bych asi šla. (R4)

Studenti upřednostňují osobní kontakt s pověřeným člověkem z dobrovolnické organizace, který jim může zprostředkovat konkrétně informace. A také případně zodpoví jejich dotazy k dané problematice.

„Bud' bych si do té organizace zajel přímo osobně, což já mám nejraději, osobní kontakt. Asi osobně, a snažil bych se dostat co nejvíc informací od tý pověřené osoby, která to má na starosti.“ (R5)

Mimo důvěryhodnou osobu z organizace se ukázali jako vhodní zprostředkovatelé také kamarádi a známí toho kterého studenta, kteří jsou dobrovolníci. Mohou tedy

fungovat jako možní poradci a zprostředkovatelé kontaktu s dobrovolnictvím, ale také jako zdroj informací o možnostech zapojení se. A to především na základě osobních zkušeností. Studenti vnímají své kamarády dobrovolníky jako možné podněcovatele k zapojení se do dobrovolnictví, neboť tito mohou následně předat informace skrze svou vlastní osobní zkušenost s výkonem dobrovolnictví.

„Protože já sám se v tomhle úplně neorientuju, tak bych potřeboval s tím pomoci, poradit, třeba od té známý, která to dělá, která byla pomáhat v Ghaně. Přes nějaký kamarády určitě. A určitě bych o tom potřeboval vědět informace, než bych to chtěl vykonávat, tak bych si chtěl posbírat hodně informací. (...) Vždycky je to nejlepší z praxe, třeba prostřednictvím známé. (...) Plus bych posbíral nějaký recenze od těch lidí, kteří s tím mají zkušenosti.“ (R5)

Známou osobu nebo kamaráda vnímají respondenti jako někoho, komu mohou věřit, že jim podává pravdivé a informace o činnosti, kterou vykonává v dobrovolnické organizaci. Zejména jde o využitelnost a smysluplnost pomoci, a také ujištění, že tuto pomoc případně organizace nezneužívá.

„No tak pro mě by asi bylo důležité, kdyby někdo z mých známých měl opravdu zkušenost, že ví, o co se jedná, že tam třeba není nějaká taková forma, že... já nevím, já se v tom neorientuju, ale že třeba ta organizace, že to plně pomáhá těm lidem, a ne přímo té organizaci. Že z toho nemá nějaký prospěch ta organizace.“ (R9)

Kromě osobního kontaktu s pověřenými osobami či kamarády dobrovolníky, od kterých by mohli získat potřebné informace, se studenti nebrání i samostatnému zjišťování dostupných informací o dobrovolnických aktivitách prostřednictvím webových stránek, kde by byly soustředěny informace o tom, jak se zapojit do dobrovolnictví, o možnostech, činnostech a podmínkách spojených s touto činností.

„Teď by záleželo, co by to bylo, jestli by to bylo v zahraničí, nebo by to bylo na území ČR, tak to je taky velké rozdíl. A pokud by to bylo tady, tak bych si to asi nějakým způsobem zajistil sám. Ale pokud by to bylo v zahraničí, tak bych ty informace sbíral prostřednictvím webových stránek, kamarádů.“ (R5)

Ti, s nimiž jsem hovořila, by uvítali informace o možnostech a nabídkách v oblasti dobrovolnictví, které by si mohli dle svého zájmu a možností sami vyhledat a přečíst, neboť by měli dostatek času a klidu na rozmyšlenou. Například prostřednictvím webu.

„Asi by, až budu mít tu správnou náladu, tak si to vygooglim, nebo spíš, ať si to můžu najít sama v tu správnou chvíli. Taky, abych si to mohla v klidu přečíst a sama projít.“ (R8)

V rámci dostupných informací týkajících se dobrovolnictví a nabídek pomoci a zapojení se chtějí studenti dozvědět i to, v jaké oblasti je pomoc nejvíce potřeba, kde je nevíce prospěšná a kde vykazuje nějaké výsledky. Uvítali by prezentaci výsledků dobrovolnické činnosti, zejména zda má tato pomoc smysl.

„Jako samozřejmě toto všechno smysl má, ale zjistit si vyloženě, kde je to nejvíce potřeba, nebo zda si toho ti lidi budou doopravdy vážit, že třeba pomoc těm starým lidem. (...) A kdybych věděla, že je ta pomoc opravdu na místě, že třeba více prospívají, a že se jim více daří, když se někomu pomáhá. A že to celé nějak funguje. Jako musela bych o tom něco vědět.“ (R9)

Mimo samostatného vyhledání potřebných informací a kontaktu se zainteresovanou osobou se objevil i názor, prezentovat nabídky dobrovolnictví, jejich potřebnost a následnou prospěšnost prostřednictvím médií.

„Musel by si to člověk nastudovat třeba na internetu, třeba i představení v rámci nějakých médiích, nebo opravdu z té osobní zkušenosti někoho.“ (R9)

Různé nabídky a informace, které podněcují k dobrovolnictví, se dotýkají určitých oblastí a činností, jenž by studenti preferovali, to s sebou nese i fakt, že ovlivňují jejich zapojení a zájem.

6.2.9 Podmínka týkající se oblastí dobrovolnických činností

Studenti by preferovali různé možnosti dobrovolnictví, kam se zapojit. Rádi by využili široké spektrum činností a cílových skupin, které by je nejvíce zajímaly. Dobrovolnictví by tedy pro ně nebylo zátěží, ale příjemnou zkušeností a zážitkem.

Každý student by přirozeně preferoval jinou činnost. Někteří by se zaměřili spíše na životní prostředí, jiní by se zapojili do pomoci a podpory lidem. Vše vždy záleží na jejich schopnostech, možnostech či osobnostních předpokladech, na tom, jakým směrem by se chtěli orientovat, anebo s jakou skupinou lidí by chtěli pracovat.

Jako velmi zajímavou se pak, jak vyplynulo z rozhovorů, pro studenty jeví oblast dobrovolnictví v rámci životního prostředí.

„Asi já jsem spíš na to ohledně životního prostředí. To jsem tak sám šel vysbírat odpadky do lesa, ale to jen kvůli tomu, aby bylo pěkný a čistý, to prostředí. Možná o tom bych přemýšlel, kdybych jako měl dobrovolničit. Když by to mělo být ve formě formálního, tak něco takového vzhledem k životnímu prostředí, nebo tak.“ (R2)

Studenti vnímají potřebu ochraňovat a obnovovat Zemi, o níž ví, že ji populace ničí svým životním stylem, průmyslem atd., což je pro ně motivací k tomu, aby se zapojili do takovéto formy pomoci.

„Mě jde spíš o to, pro to, co bych dělala, abych pomohla, třeba s lesama, takové jako čištění, nebo i do nějaké lesní školky bych jim šla pomoc. Pomoc s obnovou země a recyklací, to by mě asi zajímalo, protože vím, jak se tady k tomu chováme, tak to je hrozný.“ (R4)

Pro některé studenty je ochrana životního prostředí lákavější než pomoc lidem. Jelikož ne každý člověk by se chtěl věnovat práci s lidmi a pomoci lidem, protože zde například cítí možné ohrožení a či zneužití pomoci ze strany těch, jimž je pomoc poskytována.

„Asi bych o tom uvažovala, kdyby se jednalo právě o tu ochranu životního prostředí, kde bych s lidma nemusela být až tak moc v kontaktu, protože tady to dobrovolnictví je strašně těžký i v tom, kdy to ti lidi opravdu potřebují, a kdy toho jen zneužívají.“ (R3)

Volba oblasti dobrovolnictví je spojena s názory, postoji či zkušenostmi jednotlivce, ale také s osobností každého člověka. Některé oblasti dobrovolnictví jsou ze strany studentů hodnoceny přínosněji a pozitivněji. Jedná se například o práci s dětmi, respektive nemocnými dětmi, což respondenti vnímají jako potřebné a záslužné. Na druhé straně máme pak méně atraktivnější oblasti dobrovolnictví, což je například pomoc lidem bez domova či se závislostí. To totiž mají studenti spojeno s charitou, což je pro mnohé lidi spojeno s předsudky. Taktéž slovo charita může mít negativní konotace.

„Taková opatrovatelka nemocných dětí mi přijde daleko ušlechtlejší, a jakoby o něco příjemnější, než fungovat třeba na nějaké té Charitě.“ (R3)

S cílovou skupinou lidí na ulici se respondentce pojí i pocit osobního nenaplnění, ba dokonce určitá zátěž, kterou by jí tento taková aktivita přinášela.

„Kdybych takhle přišla za těmi lidmi bez domova a povídala si s nimi, nebo mazala jim chleba, nebo za drogově závislými, tak by to pro mě byl asi trochou kříž.“ (R1)

Naopak se ukázalo, že studentům by se líbila dobrovolnická činnost, která by se týkala pomoci dětem. Zde by totiž mohli případně uplatnit i svou přirozenost, dovednosti a znalosti, které by pak mohly být oceněny i druhými.

„Ale když to tak vezmu, tak tíhnu k těm dětem.“ (R6)

„Je pravda, že bych dávala přednost nějakému tomu intelektuálnímu dobrovolnictví, nebo uměleckému. Několikrát jsem si představovala, že by se mi líbilo přijít třeba do nemocnice

za onkologicky nemocnými dětmi, a třeba bych jim hrála na flétnu nebo bych jim předčítala.“ (R1)

Studenty ovlivňuje v zapojení se do dobrovolnictví určitá oblast, jak jsem již popsala, například životní prostředí, anebo určitá skupina lidí, s nimiž by chtěli pracovat, jako jsou například děti. Vidí a vnímají také potřebnost pomoci nejrůznějším skupinám, zejména těm, jež se nacházejí ve velmi obtížných a krizových situacích. A právě proto reagují na případy těch lidí, kterým ostatní pomoci nechtějí, neboť se s takovými lidmi leckdy poji i negativní hodnocení ze strany společnosti. V tomto případě se jedná například o uprchlíky. Pohled na jejich tíživou situaci studenty zasahuje, nejsou jim lhostejní. Což je podněcuje k tomu, aby nějak pomohli.

„Nebo i těm v lidem v nouzi, mě to přijde, že když těm uprchlíkům nikdo nechce pomáhat, když vidí, jaké to tam mají. A tak mi přijde blbý je všechny odsuzovat najednou, protože některý utíkají, že musejí. Tak mi přijde, že je to potřeba se o to zajímat. Spíš jde o to to svědomí. Že už jen kvůli tomu, že ti lidi na tom nejsou nejlépe, tak bych jim chtěla pomoci.“ (R4)

V některých oblastech dobrovolnictví, zejména při práci s lidmi, je nutné brát v potaz i bezpečnost nastavených podmínek. Právě bezpečnost je totiž to, co by studenti při výkonu dobrovolnictví ocenili a uvítali.

6.2.10 Bezpečné podmínky v rámci dobrovolnictví

Angažovanost studentů v dobrovolnictví se v této kategorii vztahuje konkrétně k nastavení podmínek, které by odbouraly jejich obavy z ohrožení, neznáma. A také k stanovení hranic týkajících se vztahu mezi pomáhajícím a potřebným.

Jde o vytvoření podmínek, díky nimž by se respondenti, jakožto potencionální dobrovolníci cítili bezpečně, a tuto činnost vykonávali s pocitem, že nejsou ohroženi a jejich pomoc nikdo nezneužívá. Podmínky se rovněž týkají vybudování přátelského pomáhajícího vztahu, který by však měl jasně vytyčené hranice.

„A já bych určitě za těch podmínek, abych se necítila tím člověkem případně tou skupinou, se kterou dobrovolnicím, tak abych se necítila nějaká ohrožená. Takže si myslím, že i po té lidské stránce si musíme sednout. Anebo dokážu si živě představit, kdyby to byl muž, kterému bych pomáhala, a kdyby jako fakt překračoval moje hranice, nebo žena, tak bych skončila tu spolupráci.“ (R1)

Vztah mezi potenciálním dobrovolníkem a člověkem, které mu je pomáháno, by měl být v rovnováze. Tedy by měl obohacovat obě zúčastněné strany. Mimo jiné by měl obsahovat vzájemný respekt lidské důstojnosti.

„Takže tam musí být takovéto respektování lidské důstojnosti, prostě dodržování těch hranic, a to osobní naplnění a potěšení.“ (R1)

Zapojení dalších kamarádů a jejich spoluúčast představuje pro studenty možnou podporu. Zároveň pomůže odstranit strach, který brání v zapojení se do dobrovolnických činností.

„To si myslím, že bych to využil prostřednictvím kamarádů, abychom tam jeli třeba společně.“ (R5)

Podle jedné studentky musí mít člověk určité předpoklady, které mu umožňují takovou činnost vykonávat. A také být na zátěž předem dobře připraven.

„Je potřeba nějaká práce na sobě, než se člověk dostane k něčemu takovému.“ (R8)

Rovněž vhodné podmínky a zázemí, které by zajistila organizace pro své dobrovolníky, by podpořila angažovanost studentů. Zejména se tato oblast týká vytvoření přátelské atmosféry mezi pracovníky organizace a dobrovolníky, což pomůže vytvořit prostředí, ve kterém se dobře pracuje.

„Já si myslím, že i když v těch organizacích je nějaký dobrý tým, tak se i lípe pracuje v té organizaci.“ (R6)

Vhodné a bezpečné podmínky v rámci výkonu dobrovolnictví pomáhají motivovat studenty k dobrovolnictví a ke vnímání smyslu této činnosti.

6.2.11 Motivace, smysl činnosti a prospěšnost

Studenti pociťují motivaci, smysl určitých činností jako velmi důležitý aspekt, díky němuž by se zapojili do dobrovolnictví. Bez vnímání smyslu pomoci a osobního naplnění by se dobrovolnictví pro ně stalo nezajímavým, takže by jej nechtěli vykonávat.

Studenti vnímají smysl dobrovolnické pomoci jako pozitivní stránku dobrovolnictví, která je zároveň obohacuje, takže mohou vidět, že jejich pomoc, ale i čas věnovaný dobré věci, nesou užitek. Jejich motivaci podporuje vnímání smysluplnosti těchto činností. U některých je to také otázka víry, tedy náboženské hledisko pomoci bližnímu v nesnázích.

„A říkám musela bych mít velkou motivaci, že bych za tím musela vidět nějaký smysl, jo a cítila bych to z toho křesťanského aspektu, abych cítila to naplnění.“ (R1)

Potřebují vidět a vědět, že činnost, kterou by případně vykonávali, je prospěšná. A pomoc, kterou by poskytovali, je něco, co skutečně pomáhá, takže vede k nějakým pozitivním výsledkům. Tato potřeba je spojená s poskytnutím informací ohledně dobrovolnictví, a to například prostřednictvím známých lidí nebo pověřených osob.

„A kdybych věděla, že je ta pomoc opravdu na místě, že třeba více prospívají a že se jim více daří, když se někomu pomáhá. A že to celé nějak funguje. Jako musela bych o tom něco vědět.“ (R9)

Chtějí také věřit, že těm, kterým pomáhají, předají něco ze svých zkušeností, znalostí, schopností apod. Chtějí, aby to, co do dobrovolnictví dají sami ze sebe, bylo opravdu užitečné.

„Asi bych musel mít taky víru. Jako abych věřil, že je to opravdu ku prospěchu. (...) A určitě bych to dělal v nějaký víře, že je něco naučím, že jim něco předám, vzdělám je.“ (R5)

Studenty mimo vnímání smyslu pomoci někomu nejvíce motivuje, když vidí potřebnost pomoci u nejohroženějších skupin.

„U toho člověka bych musela vědět, že to k něčemu opravdu je, má jasný cíl, a musel by to být opravdu takový případ, jako například dítě, které je sirotkem, nebo je nemocné a fakt jako znevýhodněné, ale snaží se výrazně.“ (R1)

Respondenti rovněž pocítují, že dobrovolnická činnost je prospěšná a velmi potřebná v naší společnosti v každé situaci, která vyžaduje pomoc dalších lidí.

„Aby člověk věděl, že je to opravdu potřeba, ale já si myslím, že si to člověk vždycky uvědomuje.“ (R8)

Hnací silou jsou pro ně jejich vlastní vnitřní motivy, respektive jejich svědomí, díky němuž jsou schopni vnímat lidské potřeby a nouzi.

„Spíš jde o to to svědomí, že už jen kvůli tomu, že ti lidi na tom nejsou nejlépe, tak bych jim chtěla pomoci.“ (R4)

Jak vyplývá z následujícího výroku, hlavní motivací je zde vlastní prospěch. Nutnost vykonávat dobrovolnictví je podmíněna tím, aby to člověka bavilo. Nikoliv primárně respondenty nejvíce zmiňovanou přidanou hodnotou, tedy přinést užitek svému okolí tím, že pomohu v nouzi.

„Muselo by mě něčím oslovit, něčím by mě třeba zaujalo, aby mě to mohlo bavit.“ (R6)

Podobně hovoří další student, který by chtěl výkon dobrovolnické činnosti vnímat jako zábavnou činnost, které by se účastnil se svými kamarády či dalšími lidmi, s nimiž by si rozuměl. Dobrovolníci z řad kamarádů by se tak stali zprostředkovateli

dobrovolnické pomoci. Motivací by tak bylo skloubení příjemného s užitečným – v tomto případě dobrý zážitek s kamarády či partou přátel, kteří vykonávají dobrovolnictví, s ušlechtilým pocitem z vykonané činnosti.

„Třeba nějaká parta, nebo když bych potkal mladý lidi, se kterými bych si rozuměl a oni by to třeba dělali, tak bych se k nim přidal. Asi bych nechodil někam, kde bych si neměl s někým co říct. (...) Tohle by mě nevadilo dělat, to by aji uspokojovalo. A jinak nevím, no. No, spíš takhle, že bych musel někoho mít, samotný ne. To je, jak kdyby člověk chodil sám vysedávat do hospody. Sám si do hospody sednout nepůjdu. Jako jasný pomáhám tím něčemu, je to pro nějakou věc, ale přes to...“ (R2)

Motivace a smysluplné naplnění je tedy opravdu základním předpokladem pro výkon dobrovolnictví. Lidé musí vnímat, že je dobrovolnictví naplňuje, v opačném případě to způsobuje, že se do výkonu takovéto činnosti zapojovat nechtějí.

„No já si myslím, že když člověk to tak chce dělat, tak ho to musí naplňovat, a já bych tohle asi úplně nepociťovala.“ (R7)

6.2.12 Benefity

Benefity plynoucí z výkonu dobrovolnictví jsou spojeny s motivací, která hraje důležitou roli při angažovanosti, jak již bylo řečeno výše.

Ačkoli by mělo být dobrovolnictví nezištnou činností, ukázalo se, že studenti požadují určité benefity, které by jim dobrovolnická aktivita přinášela.

Jedním z benefitů, který studenti uvedli je, že by dobrovolnictví mělo sloužit také k jejich prospěchu. Například v oblasti, kde jde o rozvoj jejich osobnosti. Činnost by pro ně měla být zajímavá, nějakým způsobem by je měla bavit a naplňovat. Ne však zatěžovat. Dobrovolnictví nechtějí vnímat jako povinnost, ale jako koníček, kterému se rádi věnují.

„Jakože třeba za účelem, že mě to někam posune, třeba v mé osobnosti, nebo v mém studiu. Jakože asi bych to nikdy nedělala jen tak, nebo by mě to muselo bavit. Mělo by mě to samotné něco dávat. Mělo by mě to nějak naplňovat nebo bavit, mít to jako koníček.“ (R6)

Jakožto studenti, tedy lidé, kteří se připravují na své povolání, očekávají od dobrovolnictví i přínos z hlediska jejich budoucího profesního zaměření, které může být velmi individuální. Posbírané zkušenosti a odpracované hodiny by chtěli využít v rámci své profese. Mimoto by případně chtěli i to, aby to jejich potenciální zaměstnavatel

dokázal kladně ohodnotit. Třeba i tím, že při přijímacím pohovoru přihlédne k takové zkušenosti jako k benefitu.

„No asi kdyby mě to kariéerně někam posunulo. Nemyslím si, že bych k tomu měla nějak daleko, protože studuju tu zdravotku, budu zdravotní sestra, a to se hodně pojí s tou komunikací s pacientama a s pomáháním. Ale jako aspoň, když docházím do nemocnice na tu praxi, kterou mám povinnou, tak se mi tam sčítají hodiny, a když takhle plácnu, budu mít 500 hodin na chirurgickém oddělení. To mi pak spíš pomůže v tom získat tu pozici pracovní na tom chirurgickém oddělení.“ (R7)

Také by byli rádi, kdyby dobrovolnickou činnost zohledňovala škola, univerzita, například při přijímacím řízení.

„Tak třeba vím, že některé holky to dělaly skrz vysokou třeba, že měly nějaký plusový body u přijímaček.“ (R6)

Studenti uvádějí, že ne každou aktivitu by vykonávali bez nároku na finanční odměnu. Očekávají, že jejich činnost bude nějak ohodnocena. Záleží však na individuálních nastaveních každého člověka, na tom, kolik má nabytých znalostí a zkušeností, ale i na tom, co jsou jedinci schopni vykonat i obětovat. Uvádím to na konkrétním příkladu jedné studentky, která by určitý typ dobrovolnictví, konkrétně doučování, nechtěla dělat bez ocenění. Ať už finančního, nebo nefinančního charakteru.

„Je to zkrátka takové předávání know how, to jako kvůli čemu studuješ, bude to tvůj budoucí chléb a tak dále. A přece jenom já si uvědomuju čím dál tím víc, že člověk takhle nic nedostane zadarmo, jo, když to řeknu tak natvrdo. (...) A přišlo by mi líto, že to know how, které jsem tak pracně získala a teďka takhle někomu dám zadarmo.“ (R1)

Poslední kategorií, která vyplynula z rozhovorů, je vnímání zasaženosti.

6.2.13 Vnímání zasaženosti

U některých studentů se objevil i aspekt osobní zasaženosti nepříznivou situací, která by je následně podněcovala k zapojení se do dobrovolnictví skrze vnímavost a empatii s podobně zasaženými. To, že by se jich osobně situace týkala, a někdo jim v té chvíli pomohl, by vnímali jako podnět k tomu, aby i oni sami nějakým způsobem pomohli lidem v podobné situaci. Osobní zkušenost by se stala hnací silou pomoci potřebným.

„Když by se mě to jako osobně týkalo, třeba nějaký záplavy, nebo onemocnění. Jako když by mi vyplavili barák, a přijela najednou skupina dobrovolníků pod nějakou organizací... a pomáhali mě to dávat zas do kupy. Tak příště, kdyby se to stalo, tak bych se sebral a jel.“

Nemuselo by to být formálně, klidně neformálně, ale je to takový, když se to člověka osobně týká, a to by mě k tomu taky mohlo přivést.“ (R2)

Podobně je tomu i v následujícím případě. Zde jde však o nenaplněnou potřebu, která by mohla být prostřednictvím dobrovolnictví upokojena. Jedná se o situaci, kdy se v průběhu života změní situace a podmínky, na které byl člověk zvyklý. Například odchod dospělých dětí z domova, následný pocit prázdnoty a nenaplněná potřeba o někoho pečovat. Právě zde by mohlo být dobrovolnictví zaměřené na péči o děti, které by nenaplněné potřeby kompenzovalo, prospěšné pro obě strany.

„Možná nějak, že by mi to v průběhu života začalo chybět. Kdybych za pár let třeba měla děti, které by mi vyrostly, a kdybych se v tom našla, v tom starání se o děti, tak, jak by odešly z domu, ty děti, tak by mi to začlo chybět. Tak možná tehdy bych zašla do nějaké organizace a řekla bych, že bych chtěla pracovat s dětmi jako dobrovolník. To by byla taková podmínka. Že ti v životě začne něco chybět, cos dříve dělala, a teď už nemáš možnost ve svém okolí, že ty kamarádky a ségry nemají ty miminka na to hlídání.“ (R6)

6.3 Shrnutí

Mezi nejčastějšími bariérami, které se u jednotlivých studentů vyskytly, máme nedostatek volného času, který je zapříčiněn plněním školních a pracovních povinností, anebo tím, že se věnují jiným zájmům a aktivitám. Dalším důvodem je nedostatek podnětů a nabídek ohledně dobrovolnických činností, které by studenty cíleně oslovovaly a byly zaměřené přímo na potřebu pomoci. Například formou osobního kontaktu s pověřenou osobou z konkrétní organizace, případně prostřednictvím webového portálu, kde by si mohli studenti vybrat, co je zajímavé, a získat o tom podrobnější informace. Neboť právě i nedostatek relevantních informací byl u respondentů poměrně často zmiňovaným důvodem k tomu, že se do dobrovolnické činnosti nezapojují.

U některých respondentů se objevila i vlastní negativní zkušenost a zážitky s dobrovolnictvím, díky nimž výkon formálního dobrovolnictví ukončili. Následně je takové zkušenosti odrazují od toho se zajímat o dobrovolnickou činnost a zapojit se do ní. Negativní zkušenosti s dobrovolnictvím se dotýkají rovněž osobních přesvědčení jednotlivých dotazovaných, neboť jsou spojeny s individuálními postoji. U některých studentů se objevily negativní postoje k takovéto činnosti vyplývající s různých předsudků, například i ve společnosti, které ovlivňují názor na dobrovolnictví a následnou motivaci angažovat se v této oblasti.

Zapojení se do dobrovolnictví s sebou nese i strach. Čeho se studenti nejvíce obávají? Především psychické náročnosti, se kterou by se potýkali při práci s určitými skupinami lidí. Jejich obavy rovněž pramení z možných překračování nastavených osobních hranic lidmi, kterým by pomáhali. Například ve formě zneužívání pomoci, případně jich samotných. Tento důvod navazuje na kategorii bariér popisující strach z ohrožení, neznáma a otázky hranic v pomáhajícím vztahu.

Na tyto bariéry navazují následně podmínky, za kterých by se studenti zapojili do dobrovolnictví. Velká většina respondentů totiž uváděla, že při dostatečném množství volného času by se do dobrovolnictví zapojila. Studenti by uvítali dobrovolnické činnosti, které by nemuseli vykonávat pravidelně, což by nevytvářelo závazky týkající se místa, pevně stanovené doby té které aktivity či konkrétní osoby. Jednorázové aktivity, do kterých by se mohli zapojit v době, která by jim osobně vyhovovala, tedy vnímají jako nejpříjemnější možnost.

Studentům by pomohlo zvýšit zájem o dobrovolnictví dostatečné množství nabídek pomoci, které by je podněcovaly k tomu, aby se mohli zapojit do dobrovolnictví. Kromě přístupu k takovému druhu informací, které by si mohli studenti sami vyhledat a pročit, například na webu, uváděli mezi vítanými formami získávání informací také kontakt s konkrétní zainteresovanou osobou z organizace. Dále pak uváděli možnost být v kontaktu jiným dobrovolníkem, například kamarádem, který by jim mohl zprostředkovat relevantní informace o konkrétní dobrovolnické činnosti, navíc podložené osobní zkušeností.

Nabídky dobrovolnických činností, podle odpovědí respondentů, by měly být různorodé, pojímat široké množství oblastí, například životní prostředí, práce s různými skupinami lidí apod.

Výkon dobrovolnictví by měl probíhat za podmínek, ve kterých by se respondenti, jakožto potenciální dobrovolníci, cítili bezpečně. A tuto činnost by vykonávali s pocitem, že nejsou ohroženi, a jejich pomoc nikdo nezneužívá.

Jako důležitý aspekt vnímají studenti motivaci, osobní naplnění a vnímání smysluplnosti pomoci činnosti, kterou by vykonávali. V případě, že by tomu tak nebylo, tak by se pro ně dobrovolnictví stalo nezajímavým. Nechtěli by ho vykonávat. S tím také souvisí i vnímání zasaženosti nějakou tíživou situací. Osobní zkušenost s prožitou situací, problémy a trápení, které (by) prožili na vlastní kůži, by se stala hnací silou k další pomoci potřebným.

Dobrovolnictví by také, podle slov studentů, s sebou mělo nést přínos v podobě nějakého benefitu pro dobrovolníka. To proto, aby byla zajištěna rovnováha mezi tím, co dobrovolník skupině či jednotlivci „dal“ a co si naopak „vzal“. Konec konců přidaná hodnota, ve většině případů dobrý pocit z dobře odvedené práce, předávání zkušeností, možnost seberealizace, naplnění potřeb pečovat o někoho či něco, ale především pozitivní dopad nejrůznějších aktivit na jedince i společnost, dělá z dobrovolnictví to, čím je. Nebo by alespoň mělo být.

7 Diskuze

Na následujících řádcích se zaměřuji na shrnutí zjištěných výsledků a porovnání jednotlivých výzkumů. V této kapitole se rovněž zabývám limity své práce a možnými návrhy. Z jednotlivých výsledků každého výzkumu vyplynula zajímavá data, která se v některých údajích odlišují, ale někdy vykazují určitou podobnost.

V rámci této diplomové práce se snažím odpovědět na stanovenou otázku výzkumnou: Z jakých důvodů se obyvatelé Olomouce a studenti Univerzity Palackého v Olomouci nezapojují do dobrovolnické činnosti a jaké jsou důvody ukončení u těch, kteří dobrovolnictví vykonávali?

Z výzkumu zaměřujícího se na obyvatele města Olomouce vyplynulo, že angažovanost těchto lidí v dobrovolnických aktivitách je velmi nízká. Počet tvoří většinu všech dotazovaných, čili 81 %.

Ačkoliv se většina lidí do dobrovolnictví nezapojuje, našli se mezi nimi i lidé, kteří se zapojili do výkonu takovýchto činností v předchozích letech. Jednalo se o 19 %.

Nejvíce zastoupenou skupinou jsou lidé se středoškolským vzděláním, společně s lidmi s výučním listem, kteří mají o něco menší zastoupení, než má předchozí skupina. Rovněž z výzkumu vyplynulo, že se více do dobrovolnictví nezapojují ženy, což je v rozporu s mým předchozím očekáváním, které se zaměřovalo na to, že takto odpoví spíše muži.

Nejčastějším důvodem, který brání obyvatelům, aby se zapojili do dobrovolnictví, je nedostatek volného času, což vyvrátilo mou počáteční hypotézu, která předpokládala bariéru nedostatečné informovanosti. Tato se však ukázala jako třetí nejčastější problém. Druhou nejvíce se vyskytující odpovědí na otázku bariér se ukázala ta, že občany nikdo nepožádal o pomoc. Dalším důvodem je, že respondenti nevěděli, jakým způsobem by se do dobrovolnictví zapojili.

Co se týče důvodů ukončení dobrovolnictví, které obyvatelé Olomouce uváděli, tak v této oblasti se ukázaly jiné důvody coby nejčastější bariéry, nicméně tyto jiné důvody nebyly dále konkrétněji zkoumány. Z uvedeného plyne, že nejčastějším jasným důvodem, respektive bariérou, je nedostatek času. Další nejvíce se vyskytující bariéry u této kategorie lidí se týkaly osobních důvodů, zejména stěhování či změny bydliště a zdravotních problémů. Respondenti se rovněž potýkali se složitou situací v rodině, práci či ve škole. Můžeme tedy na základě informací uvedených výše říci, že bariéry vznikají nejčastěji na straně lidí.

U zkoumání studentů se neukázaly výsledky týkající se zapojení se do dobrovolnických aktivit tak markantní, jako tomu bylo u olomouckých obyvatel. Počet lidí, kteří nevykonávají dobrovolnictví, byl ovšem stále nadpoloviční (56%).

S větším počtem, ve srovnání s výzkumem u obyvatel, se ukázalo zapojení studentů do dobrovolnictví před více než rokem. Tento počet u této skupiny byl 34 %.

K nejčastěji zastoupeným důvodům u studentů, kteří se nikdy do dobrovolnictví nezapojili, patří nedostatek času. Druhou nejčastější bariérou, je fakt, že studenti nevědí, jak se do dobrovolnictví zapojit. Vyšším počtem odpovědí pak studenti uvádějí, že je nikdo nepožádal o pomoc.

Z rozhovorů se studenty se ukázal být nevíce vyskytující se důvodem, který jim brání v zapojení se do dobrovolnictví, nedostatek volného času, který je zapříčiněn plněním školních a pracovních povinností, anebo tím, že se věnují jiným zájmům a aktivitám. V souvislosti s nedostatkem času většina studentů uváděla, že by preferovali dobrovolnické aktivity, které nevyžadují pravidelné závazky k určitému času, místu, konkrétní osobě či aktivitě. Řešením by pro ně byly jednorázové dobrovolnické aktivity, do kterých by se mohli zapojit tehdy, kdy by jim to osobně vyhovovalo.

Dalším důležitým důvodem, který je potřeba zmínit, a na který studenti rovněž reagovali různými možnými řešeními, je nedostatek podnětů a nabídek ohledně dobrovolnických činností. Uvítali by dostatečné množství nabídek a podnětů, které by byly zacílené přímo na ně. A bylo by to v ideálním případě široké spektrum nabízených dobrovolnických činností. Například práce s lidmi, aktivity související s životním prostředím či dobrovolničení u dětí. Nabídky by měly být dostupné na webu. Oslovení studenti preferují i přímý kontakt se zainteresovanou osobou či kamarádem-dobrovolníkem, neboť by jim mohli zprostředkovat informace o konkrétní dobrovolnické činnosti, včetně zkušenosti. Takto by se snadněji mohli podnítit k tomu, aby vykonávali smysluplné aktivity v dobrovolnické sféře. Mimo jiné by známá osoba pomohla odstranit také další bariéry – počáteční strach, obavy, či případné negativní postoje a předsudky, které studenti pocítují v souvislosti s touto činností. Dostatečné množství různých nabídek, jednoduchý přístup k nim, stejně jako kontakt se samotným dobrovolníkem či jiným odpovědným člověkem. To vše by mohlo pomoci k namotivování a podněcování studentů k výkonu dobrovolnictví. Díky tomu by mohli vidět i smysluplnost takové činnosti, kterou, jak sami uvedli, potřebují vnímat a zažít.

Každý student logicky preferuje dobrovolnickou činnost, která jej zajímá. Také však nemá zájem vykonávat něco, co by ho nějakým způsobem zatěžovalo. Ba naopak,

lépe pro něj je, když lze spojit příjemné s užitečným a z dobrovolnických aktivit udělat svým způsobem zájem, koníček. Taková činnost by pak v optimálním případě mohla pomoci získat i plusové body u přijímacích zkoušek, při studiu, respektive v budoucnosti pomoci během pracovního pohovoru na vysněné místo.

Při srovnání jednotlivých výzkumů se ukázala, a to jak u studentů, tak u olomouckých obyvatel, převaha celkového nezájmu o dobrovolnictví. Vysoký počet lidí, kteří se nezapojují do dobrovolnictví, by dle mého názoru, měl být ukazatelem a hnacím motorem pro rozvoj dobrovolnictví v Olomouci a šíření povědomí o těchto dobročinných a prospěšných aktivitách.

U všech výzkumů je patrný nejčastější důvod nevykonávání dobrovolnictví. Nedostatek času. Tento u všech respondentů vykazoval velmi výrazná čísla oproti ostatním důvodům. Je zde důležité zmínit také další argumenty, které se při zkoumání jednotlivých skupin objevily. Jde o důvody týkající se informovanosti o dobrovolnictví a s tím spojené aktivity. Velké množství respondentů uvádělo, že je nikdo nepožádal o pomoc, případně nevěděli, jakým způsobem se do dobrovolnictví zapojit. Z rozhovorů vyplynulo, že studenti nemají dostatek podnětů a nabídek, což se rovněž týká informovanosti.

Již několikrát v této práci zmiňuji, že s těmito třemi konkrétními důvody můžeme pracovat. Zdůraznila bych zde především celkovou podporu a rozvoj dobrovolnictví. Jako konkrétní opatření proti tomuto problému bych zvolila rozšiřování povědomí o dobrovolnictví a možných dobrovolnických aktivitách ve městě. Jednalo by se konkrétně o dostatečné množství nabídek, které zahrnuje široké množství činností, do nichž by se člověk mohl zapojit podle svých vlastních preferencí. A také šíření informací o tom, jak se mohou lidé do dobrovolnictví zapojit. Rovněž by pomohlo podávat informace o této problematice (oblasti) například prostřednictvím dobrovolnického portálu, který by shromažďoval možné nabídky v Olomouci. Velmi populární a oblíbenou variantou je také šíření informací o dobrovolnictví na sociálních sítích. Svou cílovou skupinu by si jistě našla i anonce nabídek v místním tisku. Rovněž by bylo v této oblasti přínosem, kdyby se do celé záležitosti šíření informací ve větší míře zapojily i samotné organizace, které umožňují výkon dobrovolnictví. Mimo jiné by z důvodů uvedených výše bylo dobré rozšířit povědomí o Dobrovolnickém centru v Olomouci a také o Dobrovolnických dnech, do kterých by se mohlo zapojit širší množství olomouckých obyvatel.

Co se týče návrhů studentů pro Dobrovolnické centrum, tak zde bych zdůraznila náměty vycházející z výzkumu. Konkrétně, jak jsem již uvedla výše, dostatek nabídek a podnětů, tedy široké množství dobrovolnických činností z různých oblastí prezentovaných na webových stránkách, sociálních sítích, vývěskách či zasíláním hromadných e-mailů. Možným námětem by mohl být dobrovolnický portál, který by sdružoval veškeré dobrovolnické činnosti, které zainteresované organizace v Olomouci nabízejí. Studenti by si jej mohli pročíst a v případě zájmu kontaktovat Dobrovolnické centrum, které by pomohlo zprostředkovat kontakt s dobrovolnickou organizací. Nabídka aktivit by také, myslím si, mohla zahrnovat jednorázové dobrovolnické činnosti, které by studentům, kteří mají tyto preference, nezabíraly tolik času. Neboť z rozhovorů se studenty vyplynulo, že právě jednorázové aktivity jsou lepší, protože jim člověk nemusí věnovat tolik volného času. Ten, jak jsem popsala výše, uváděli jako nejčastější bariéru. Neméně důležitý bod v dobrovolnictví je také zprostředkování kontaktu se zainteresovanou osobou, nejlépe dobrovolníkem, který by mohl předat „know-how“. A zároveň pomohl odstranit počáteční obavy, strach či předsudky související s dobrovolnickou činností. Rovněž by takováto osoba mohla tímto způsobem šířit informace o potřebnosti a smysluplnosti dobrovolnické činnosti, což studenti potřebují vnímat. Ačkoliv je dobrovolnictví nezištná činnost, studenty by motivovaly určité benefity, například ve formě plusových bodů, které by jim pomohly v rámci studia či budoucího zaměstnání.

Mezi slabiny výzkumu patří fakt, že jsem v dotazníku zaměřující se na obyvatele města Olomouce měla jen několik otázek vztahujících se k cíli mé diplomové práce. Pro jeho naplnění, ale také pro zvýšení kvality práce, jsem tedy musela použít i další výzkumy a tedy rozdělit výzkumnou část do tří. Konkrétně se jedná o výzkum zaměřující se na studenty a zaměstnance Univerzity Palackého v Olomouci a doplňující rozhovory u studentů zjišťující podmínky, za kterých by se dobrovolnictví účastnili.

Další slabinou, konkrétně u rozhovorů bylo to, že se mi, bohužel, nepodařilo oslovit dostatek studentů s trvalým pobytem v Olomouci. Musela jsem tedy zkoumaný vzorek rozšířit i o ty, kteří v Olomouci trvale nežijí. Prvotní zaměření totiž mělo směřovat pouze na studenty trvale žijící v Olomouci, jelikož svou práci cílím na obyvatele tohoto města.

V rámci námětů na další zkoumání zde mohu zmínit zaměření se na to, co by motivovalo olomoucké obyvatele k zapojení se do výkonu dobrovolnických činností.

Následně by se další zkoumání, mohlo zaměřit konkrétněji na informovanost obyvatel města, ačkoli tato část byla součástí dotazníkového šetření.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit, z jakého důvodu obyvatelé Olomouce nevykonávají dobrovolnickou činnost a proč ti, kteří dobrovolnictví vykonávali, již s touto činností skončili, a jaké jsou důvody tohoto ukončení.

Předtím, než jsem došla k samotnému výzkumu, bylo potřeba vymezit pojem dobrovolnictví a zasadit ho do kontextu sociální práce a občanské společnosti. U tohoto velkého tématu jsem také vysvětlila rozdíly mezi formálním a neformálním dobrovolnictvím. Mimo jiné jsem uvedla, jaké má dobrovolnictví přínosy, a to jak pro samotného dobrovolníka, tak pro organizaci, ve které je tato činnost vykonávána, ale také pro celou naši společnost. Nicméně bylo také třeba uvést, že ačkoli je v mnoha ohledech dobrovolnictví prospěšné, najdou se i tací, kteří tento názor nesdílí, a tudíž se do této činnosti z mnoha důvodů nezapojují. Před nejdůležitější kapitolou pojednávající o bariérách jsem uvedla několik informací o motivaci, která je velmi důležitá pro výkon dobrovolnictví a hraje velmi výraznou roli v angažovanosti v této oblasti, což platí i v opačném případě. Poslední již zmíněnou kapitolou jsou bariéry, které jsem rozdělila na bariéry bránící lidem zapojit se do dobrovolnictví a na bariéry na straně lidí, kteří se do dobrovolnictví zapojili, ale následně s touto činností přestali. Druhá polovina mé práce popisuje empirickou část zahrnující metodologii a analýzu dat.

Jak už jsem uvedla výše, do své diplomové práce jsem mimo obyvatele Olomouce zahrнула i studenty Univerzity Palackého v Olomouci. Mimo jiné tvoří lidé s vysokoškolským vzděláním jednu z nejpočetnějších skupin, která se věnuje dobrovolnictví. Zaměření se na tyto respondenty bylo rovněž ovlivněno faktem, že Olomouc je univerzitním městem, které sdružuje velký počet vysokoškolských studentů. Tuto mou volbu také podpořila myšlenka zbudovaného Dobrovolnického centra Univerzity Palackého.

Cíl byl naplněn prostřednictvím tří výzkumů, dva z nich, byly realizovány za podpory projektů řešených Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci. První projekt: Dobrovolnictví v sociálních službách prizmatem vědy o sociální práci, registrační číslo IGA_CMTF_2016_015, mi byl nápomocný při zkoumání důvodů bránících v angažovanosti v dobrovolnictví u obyvatel města Olomouce. Druhým souvisejícím projektem pak byl tento: Profesionalizace a deprofesionalizace v praxi české sociální práce, registrační číslo IGA_CMTF_2017_010. Ten jsem využila při zkoumání bariér u studentů. Třetí výzkum

zahrnoval rozhovory s deseti univerzitními studenty, kteří nevykonávají formální dobrovolnictví. Zaměřoval se na to, jaké mají důvody k nevykonávání této činnosti a za jakých podmínek by se tato skutečnost dala změnit.

Ze všech výzkumů vyplynul jako nejčastější důvod, který brání lidem v zapojení se do dobrovolnictví, nedostatek času. Je to ale také důvod, proč lidé s dobrovolnictvím skončili. Mimo tento nejvýrazněji zastoupený důvod se lidé potýkají také s nedostatečnou informovaností, zejména uvádějí to, že nevěděli, jakým způsobem se do dobrovolnictví zapojit a že je nikdo nepožádal o pomoc. U studentů se pak objevoval nedostatek podnětů a nabídek, což se rovněž dotýká informovanosti. Co se týče dalších důvodů ukončení dobrovolnických činností u obyvatel, převažovaly zde také osobní potíže (stěhování či změny bydliště, složitá situace v rodině, práci či škole, zdravotní problémy).

Přínosem této práce je, že jsem se ve spolupráci s výše jmenovanými projekty zaměřila na zjištění bariér týkajících se dobrovolnictví u obyvatel města Olomouce. Konkrétně na to, z jakých důvodů tito lidé nevykonávají dobrovolnickou činnost a jaké jsou důvody ukončení dobrovolnictví u těch, kteří tuto činnost vykonávali. Dalším přínosem bylo porovnání s výsledky u olomouckých studentů, a to jak z kvantitativních dat, tak z rozhovorů. Velmi cenná byla data, která vyplynula z rozhovorů se studenty, kdy byly zkoumány podmínky, za kterých by se studenti do dobrovolnictví zapojili. Jednotlivá zjištění mohou být námětem pro přilákání většího množství dobrovolníků v rámci Dobrovolnického centra Univerzity Palackého.

Závěrem bych chtěla dodat, že ačkoliv se podle zjištění většina lidí do dobrovolnictví nezapojuje, je zde i spousta těch, kteří tuto činnost vykonávají, čímž se podílejí na zachování důležitých hodnot v naší společnosti. Zároveň poskytují svůj volný čas, o němž víme, že ho není nikdy dost, dobré a prospěšné věci. Také tím, co dělají, jsou svému okolí a svým přátelům dobrým příkladem, takže mohou přilákat ty, kteří dobrovolnictví dosud nevykonávají.

ZDROJE

1. Balogová, B., Mračková, A., Repková, K. (2011). Dobrovolníctvo v dlhodobej starostlivosti o starších ľudí – čo o ňom ne/vieme a čo potrebujeme riešiť. *Sociální práce/Sociální práca* č. 4, s. 16-19.
2. Benedikt XVI. (2006) *DEUS CARITAS EST nejvyššího pontifika Benedikta XVI.* Praha: Paulinky.
3. Bible. Písmo svaté starého a nového zákona. Český ekumenický překlad. (2001) Praha: Česká biblická společnost.
4. Brozmanová Gregorová, A. (2012). Dobrovolníctvo ako multidimenzionálny sociálny fenomén. In Brozmanová Gregorová, A., Matulayová, T., Mračková, A., Vavrínčiková, L., Vlašičová, J. Koróny, S., *Dobrovolníctvo na Slovensku – výskumné reflexie.* (s. 9-29). Bratislava: Iuventa – Slovenský inštitút mládeže.
5. Brozmanová Gregorová, A. (2013). Profesionalizácie práce s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami v kontexte výskumu a praxe. In Brozmanová Gregorová, A., Břízová, B., Pechková, Š., Havlová, L., Křenková, E., Macků, R., a kol. *Dobrovolnictví ve výzkumu a v praxi.* (s. 9-18). Jindřichův Hradec: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica.
6. Brozmanová Gregorová, A. (2011). Dobrovolníctvo na Slovensku - reflexia nových trendov a výzvy pre sociálnu prácu. *Sociální práce/Sociální práca*, č. 4, s. 49-61.
7. Brudney, J., Meijs, L. (2014): Models of Volunteer Management: Professional Volunteer Program Management in Social Work [on-line]. Dostupné 3.11.2016 z <http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?journalCode=wasw21>
8. Bútora, M. (1998). Tretí sektor vo svete a u nás. In Bednařík, A., Bútora M., Hrubala, J., Jalčová, I., Labáth, V., Ondrušek D., Pauliniová, Z., Pružinská, J., Sinclair, K., Zelenáková, M., *Čítanka pre neziskové organizácie.* (s. 159-172) Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Partners for Democratic Change – Slovakia.
9. Černí koně [online]. Dostupné 28. 3. 2017 z <http://www.cernikone.cz/wp-content/uploads/2014/11/Kapitola07D.pdf>
10. Český statistický úřad (2017): Vzdělávání [on-line]. Dostupné 9.8.2017 z <https://www.czso.cz/csu/xm/vzdelavani-xm>

11. Dobrovolnik.cz (2017): O dobrovolnictví [online]. Dostupné 23.3.2017 z <https://www.dobrovolnik.cz/o-dobrovolnictvi>
12. Doležel J. (2009). *Metody charitní práce. Interní studijní materiál*. Olomouc: Katedra křesťanské sociální práce, CMTF UP v Olomouci.
13. Egerton M., Mullan K. (2008): Being a pretty good citizen: an analysis and monetary valuation of formal and informal voluntary work by gender and educational attainment [online]. Dostupné 15.3.2017 z <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-4446.2007.00186.x/pdf>
14. Esmond, J., Dunlop, P. (2004): Developing the Volunteer Motivation Inventory to Assess the Underlying Motivational Drives of Volunteers in Western Australia [online]. Dostupné 4.4.2017 z <https://volunteer.ca/content/clan-wa-inc-developing-volunteer-motivation-inventory-assess-underlying-motivational-drives>
15. Farrell, C., Bryant, W. (2009): Voluntary work for adults with mental health problems: a route to inclusion? [on-line]. Dostupné 7.4.2017 z <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/030802260907200502>
16. Finkelstein, M. A. (2012): Dispositional correlates of informal volunteering [online]. Dostupné 16.2.2017 z <https://uiowa.edu/crisp/sites/uiowa.edu.crisp/files/18.6.pdf>
17. Finkelstein, M. A. (2009): 'Intrinsic vs. extrinsic motivational orientations and the volunteer process'. *Personality and Individual Differences* [online]. Dostupné 6.4.2017 z <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886909000221>
18. Frič, P., Vávra, M. (2012). *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: HESTIA.
19. Frič, P., Pospíšilová, T. (2010): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století [on-line]. Dostupné 16.2.2017 z http://is.muni.cz/el/1456/jaro2015/BKV_ERNO/um/55842268/55842287/vzor ce a hodnoty dobrovolnictvi.pdf?lang=cs
20. Frič P., Katusčák, T., Mička, P., Skála V. (2016). *Občanský sektor v ohrožení?* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
21. Hartnett, B., Matan, R. (2014): So Volunteerism is Declining: Now What? [online]. Dostupné 18.7.2017 z <http://sobel-cpa.com/sites/default/files/Volunteerism%20is%20Declining.pdf>

22. Hladká, M. (2008): Význam dobrovolnictví jako specifického lidského zdroje. [online]. Dostupné 24.01.2017 z <https://dk.upce.cz/handle/10195/38561>
23. Hynek, V. J., (2006): Motivace k dobrovolnictví [online]. Dostupné 24.3.2017 z http://www.ymca.cz/protein/pdf/p_06_04c.pdf
24. International Association for Volunteer Effort (2001): The Universal Declaration on Volunteering [online]. Dostupné 29.3.2017 z <https://www.iave.org/advocacy/the-universal-declaration-on-volunteering/>
25. Janíčková, R., Zmeškalová V. (2011). *Metodika práce s dobrovolníky*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o.s.
26. Jirásek, I., Jirásková, M. (2011). Dobrovolník a dobrodinec: paralely sociálního pracovníka a poutníka. *Sociální práce/Sociálna práca*, č. 4, s. 36-42.
27. Křenková, E., Macků, R., (2013). Ohodnocování dobrovolníků ve volnočasových organizacích. In Brozmanová Gregorová, A., Břízová, B., Pechková, Š., Havlová, L., Křenková, E., Macků, R., a kol. *Dobrovolnictví ve výzkumu a v praxi*. (s. 33-41). Jindřichův Hradec: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica.
28. Lough, B. J. (2015): Social Work Perspectives on International Volunteer Service [on-line]. Dostupné 14.2.2017 z <https://academic.oup.com/bjsw/article-abstract/44/5/1340/1630383/Social-Work-Perspectives-on-International?redirectedFrom=fulltext>
29. Low, N., Butt, S., Ellis, P. Smith, D. (2007): Helping out: a national survey of volunteering and charitable giving [on-line]. Dostupné 7.4.2017 z <http://openaccess.city.ac.uk/2547/1/Helping%20Out.pdf>
30. Manual on the Measurement of Volunter Work (2011): [on-line]. Dostupné 14.2.2017 z <http://www.ifrc.org/docs/IDRL/Volunteers/ILO%20Manual%20on%20Measurement%20of%20the%20Volunteer%20Work.pdf>
31. Matulayová, T. (2012). Motivácia k formálnemu dobrovoľníctvu. In Brozmanová Gregorová, A., Matulayová, T., Mračková, A., Vavrinčíková, L., Vlašičová, J., Koróny, S., *Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie*. (s. 9-29). Bratislava: Iuventa – Slovenský inštitút mládeže.
32. McCabe, T. L., White, K. M., Obst, P. L. (2007): The importance of volunteering functions to university students [online]. Dostupné 23.3.2017 z <http://eprints.qut.edu.au/11082/1/11082.pdf>

33. Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s.
34. Mlčák, Z., Zášková, H. (2013). *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*. Ostrava: Ostravská Univerzita v Ostravě.
35. Mundle, C., Naylor, C., Buck, D. (2012): Volunteering in health and care in England [on-line]. Dostupné 7.3.2017. z https://www.kingsfund.org.uk/sites/files/kf/field/field_related_document/volunteering-in-health-literature-review-kingsfund-mar13.pdf
36. MVCR (2014): Informace o novele zákona o dobrovolnické službě. [on-line]. Dostupné 13.2.2017 z <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>
37. Newton, C., Becker, K., Bell, S. (2014): Learning and development opportunities as a tool for the retention of volunteers: a motivational perspective [online]. Dostupné 4.4.2017 z <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1748-8583.12040/abstract>
38. Novotná, E. (2013). Dobrovolnictví jako naděje pro soudržnou občanskou společnost. In Brozmanová Gregorová, A., Břízová, B., Pechková, Š., Havlová, L., Křenková, E., Macků, R., a kol., *Dobrovolnictví ve výzkumu a v praxi*. (s. 42-48). Jindřichův Hradec: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica.
39. Nový, J. (2013). Přístupy ke stanovení ceny dobrovolnické práce. Brozmanová Gregorová, A., Břízová, B., Pechková, Š., Havlová, L., Křenková, E., Macků, R., a kol. *Dobrovolnictví ve výzkumu a v praxi*. (s.49-60). Jindřichův Hradec: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica.
40. Ondrušek, D. (1998). Čo sú to neziskové organizácie. In Bednařík, A., Bútora M., Hrubala, J., Jalčová, I., Labáth, V., Ondrušek D., Pauliniová, Z., Pružinská, J., Sinclair, K., Zelenáková, M., *Čítanka pre neziskové organizácie*. (s. 11-14) Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, Partners for Democratic Change – Slovakia.
41. Penner, L. A. (2002): Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. [on-line]. Dostupné 10.2.2017 z <http://nclc203wagner.pbworks.com/f/Demographic.pdf>
42. Petriwskyj, A. M., Warburton, J. (2007): Motivations and Barriers to Volunteering by Seniors: A Critical Review of the Literature [on-line]. Dostupné

7.4.2017

z https://www.researchgate.net/profile/Andrea_Petriwskyj/publication/43478483_Motivations_and_barriers_to_volunteering_by_seniors_A_critical_review_of_the_literature/links/550904300cf2d7a2812baf5e.pdf

43. Rodell, J. B., Breitsohl, H., Schröder M., Keating D. J. (2016): Employee Volunteering: A Review and Framework for Future Research. [on-line]. Dostupné 9.4.2017 z <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0149206315614374>
44. Rochester, C., Payne A., E., Howlett S. (2010): Volunteering and Society in the 21st Century [on-line]. Dostupné 15.3.2017 z <http://www.ifrc.org/docs/IDRL/Volunteers/a-rose-by-any-other-name-what-exactly-is-volunteering.pdf>
45. Romspido (2017): Dobrovolnické centrum [on-line]. Dostupné 26.10.2017 z <https://romspido.upol.cz/o-nas/>
46. Shantz, A., Saksida, T., Alfes, K. (2014): Dedicating Time to Volunteering: Values, Engagement, and Commitment to Beneficiaries [online]. Dostupné 5.4.2017 z <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/apps.12010/abstract>
47. Slowík, J. (2011). Dobrovolnictví jako nepostradatelný nástroj podpory sociální inkluze. *Sociální práce/Sociální práce* č. 4, s. 43-48.
48. Southby, K., South, J (2016): Volunteering, inequalities and barriers to volunteering: a rapid evidence review [on-line]. Dostupné 18.7.2017 z <http://eprints.leedsbeckett.ac.uk/3434/1/Barriers%20to%20volunteering%20-%20final%2021st%20November%202016.pdf>
49. Stauss, A., Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert.
50. Sundeen, R. A., Raskoff, S. A., Garcia, M. C. (2007): Differences in Perceived Barriers to Volunteering to Formal Organizations [on-line]. Dostupné z <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/nml.150/full> 1.8.2017
51. Šípošová, I. (2011). Dobrovolnictví – služba so srdcom. *Sociální práce/Sociální práce* č. 4, s. 20-21.
52. Šormová L, (2006). Znaky dobrovolné činnosti. In Klégrová, A., Šormová, L., *Dobrovolnictví*. (s. 6-7) Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, o.p.s.
53. Šormová L, (2006). Dělení dobrovolné činnosti. In Klégrová, A., Šormová, L., *Dobrovolnictví*. (s. 12-17) Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, o.p.s.

54. Tošner, J., Sozanská, O. (2006). *Dobrovolnictví a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál.
55. Tošner, J., Sozanská, O. (2006). *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál.
56. Tošner, J. (2014): Studie o dobrovolnictví (Koncepce politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020) [on-line]. Dostupné 17.2.2017 z https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_tosner_pro_web.pdf
57. Trutnovská, R. (2016): Fungování dobrovolnictví v ČR — současné trendy a dobrovolnické programy [on-line]. Dostupné 15.3.2017 z <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=17fcc704-3646-4a5b-b11d-e00c5f0e2d34%40sessionmgr4009&vid=11&hid=4203>
58. Vavrinčíková, L. (2012). Informovanost' o formálnom dobrovoľníctve. In Brozmanová Gregorová, A., Matulayová, T., Mračková, A., Vavrinčíková, L., Vlašičová, J., Koróny, S., *Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie*. (s. 75-78). Bratislava: Iuventa – Slovenský inštitút mládeže.
59. Wilson, J. (2000): Voluntring. [on-line]. Dostupné 10.2.2017 z <http://annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.soc.26.1.215>
60. Wilson, J. (2012): Volunteerism Research: A Review Essay. Nonprofit and Voluntary Sector [online]. Dostupné 5.4.2017 z <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0899764011434558>
61. *Zákon o dobrovolnické službě*. Zákon č. 198/2002 Sb. V účinném znění ke dni 10.2.2017
62. Zášková, H., Mojžíšová, A. (2011). Psychologické aspekty dobrovolnictví v kontextu sociální práce. *Sociální práce/sociálna práca*, č.4, s. 62-68.

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Čtyři oblasti občanské společnosti	11
Tab. č. 2: Kvóty využívané při sběru dat	48
Tab. č. 3: Struktura respondentů	51
Tab. č. 4: Pohlaví (zastoupení)	54
Tab. č. 5: Vzdělání	55
Tab. č. 6: Zastoupení podle věku	56
Tab. č. 7: Rozdělení věku podle kvót	56
Tab. č. 8: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel	57
Tab. č. 9: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel před více než rokem	58
Tab. č. 10: Důvody nevykonávání dobrovolnických aktivit u obyvatel	60
Tab. č. 11: Důvody ukončení dobrovolnictví u obyvatel	62
Tab. č. 12: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů	63
Tab. č. 13: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů před více než rokem	64
Tab. č. 14: Důvody nevykonávání dobrovolnické činnosti	65

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Pohlaví (zastoupení)	54
Graf č. 2: Vzdělání	55
Graf č. 3: Zastoupení podle věku	56
Graf č. 4: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel	57
Graf č. 5: Výkon formálního dobrovolnictví u obyvatel před více než rokem	58
Graf č. 6: Důvody nevykonávání dobrovolnických aktivit u obyvatel	60
Graf č. 7: Důvody ukončení dobrovolnictví u obyvatel	61
Graf č. 8: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů	63
Graf č. 9: Výkon formálního dobrovolnictví u studentů před více než rokem	64
Graf č. 10: Důvody nevykonávání dobrovolnické činnosti	65

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník

KVÓTY

1. Jste:

- a. Muž
- b. Žena

Kolik máte let?

Nejvyšší ukončení vzdělání:

- a. Základní
- b. Středoškolské s výučním listem
- c. Středoškolské s maturitou
- d. Vysokoškolské

2. **Vykonávali jste pro nějakou organizaci v posledních 12 měsících dobrovolnickou činnost?**

- a. Ano
- b. Ne (**PŘEJDĚTE NA OTÁZKU ČÍSLO 14, NA STRANĚ 7**)

3. **Jakou činnost/i, v jaké organizaci, jak často a jak dlouho jako dobrovolník/ce vykonáváte?**

ČINNOST	ORGANIZACE (nikoli konkrétní)	JAK ČASTO	JAK DLOUHO

ČINNOSTI NA VÝBĚR (určeno pouze pro tazatele)

a)	Administrativa
b)	Organizování nebo pomoc při realizaci volnočas. aktivit
c)	Získávání finančních zdrojů
d)	Lektorská činnost
e)	Poradenství
f)	Osobní asistence
g)	Hasičská, záchranářská činnost
h)	Aktivity spojené s ochranou životního prostředí
i)	Medializace, vztahy s veřejností
j)	VEPIŠTE JINÉ

JAK ČASTO:

1. Téměř denně
2. Každý týden
3. Méně než 1x týdně, avšak alespoň jednou za měsíc
4. Méně než 1x za měsíc, avšak alespoň jednou za tři měsíce
5. Méně než 1x za tři měsíce

JAK DLOUHO:

- a. Méně než rok
- b. Alespoň rok, ale méně než dva roky
- c. Alespoň dva roky, ale méně než tři roky
- d. Tři a více let

4. Pokud jste v životě vykonával/a i jiné formální dobrovolnické ukončil/a, mohl/a byste je prosím ve stručnosti popsat (tzn. kdy, co, kde, a z jakého důvodu/ů jste je přerušil/a). – POKUD NEVYKONÁVAL/A PROŠKRTNĚTE TABULKU

aktivitu, které jste již

VĚK	DOBROVOLNICKÁ AKTIVITA	ORGANIZACE	DŮVOD UKONČENÍ (POKUD BYLO UKONČENO)

AKTIVITY

DŮVODY UKONČENÍ

a) Administrativa
b) Organizování nebo pomoc při realizaci volnočas. aktivit

c) Získávání finančních zdrojů
d) Lektorská činnost
e) Poradenství
f) Osobní asistence
g) Hasičská, záchranářská činnost
h) Aktivity spojené s ochranou životního prostředí
i) Medializace, vztahy s veřejností
j) VEPIŠTE JINÉ

a) Neměl/a jsem dostatek času
b) Byl/a jsem nespokojená s předchozí dobrovolnickou zkušeností
c) Měl/a jsem zdravotní problémy
d) Cítil/a jsem se již vyčerpaný/á
e) Nebyl/a jsem schopen/a přijmout dlouhodobější závazek
f) Měl/a jsem problémy s docházením/dojížděním
g) Měl/a jsem složitou situaci v rodině/práci/škole
h) Měl/a jsme pocit, že o to nikdo nestojí
i) Odradily mě finanční náklady spojené s dobrovolnickou činností
j) Odradily mě formality a pravidla, která se musela dodržovat
k) Změna bydliště - stěhování
VEPIŠTE JINÉ

5. Vykonáváte Vaši současnou dobrovolnickou činnost v Olomouci, nebo za ni dojíždíte?

- a. V Olomouci
- b. Dojíždím
- c. Některou v Olomouci, za některou dojíždím

6. Máte s výkonem vaší současné dobrovolnické činnosti spojené nějaké osobní výdaje, které vám organizace nehradí (např. doprava, nákup vybavení, ...)?

- a. Ano, vepište prosím, o jaké se jedná _____ (např. jízdné, nákupy vybavení atd.)
- b. Ne

7. Jakým způsobem jste se dozvěděl/a o možnosti vykonávat tyto dobrovolnické aktivity? (možnost označit více odpovědí)

- a. Prostřednictvím internetu
- b. Prostřednictvím televize, rádia, novin, časopisu, plakátu

- c. Prostřednictvím veřejné akce/přednášky/workshopu
- d. Prostřednictvím přátel, známých, příbuzných
- e. Od zaměstnance či dobrovolníka z dané organizace
- f. Prostřednictvím dobrovolnického centra
- g. Jiné: _____

8. Jsou dle vás informace ohledně možností vykonávání dobrovolnických aktivit v Olomouci dostatečné?

- a. Ano (**PŘEJDĚTE NA OT. Č 10**)
- b. Ne
- c. Nevím (**PŘEJDĚTE NA OT. Č 10**)

9. Jaké informace dle vás schází a jakým způsobem by bylo vhodné tyto informace šířit?

JAKÉ INFORMACE	ZPŮSOB ŠÍŘENÍ

TYPY INFORMACÍ:

- a. Obecné informace o dobrovolnictví
- b. Možnosti dobrovolnických aktivit
Nebo VEPSAT JINÉ

ZPŮSOB ŠÍŘENÍ:

- a) Skrze dobrovolnický portál města
- b) Skrze městský tisk – např. radniční listy
- c) Pořádáním veřejných přednášek/setkání

10. Vyberte motivační faktory, které hráli roli ve vašem rozhodnutí k dobrovolnické činnosti: KARTA

A) B) C) D) E) F) G) H) I) _____

11. Vyberte přínosy, které vnímáte, že vám přináší dobrovolnická činnost: (MŮŽETE OZNAČIT VÍCE MOŽNOSTÍ) KARTA

A) B) C) D) E) F) G) H) I) _____

12. Jaké je vaše náboženské vyznání? Jste členem nějaké církve?

- a. Ano, katolické
- b. Ano, jiné křesťanské
- c. Ano, jiné
- d. Ne, jsem bez vyznání
- e. Jiná možnost

13. Jaký je Váš převažující ekonomický status? Jste (hlavně – dle vašeho názoru)

- a. Student/ka
- b. Na rodičovské dovolené
- c. Zaměstnanec/kyně
- d. Nezaměstnaný/á
- e. Pobírám invalidní důchod
- f. Pobírám starobní důchod

Ukončete a poděkujte

14. Vykonávali jste dobrovolnickou činnost před více než 12 měsíci?

- a. Ano
- b. Ne, nikdy (PŘEJÍT NA OT. Č. 16)

15. Mohl/a byste prosím ve stručnosti popsat svoji dobrovolnickou kariéru, tzn., kdy jste dobrovolničil/a, co jste dělal/a, kde a z jakého/jakých důvodu/ů jste dobrovolničení přerušila?

VĚK	DOBROVOLNICKÁ AKTIVITY	ORGANIZACE	DŮVOD UKONČENÍ (VYBERTE ZE SEZNAMU, MOŽNOST I VÍCE ODPOVĚDÍ)

AKTIVITY

DŮVODY UKONČENÍ

a) Administrativa
b) Organizování nebo pomoc při realizaci volnočas. aktivit
c) Získávání finančních zdrojů
d) Lektorská činnost
e) Poradenství
f) Osobní asistence
g) Hasičská, záchranářská činnost
h) Aktivity spojené s ochranou životního prostředí
i) Medializace, vztahy s veřejností
j) VEPIŠTE JINÉ

a) Neměl/a jsem dostatek času
b) Byl/a jsem nespokojená s předchozí dobrovolnickou zkušeností
c) Měl/a jsem zdravotní problémy
d) Cítil/a jsem se již vyčerpaný/á
e) Nebyl/a jsem schopen/a přijmout dlouhodobější závazek
f) Měl/a jsem problémy s docházením/dojížděním
g) Měl/a jsem složitou situaci v rodině/práci/škole
h) Měl/a jsme pocit, že o to nikdo nestojí
i) Odradily mě finanční náklady spojené s dobrovolnickou činností

j) Odradily mě formality a pravidla, která se musela dodržovat
k) Změna bydliště - stěhování
VEPIŠTE JINÉ

16. Z jakého důvodu jste dobrovolnickou činnost nikdy nevykonával/a? (MŮŽETE OZNAČIT I VÍCE MOŽNOSTÍ)

A) B) C) D) E) F) G) H) I) J) K) L) M) N) O) _____

17. Chtěli byste se v budoucnu o možnostech dobrovolnických aktivit ve městě dozvídat?

- a. Ano
- b. Ne (PŘEJÍT NA OT. Č. 19)
- c. Nevím (PŘEJÍT NA OT. Č. 19)

18. Jaké informace byste přivítal/a a jakým způsobem by bylo vhodné tyto informace šířit? (VEPIŠTE DO TABULKY A VYBERTE Z MOŽNOSTÍ UVEDENÝCH POD TABULKOU, MŮŽETE VEPSAT I VÍCEMOŽNOSTÍ)

JAKÉ INFORMACE	ZPŮSOB ŠÍŘENÍ

TYPY INFORMACÍ:

- a. Obecné informace o dobrovolnictví
 - b. Možnosti dobrovolnických aktivit
- VEPSAT JINÉ

ZPŮSOB ŠÍŘENÍ:

- a. Skrze dobrovolnický portál města
 - b. Skrze městský tisk – např. radniční listy
 - c. Pořádáním veřejných přednášek/ setkání
 - d. Na kulturních akcích města
- VEPSAT JINÉ

19. Jaké je vaše náboženské vyznání? Jste členem nějaké církve?

- a. Ano, katolické
- b. Ano, jiné křesťanské
- c. Ano, jiné
- d. Ne, jsem bez vyznání
- e. Jiná možnost

20. Jaký je Váš převažující ekonomický status? Jste (hlavně – dle vašeho názoru)

- a. Student/ka
- b. Na rodičovské dovolené
- c. Zaměstnanec/kyně
- d. Nezaměstnaný/á
- e. Pobírám invalidní důchod
- f. Pobírám starobní důchod

Ukončete a poděkujte